

Ioni

Buki ana alamani weaqina

Ioni ena buki ba'e 'wayavia be yaqisa ana toavoyavo Ieisu Valena Aqiaqina ina vetumaqanea vonigo tauna Yaubada Natuna ta To'etoyavua vonavona fofofolina. Ta edi vetumaqana tauna 'inaya 'inega yawai vataya ina lobe. (20:31)

Ba'e buki~nana ge wese Madiu be, Maki be Luke edi 'wayaviavo 'idewani, mana Ieisu ena vona taunega weaqina Ioni simana 'ifoqeyedi, 'idewani Ieisu tauna Vona mayawaina be, beledi mayawaina be, go'ila mayawaina be, sifi adi To'itamaki be wese simatala aqiaqi. Ta wese Ieisu ena lugaihi be, ena ve'ita be, ena viaqa waiwaidi be, ena 'aliga be, ena ya'itoto 'evivi weaqina 'waya'wayavidi i'eno'eno buki~nana gamonaya.

Vonahaqiaqi, Ioni tauna Ieisu ana to'abiboda, ta ena 'wayavi 'inaya ge taha tuta taunega ana wawa da'inanea, ta 'esi vona sesebaiega taunega weaqina simana, 'idewani "To'abiboda~nana Ieisu veyoluba aqiaqiea", nage "Fita ma iana", be wese vaina vona 'idiega.

Buki gamona

1:1-18 Ieisu tauna Vona 'eno'eno vatayana mai bwa'obwa'oya tomotau edi simatala

1:19-51 Ioni Togivebabitaisto ta wese Ieisu ana to'abiboda weaqidi

2:1-12:50 Ieisu ena viaqayavo be wese ena vonayavo tomotau nuanidia

13:1-19:42 Ieisu ena tuta 'ebeluo'ova Ielusalema 'inaya ta wese 'abaganavo 'idia

20:1-21:25 Kaiwabu Ieisu ena ya'itoto 'evivi 'aligega be wese ena 'ifoqe tomotau 'idia

Vona vetomotau bwa'obwa'oya

1 ^{1a} Tuta ana 'ebeve'ale 'inaya Vona ni'a toatoa, ta Vona~nana Yaubada maega, ta Vona~nana tauna Yaubada. ² Ta tauna tuta ana 'ebeve'ale 'inaya Yaubada maega itoatoa. ^{3b} Kuyavata qabudi i'ifoqe tauna 'inega. Ge taha yani da'ifoqe kavovo, ta 'esi tauna 'inega yani qabuna

^a 1:1 Ion 17:5; 1Ion 1:1-2; Ve 19:13 ^b 1:3 1Kol 8:6; Kol 1:16-17; Ibe 1:2

i'ifoqe. ^{4c} Tauna 'inega yani qabuna mayawaidi i'ifoqe, ta yawai~nana tomotau qabudi bwa'obwa'oya edi simatala. ^{5d} Ba'e simatala~nana guguvesimatala velovana gamonega, ta velovana~nana ge ana fata be simatala~nana nagive'weuni.

^{6e} Taha 'oloto 'ifoqe ana wawa Ioni, tauna Yaubada vetune mai ⁷tomotau 'idia sabi simana simatala~nana weaqina be yaqisa simatala~nana valena ina noqoli ta ina vetumaqanea. ⁸ Ta ba'e Ioni~nana tauna gebu simatala~nana, ta 'esi tauna simatala~nana ana tovesimasimana. ^{9f} Ta ba'e simatala~nana aqiaqi otaqina mai bwa'obwa'oya, ta tauna totoa bwa'obwa'o qabudi edi simatala. ¹⁰ Ta Vona~nana ni'au mai bwa'obwa'oya totoa, ta tauna bwa'obwa'o ana Toviaqa, ta totoa bwa'obwa'o qabudi ge ida 'ita 'inanei. ¹¹ Ta tuta~nana mai ena 'abaga otaqaya, 'inega 'abaga~nana ana totoayavo ge ida 'awahaqiaqiea, ta wese tauna ena tomotauyavo inogea.

¹² Ta tomeqabu ivetumaqanea ta i'awahaqiaqiea, e taudina awafeledi adi luaqiaqi be taudiega Yaubada ina 'awa-Tamanea. ^{13g} 'Inega ba'e tomotau diavona kavona ida vi'oi 'evivi. Ta ba'e vi'oi~nana gebu vivine edi uweta 'idewani, nage 'oloto ma moqanena edi nuanua 'inega, ta 'esi vi'oi~nana Yaubada 'inega. ^{14h} Ta Vona~nana vetomotau ta totoa nuanidaya bwa'obawa'o ba'e debanaya. Ta tauna veyoluba be wese vonahaqiaqi 'avana, ta wese ena aqiaqi otaqa ni'a a'itea, ta ba'e aqiaqi~nana 'ewea Tamana Yaubada 'inega, mana tauna ana 'aidega otaqa Yaubada Natuna.

¹⁵ Ta Ioni Togivebabitaiso tomotau 'idia Yaubada Natuna weaqina bonana qiduanega vonedia, "Ba'e 'oloto~nana weaqina lova yavonemi yavonaya, 'Tauna 'abibodaguyega maimai veqidua va'inegu, mana 'abiboda be ena vi'oi, ta tauna ni'a totoa." ¹⁶ Tauna luluveagatuna'ina veyoluba 'inega, e 'inega ena veyoluba qiduana weaqida ge taha tuta kada 'ita 'avea. ¹⁷ⁱ Yaubada ena luvine neida Mosesa 'inega, ta leisu Keliso 'inega ena veyoluba be wese ilivu tunutunuqina ana 'eda neida. ^{18j} Ge taha toga Yaubada da'itei, ta 'esi Natu Otaqina Keliso tauna wese Yaubada, ta di'wenaya totoa, 'inega Keliso~nana taunega Tamana ni'a ve'itayea 'idaya.

Ioni Togivebabitaiso simasimana Iesu weaqina
(Madiu 3:1-12; Maki 1:1-8; Luke 3:1-18)

¹⁹ Me Diu edi tovanugwetayavo itoatoa Ielusalema 'inaya vaidi tovegubayavo be wese vaidi Libai ena gadeyega ivetunedi itauya Ioni 'inaya sabi vetala'aina 'eguma tauna To'etoyavua.

^c 1:4 Ion 5:26 ^d 1:5 Ion 3:19 ^e 1:6 Md 3:1; Lk 1:13-17,76 ^f 1:9 Ion 8:12

^g 1:13 Ion 3:3-6; 1Fit 1:23 ^h 1:14 Fil 2:7 ⁱ 1:17 'Ifo 34:28; Lom 6:14 ^j 1:18 'Ifo 33:20; Ion 6:46; 1Tim 6:16

20 'Inega Ioni me ena giwalifatu simana 'ifoqe vonedia, "Ya'a gebu To'etoyavua."

21 ^k 'Inega wese ivetala'aiea ivonaya, "Isana o'a togama? Nage o'a Ilaitia?"

Ta vona ve'iedi vonaya, "Gebu!"

'Inega wese ivoneaya, "Nage o'a tovesimasimana~nana?"

Ta wese vegeqedi vonaya, "Gebu!"

22 "Isana o'a toga? Ve'ia una neima be yaqisa ama fata ama tovetune ana vonedi weaqiu. 'Inega tau'uyega una vonema o'a togama!"

23 ^l Ta Ioni edi vetala'ai ve'iea Aisea ena vona 'inega vonaya,

"Ya'a bonagu qiduanega yagabagaba

di'we 'ava'ava 'inaya ta yavonavonaya,

'Kaiwabu ena 'eda ona givetunuqia!' "

24-25 Ta wese vaidi Falisiavo vetuvetunedi imai Ioni 'inaya ta taudi wese ivetala'aiea, ivonaya, "Eguma o'a ge To'etoyavua~nana nage ge Ilaitia~nana nage ge Tovesimasimana~nana, 'inega tola'ai weaqina ugigivebabitaiso?"

26 'Inega Ioni vonedi vonaya, "Ya'a go'ilega tomotau yagigivebabitaisodi, ta taha 'oloto ge oda alamania nuanimia tovtovololo. 27 ^m Omo'e 'oloto~nana 'abibodaguyega maimai, ta ya'a ge daluaqiaqiegu be ana 'aqeyafayafa ana wayo ena giyavui."

28 Ba'e yani diavona 'ifoqe 'abaga Bedani 'inaya, ta Bedani~nana kana lobege go'ila Iolidani mali di'wea. Ta omo'e 'inaya Ioni tomotau gigivebabitaisodi.

Ieisu tauna Yaubada ena Lami

29 ⁿ Mahala vulihia 'inega Ioni Ieisu 'itea 'iawanega maimai 'inaya, ta 'inega Ioni tomotau vonedi vonaya, "O'itei, omo'e 'oloto~nana tauna Yaubada ena Lami, ta tauna totoa bwa'obwa'o edi luveifana 'ewa'ewa yavulea 'idiega. 30 ^o Ba'e 'oloto~nana weaqina ni'a yamaduvonemi yavonaya, 'Taha 'oloto 'abibodaguyega namai tauna veqidua va'inegu, mana 'abiboda be ena vi'oi, ta tauna ni'a toatoa.' 31 Lova tauna ge eda alamania, ta tua ya'a yamai ta go'ilega tomotau yagivebabitaisodi sabi ve'ita 'ifoqena omi'a me Isileli 'imia be yaqisa ona alamani aqiaqiea."

32 ^p 'Inega Ioni Ieisu weaqina simana 'ifoqe vonaya, "Niboana Gwalagwalana ya'itea ana 'ita 'idewani malasi mahalega webui mai ta Ieisu 'inaya toabui. 33 Lova ge eda alamania vonigo tauna Keliso. Ta tuta~nana Yaubada vetunegu yamai go'ilega sabi givebabitaiso, 'inega taunega 'iguya simanayea vonaya, 'Nawale Niboanigu una

^k 1:21 Luve 18:15,18; Md 11:14 ^l 1:23 Ais 40:3 ^m 1:27 Ion 1:15 ⁿ 1:29 Ais 53:6-7; 1Fit 1:18-19
^o 1:30 Ion 1:15 ^p 1:32 Md 3:16

'itea nawebui mai taha 'oloto 'inaya natoabui, ta ba'e 'oloto~nana Niboana Gwalagwalana 'inega tomotau nagivebabitaisodi.' " 34^q Ta Ioni wese vonedia, "Ba'e yani diavona mata otaqiguyega ya'itedi, 'inega yasimasimana aqiaqi 'imia tauna vonahaqiaqi Yaubada Natuna."

Ieisu ana to'abiboda nugwenugweidi gabedi

35 Mahala vulihia 'inega Ioni Togivebabitaiso ma ana to'abiboda magilafudi ni'a i'evivi ta omo'e 'inaya itovotovolo. 36 'Inega Ieisu mai tautauya, ta tutana Ioni 'itea 'inega vonedia, "O'itei, omo'e taunana Yaubada ena Lami."

37 Ta tuta~nana magilafudina Ioni ena vona inoqolia 'inega Ieisu i'abibodea. 38 'Inega Ieisu tunugivila ta 'itedi italatala'obe, 'abo vetala'aiedi vonaya, "Tola'ai nuanuami?"

Ta taudi ive'iea ivonaya, "Labai', ma'inaya utoatoa?" (Labai ana alamani Tove'ita).

39 Ta Ieisu vonedi vonaya, "Omai, ta ena ve'itemi."

'Inega lavilavi 'idewani 4 koloki itutuvila itauya ena 'ebetoe sabi 'itana. Ta Ieisu maega itoatoa ana laba velovanea.

40^s Magilafudina 'idiega taha ana wawa Anidulu, tauna tawadega Ioni ena vona noqolia Ieisu weaqina ta 'abibodea. Ta ba'e Anidulu~nana tauna Saimoni Fita taina. 41 Ta ba'e Anidulu~nana ge taha yani daviaqa nugwetei, ta 'esi lukwayavonega tauya tuana Saimoni sabi salina, ta tuta~nana lobe, 'inega voneaya, "Tuagu, ima'a Mesaia ni'a alobea." (Mesaia ana alamani Keliso). 42^t 'Inega wese 'ebe'ewei ta miea Ieisu 'inaya, ta omo'e 'inaya Ieisu Saimoni 'itea, 'inega voneaya, "O'a Ioni natuna Saimoni, ta au wawa vauvauna ena gabeu Fita." (Fita ana givila Dabo.)

43 Mahala vulihia 'inega Ieisu nuanuana natauya Galili 'inaya. Ta tauya~nana 'inaya Filifi maega iveloba, ta Ieisu vonea vonaya, "U'abibodegu!" 44 Ta Filifi ena 'abaga Bedesaida, ta 'abaga~nana wese Anidulu be Fita adi tuvada.

45^u 'Inega Filifi tauya Nataniela sabi salina ta lobe, 'inega voneaya, "Ni'a ualamanian Mosese ena luvineavo gamodia taha 'oloto weaqina vonavona, ta wese tovesimasimana 'oloto~nana weaqina isimasimana. Ta ima'a ba'e 'oloto~nana ni'a alobea, tauna Nasaleta 'olotona, ta ana wawa Ieisu, tauna Iosefa natuna."

46 'Inega Nataniela Filifi ve'iea vonaya, "Nage taha yani aqiaqina ana fata Nasaleta 'inega na'ifoqe?"

^q 1:34 Md 3:17 ^r 1:38 Me Diu edi kaiwabuyavo be edi toalamaniano igabedi Labai "Rabbi" sabi amayabadi. ^s 1:40 Md 4:18-20 ^t 1:42 Md 16:18 ^u 1:45 Luvu 18:18; Ais 7:14; 9:6; Iel 23:5; Isi 34:23

'Inega Filifi voneaya, "Umai, ta tau'uyega 'oloto~nana una 'itea."

⁴⁷Nawale imaimai, ta tuta~nana Ieisu Nataniela 'itea 'inega weaqina vonaya, "Oloto~nana maimai tauna Isileli aqiaqi 'olotona, ta ge taha u'ava 'inaya da'eno'eno."

⁴⁸'Inega Nataniela Ieisu vetala'aiea vonaya, "Ma'oda ualamani 'aiqegu?"

'Inega Ieisu ve'iea vonaya, "Abiboda be Filifi nagabeu, ta ya'a yamadu'iteu tuta~nana 'ala'ai 'ayanaya utoatoa."

⁴⁹v 'Inega Nataniela Ieisu 'inaya vona 'ifoqe, vonaya, "Tove'ita, o'a vonahaqiaqi Yaubada Natuna, ta wese me Isileli ema Kini."

⁵⁰Ta Ieisu vetala'aiea vonaya, "Nage uvetumaqanegu mana yavoneu ni'a ya'iteu 'ala'ai 'ayanaya utoatoa, waisa? Ta yavona aqiaqieu, nawale yani 'ebenuavoqana 'ena'ena'idi una 'itedi, ta 'abiboda ba'e yani~nana."

⁵¹w Ta Ieisu wese vonaya, "Yavona aqiaqi 'imia, nawale mahala 'egegena ona 'itea, ta wese Yaubada ena tovale'ewayavo ona 'itedi i'wato'watovu be iwebuwebui mai ya'a Tomotau Natuna 'iguya."

Vaqi 'abwagana 'abaga Kena 'inaya

2 ¹Aubena magilafuna 'abibodanaya taha vaqi 'abwagana iviaviaqia 'abaga Kena 'inaya di'we Galili gamonaya, ta Ieisu inana wese ilugu 'ai~nana gamonaya. ²Ta Ieisu ma ana to'abibodayavo wese i'ebe'ewedi vaqi~nana 'inaya. ³Ta tomotau dina edi 'ai nuaninaya adi go'ila 'oine ni'a gumwala, 'inega Ieisu inana ivoneaya, "Natugu, 'oine qabuna ni'a ilu'ovoia."

⁴x 'Inega Ieisu vonedia, "Inagu, ge ana fata ona luvinegu be tola'ai ena viaqi, mana egu viaqayavo adi tuta nawale ge dave'ale."

⁵'Inega Ieisu inana tofewa kavovo ivonedi ivonaya, "Tola'ai Ieisu navonayea 'imia, e 'edewani ona viaqia."

⁶Ta di'weddia 'ulena viaviaqidi daboyega go'ila weaqina adi yau sikisi itovotovololo, ta 'ulena taha taha 'inaya ana fata go'ila kavona anidedi (100) lita ina luveagatuna'ia. Ta ba'e 'ulena diavona me Diu ivefewedi edi ilivu adi givevunavunaqa weaqina. ⁷⁻⁸'Inega Ieisu tofewa kavovo~dina vonedi vonaya, "Ulena qabudi go'ilega ona luveagatuna'idi!" Ta tuta~nana 'awadi yayea 'inega wese vonedia, "Goyona ogoini ta vaqi~nana ana tovanugweta oneia." Ta ena vona imatayagea.

⁹'Inega tovanugweta~nana numa tonovia ta go'ila~nana ni'a ve'oine. Ta ge dahalamanian ma'inega 'ifoqe, ta 'esi tofewa kavovo dimo ialamanian. 'Inega tovanugweta~nana tovaqi me'olotona gabea mai 'inaya.

¹⁰'Inega voneaya, "Ita'a eda ilivu vonigo 'oine aqiaqina tomotau kana nei nugwetedi, ta 'abiboda tuta~nana ni'a tufwana ikwava 'inega 'oine

kavokavovo kana neidi. Ta o'a 'oine aqiaqi otaqina 'iuya 'eno'eno ana laba ba'itagana uve'ifoqeyea?"

¹¹ Ba'e viaqa~nana 'inega Iesu ena fewa 'ebenuavoqana nugwenugweina give'ifoqeyea 'abaga Kena 'inaya di'we Galili gamonaya. Ta ba'e 'inega ena waiwai ve'itayea tomotau 'idia, ta ana to'abibodayavo ivetumaqanea. ¹² Ta ba'e vaqi~nana 'abibodanaya Iesu ma inana ta ma tainavo ta wese ana to'abibodayavo maega itauya 'abaga Kafaneumi 'inaya. Ta 'aubena ge dave'eala 'idia omo'e 'inaya itoatoa.

Iesu tovegimwane 'wavinidi Vanue Gwalagwalana 'inega
(*Madiu 21:12-13; Maki 11:15-17; Luke 19:45-46*)

¹³ Me Diu edi 'aubena 'Auvivia Sagalina weaqina ni'a vadi'wedi'wea. 'Inega Iesu 'watovu Ielusalema 'inaya. ¹⁴ 'Inega Vanue Gwalagwalana gamonaya lugu ta tovegimwane 'itedi taudi bulumakau be, sifi be malasi ivevegimwaneyedi. Ta wese mane ana tovesenisi itoatoa. ¹⁵ 'Inega Iesu taunega 'ebevunuqa wayoyega metea, ta tomotau be yubai Vanue Gwalagwalana 'inega 'wavinidi, ta wese tovesenisi edi mane ana 'ebea'u 'elubuinidi ta edi mane vetueyavulea. ¹⁶ Ta malasi ana tovegimwane lugwaeyedi vonaya, "Emi manuyavo qabudi ona 'ewa 'ifoqeyedi, ta Tamagu ena vanue ge ona vefewei kavona emi 'ebevegimwane 'idewani."

¹⁷ Ta ana to'abibodayavo taha vona Buki Nugwenugweina gamonaya inuave'avinia vonaya, "Yaubada ye, eu vanue aqiaqi otaqina ba'e nuagu 'ewea, ta kavona 'aiwe da'ala'alata giwaliguya tuta~nana yanuanua weaqina."

¹⁸ 'Inega me Diu adi tovanugwetayavo imai ta Iesu ivetala'aiea ivonaya, "Togama eu luvine be eu waiwai neiu be 'inega ba'e 'idewani au fata una viaqa 'aiqa? Ta nuanuama taha yani 'ebenuavoqana una viaqia be yaqisa tau'u una ve'ita 'ifoqeyeu o'a vonahaqiaqi Yaubada 'inega eu luvine ni'a u'ewea."

¹⁹ Ta Iesu ve'iedi vonaya, "Eguma omi'a Vanue Gwalagwalana ba'ena ona qeu yavulea, e 'inega ya'a 'aubena toi 'idia ena yoqona 'eviviea." ²⁰ 'Inega bonadi qiduanega ive'iea ivonaya, "Ma'oda o'a? Nage ge uda alamania ba'e vanue~nana ya'wala 46 gamonaya iyoqona 'ovoia! Ta o'a uvonaya vonigo 'aubena toi namo 'inaya una yoqona 'eviviea."

²¹ Ta ba'e vona diavona 'idiega Iesu ge davanavona Vanue Gwalagwala otaqina weaqina, ta 'esi vona sesebai 'wafina weaqina vonavona. ²² Ta Iesu ena ya'itoto 'evivi 'aligega ana tuta 'inaya ana to'abibodayavo ena vona ba'e Vanue Gwalagwalana weaqina inuave'avinia ta nuadi 'eqa'uuya. E 'inega ena simana qabudi ta wese Yaubada ena vona Buki Nugwenugweina 'inaya ivetumaqana aqiaqiedi.

^y 2:12 Md 4:13 ^z 2:13 'Ifo 12:1-27 ^a 2:17 Same 69:9 ^b 2:19 Md 26:61; 27:40

^c 2:21 1Kol 6:19 ^d 2:22 Lk 24:6-8; Ion 12:16

23^e Ta tutana Ieisu nawale toatoa Ielusalema 'inaya 'Auvivia Sagalina weaqina, e 'inega tomotau qabudi ena viaqa 'ebenuavoqana i'itedi, 'inega ivetumaqanea vonigo tauna Keliso To'etoyavua. 24-25 Ta Ieisu ge davetumaqanedi, mana qabudi edi nuanua ni'au alamania. 'Inega ge taha toga daluaqiaqiei be nasimana Ieisu 'inaya tomotau edi nuanuayavo giwalidia weaqina, mana tauna tomotau edi ilivu ni'a madualamania.

Nekodimo Ieisu lobe'a

3 1-2^f Velovelovana taha 'inaya taha 'oloto ana wawa Nekodimo tauya Ieisu 'inaya sabi veqae. Tauna Falisi edi qabu 'inega, ta wese me Diu edi toluvine taha. Mai Ieisu 'inaya 'inega vonaya, "Kaiwabu, ahalamania o'a Tove'ita Yaubada 'inega, mana ge taha toga ana fata be viaqa waiwai naviqidi 'idewana o'a 'eguma ge Yaubada maega."

3^g 'Inega Ieisu ve'iea vonaya, "Yavona aqiaqieu, 'eguma ge una vi'oi 'evivi 'inega ge wese Yaubada ena 'Ebeluvine una 'itei."

4 Ta Nekodimo Ieisu vetala'aiea vonaya, "Ma'oda ya'a 'oloto agogu ta vonigo ena vi'oi 'evivi? Vonahaqiaqi, ge wese ana fata be inagu gamodia ena lugu ta ina venatuna 'eviviegu."

5^h Ta Ieisu vona 'eviviea vonaya, "Yavona aqiaqi 'iuya, ge taha toga ana fata nalugu Yaubada ena 'Ebeluvine gamonaya 'eguma tomotau~nana ge namaduvi'oi go'ila ta wese Niboana Gwalagwalana 'idiega. 6ⁱ Tomotau ivi'oi tomotau 'inega, ta 'esi niboanida ena vi'oi 'evivi Yaubada Niboanina 'inega. 7 'Inega ge una nuavoqana egu vona weaqina, mana ni'a yavoneu au luaqiaqi be una vi'oi 'evivi. 8 Yaubada Niboanina kavona yaqina ena toa, mana taunega luviluvinea. Yaqina nununuqa ada fata be kana noqolia, ta ge taha toga ana fata be nasimana aqiaqi to'edega maimai nage ma'inaya tautauya. E 'inega wese 'idewani ge taha toga ana fata nagivesimatalia ma'oda tomotau ivi'oi 'evivi 'aiqa Niboana 'inega."

9 'Inega Nekodimo Ieisu vetala'aiea vonaya, "Eu vona ba'e ma'oda ana alamani?"

10 Ta Ieisu vonaya, "O'a me Isileli edi tove'ita, ta egu vona ba'e weaqina nawale ge nuau da'eqa'ui. 11 Yavona aqiaqi 'iuya, yani diavona ni'a a'itedi ta ahalamanidi, 'inega asimasimantedi 'imia, ta ema vonayavo ge oda vetumaqanedi. 12 'Eguma vaina yani i'ifo'ifoqe bwa'obwa'oya ta weaqidi yasimasimana 'imia 'inega ge oda vetumaqanedi, 'inega ma'oda ona vetumaqana 'aiqa 'eguma vaina yani i'ifo'ifoqe mahalaya weaqidi ena ve'ita 'imia? 13 Mana ge taha toga mahalaya davanega, ta 'esi ya'a Tomotau Natuna taugumo mahalega yawebui mai.

^e 2:23 Ion 7:31 ^f 3:1-2 Ion 7:50; 19:39 ^g 3:3 Md 18:3; 1Fit 1:23 ^h 3:5 Isi 36:25-27

ⁱ 3:6 Ion 1:13

14^j “Tuta lova ’inaya di’we ’ava’avaya Mosese taha mwata silagaia, ta wese ’idewani ya’a Tomotau Natuna ina silagaigu, 15^k be yaqisa tomeqabu ivetumaqanegu yawaidi vataya ina lobeia. 16^l Mana Yaubada tomotau qabudi bwa’obwa’oya veyoluba va’inedi, ’inega Natuna ’aidega otaqina awafelea be yaqisa tomeqabu ivetumaqanea gebu ina ’aliga, ta ’esi yawai vataya ina lobeia. 17^m Mana Yaubada Natuna ge davetunei bwa’obwa’o ana totoayavo sabi luvinedi, ta ’esi vetunei mai totoa bwa’obwa’o sabi ’etoyavuidi.

18ⁿ “Ta tomeqabu Yaubada Natuna ivetumaqanea ge wese luvine ina lobei, ta ’esi tomeqabu ge ida vetumaqanea ni’a ilugu luvine ’inaya, mana taudi ge ida vetumaqana Yaubada Natuna ana ’aidega otaqa ’inaya. 19° Ba’e luvine~nana ’iuna, mana simatala mahalega ni’a mai bwa’obwa’oya, ta tomotau simatala~nana ge nuadi da’ewea, ta ’esi nuanuadi qiduna velovelovana, mana edi ilivu luveifa otaqina. 20^p Inega tomeqabu ilivu luveifana iviaviaqia taudi simatala ivevoalanea. Taudi ge nuanuadi ina toa simatala ’inaya, mana imwaniniva simatala~nana edi ilivu luveifana nave’ita ’ifoqeyea. 21 Ta tomeqabu ilivu tunutunuqina iviaviaqia imaimai simatala~nana ’inaya, be yaqisa tomotau qabudi edi ilivu ina ’ita aqiaqiea ta ina alamania taudi Yaubada ena nuanua ’inega ilivu diavona iviaviaqidi.”

Ioni Togivebabitaio ena simana Iesu weaqina

22^p Ta ba’e yani diavona ’abibodanaya Iesu ana to’abibodayavo maega Ielusalema inogea ta itauya di’we agona Iudia ’inaya. Ta omode itoatoa vaina ’aubena ’idia, ta tomotau givebabitaio. 23 Ta wese Ioni tomotau givebabitaio Ainoni ’inaya Selimi di’wenaya, mana omo’e ’inaya go’ila agona. ’Inega tomotau qabudi imaimai ’inaya sabi babitaio. 24 Abiboda be Ioni ina a’uluguyea vanue ’ebeyoqona ’inaya, ta nugweta ba’e yani~nana viaqia.

25 Ta omo’e tuta~nana ’inaya taha Diu ’olotona Ioni ana to’abibodayavo maega ive’ae’aetoga tomotau edi ilivu vevunavunaqa go’ilega weaqina. 26 Inega Ioni ana to’abibodayavo itauya ’inaya, ta ivoneaya, “Tove’ita, una nuaia, lova Iolidani mali di’wenaya taha ’oloto maega oveloba, ta ’imaya usimana ’ifoqe ’oloto~nana weaqina. E tauna ba’itagana tomotau gigivebabitaio, ta tomotau ’eala itautauya ’inaya sabi babitaio.”

27 Ta Ioni vonedi vonaya, “Yaubada ena venua’ivina ’inega tomotau ’aidega ’aidega edi fewa neidi. 28^q Ta omi’a ni’a oalamanian lova yamaduvonemi ya’a gebu Keliso~nana. Ta wese ni’a oalamanian ya’a

^j 3:14 Naba 21:9; Ion 8:28; 12:32-34 ^k 3:15 Ion 20:31 ^l 3:16 Ion 3:36; 10:28; Lom 5:8; 8:32; 1Ion 4:9-10 ^m 3:17 Lk 19:10 ⁿ 3:18 Ion 5:24 ^o 3:19 Ion 1:5,9; 8:12
^p 3:22 Ion 4:1-2 ^q 3:28 Ion 1:20; Md 11:10

Yaubada vetune nugwetegu Keliso~nana ena mai sabi 'iva'ava'aina. E 'inega tola'ai ni'a onoqolia 'iguyega ami fata ona simana 'ifoqeyea tomotau 'idia. ²⁹Gabuinoqa mevavinena natauya gabuinoqa me'olotona 'inaya sabi vaqi. Ta gabuinoqa me'olotona iana tovtovolo di'wenaya ba'eba'e ta vivineneqa, ta tuta~nana bonana nanoqolia, e 'inega naqaiawa qiduana. Ta wese ya'a 'idewana yaqaiqaiawa qiduana, mana ba'itagana Iesu ena viaqa valena ni'a yanoqolia. ³⁰'Inega tauna ana wawa nave'ena'i, ta ya'a agu wawa navegoyo."

Tauna mahalega mai Yaubada ena vona simasimanea

³¹ Ta wese Ioni vonaya, "Tauna debanega maimai tomotau qabudi veqidua va'inedi. Ta togama bwa'obwa'oyega 'ifoqe e tauna wese bwa'obwa'o tomotau, ta bwa'obwa'o ana nuanuayavo weaqidi vonavona. Ta tauna mahalega webui mai tomotau qabudi adi toludebana, ³² ta tola'ai ni'au 'itedi ta noqolidi weaqidi simasimana 'ifoqe, ta ge taha toga vona~nana davetumaqanea. ³³ Ta tomeqabu ena simana ivetumaqanea, e taudina Yaubada i'awahaqiaqiea vonigo tauna ma ana vetumaqana. ³⁴ Mana Iesu mai Yaubada ena luvetune 'inega, ta ena vona simasimanea, mana Yaubada Niboanina 'inega ni'a luveagatuna'i aqiaqiea. ³⁵ Yaubada Natuna veyolubea, 'inega ena luvine be ena waiwai neia be yaqisa yani qabuna 'ayanaya ina toatoa. ³⁶ 'Inega tomeqabu tauna ivetumaqanea yawai vataya ina lobe. Ta tomeqabu inogenogea ge wese yawai vataya ina lobei. Ta 'esi Yaubada ana diavilavila 'idia ge nahawala."

Iesu ta vavine Samelia edi velobaloba

4 ¹ Taudi Falisi inoqolia Iesu tomotau qabudi givebabitaisodi 'inega ana to'abibodayavo iveve'eala wawasai, ta Ioni ana to'abibodayavo ge ida ve'eala. ² Ta Iesu taunega ge taha toga dagivebabitaisoi, ta 'esi ana to'abibodayavo babitaiso~nana iviaqia. ³ Ta tuta~nana Iesu ni'a alamania tola'ai tomotau ivonavona weaqina, e 'inega Iudia nogei ta 'evivi tauya Galili weaqina.

⁴ Ta 'evivi~nana 'inaya di'we Samelia 'abaganavo nuanidiega tauya, ⁵ 'inega 'ifoqe taha 'abaga ana wawa Saika 'inaya. Ta omo'e 'inaya lova Iakobo taha bwa'obwa'o natuna Iosefa neia, ta Saika~nana ge luluvai bwa'obwa'o~nana 'inega. ⁶ Ta wese di'we~nana 'inaya Iakobo ena salufa 'eno'eno. Ta Iesu baba'auya 'ifoqe di'we~nana 'inaya, ta ni'au lu'wata'wata 'inega toabui sabi veyawai. ⁷⁻⁸ Omo'e tuta~nana 'inaya ana to'abibodayavo ni'au itauya 'abaga agona 'inaya adi 'abwaga sabi gimwane, 'inega ana 'aidega toatoa. Ge tuta kuena 'abibodanaya taha

^r 3:31 Ion 8:23 ^s 3:32 Ion 3:11 ^t 3:35 Md 11:27; Ion 5:20 ^u 3:36 Ion 3:16-18; 1Ion 5:12

^v 4:1 Ion 3:22 ^w 4:5 Nug 33:19; Ios 24:32

Samelia vavinena mai go'ila sabi goi. Ta Ieisu vavine~nana venoqiea vonaya, "Go'ila uneigu eda numal!"

^{9x} 'Inega vavine~nana Ieisu ve'iea vonaya, "O'a Diu 'olotou ta ya'a Samelia vavinegu, 'inega tola'ai weaqina unoqinoqiegu be go'ila ena neiu sabi numal?" (Ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana me Diu be me Samelia ge ida veiaiana.)

^{10y} 'Inega Ieisu vona ve'iea vonaya, "Eguma o'a uda alamania tola'ai Yaubada nuanuana naneiu, ta wese 'eguma uda alamania togama vevanoqiegu go'ila weaqina, e 'inega o'a tauna uda venoqiea be go'ila mayawaina daneiu."

¹¹ 'Inega vavine~nana vonaya, "Kaiwabu, o'a ge eu 'ebegoimo, ta salufa~nana webui wawasai, 'inega ma'oda go'ila mayawaina una 'ewa 'aiqei? ^{12z} Nage o'a uvonavona vonigo tubuda Iakobo uveqidua va'inea, waisa? Vonahaqiaqi, Iakobo salufa~nana neima, ta wese taunega ma natunavo salufa~nana 'inega inuma, ta wese edi yubaiavo go'ila~nana edi 'ebenuma."

¹³ Ta Ieisu voneaya, "Eguma taha toga ba'e go'ila~nana 'inega nanuma magana naluayahaya 'evivi. ^{14a} Ta togama go'ila 'iguyega nanumea ge wese magana naluayahaya 'evivi. Vonahaqiaqi, go'ila~nana ena neia tauna giwalinaya navesalufa ta navu'uvu'ula yawai vataya weaqina."

¹⁵ 'Inega vavine~nana Ieisu 'inaya vonaya, "Kaiwabu, go'ila~nana uda neigu, be yaqisa magagu ge naluayahaya 'evivi, 'inega ge wese ena 'evivi mai ba'e salufa~nana 'inaya go'ila sabi goi."

¹⁶ Ta Ieisu voneaya, "Utauya moqaneu una vonei ta maega ona 'evivi mai."

¹⁷ 'Inega vavine~nana Ieisu vonea vonaya, "Ya'a ge moqanegumo."

Ta Ieisu wese voneaya, "Eu vona bena'e vonahaqiaqi, o'a ge moqaneumo, ¹⁸ mana o'a 'oloto adi yau faibi maega omaduvaqi, ta ba'itagana 'oloto~nana maega otoatoa tauna ge moqane otaqiu. 'Inega tola'ai ni'au uvonayea vonahaqiaqi."

¹⁹ Ta vavine~nana Ieisu ena vona ve'iea vonaya, "Kaiwabu, nuagu ni'a 'eqa'uaya o'a vonahaqiaqi taha tovesimasimana. ^{20b} 'Inega una givesimalatia 'iguya, tola'ai weaqina omi'a me Diu ovonaya vonigo Ielusalema namo 'inaya tomotau qabuda Yaubada kana iwa'odu 'inaya, mana ima'a me Samelia tubumavo edi 'ebeiwa'odu ba'e bwanaga~nana debanaya?"

^{21-24c} Ta Ieisu vona 'eviviea vonaya, "Vavine, egu vona ba'e una vetumaqanea. Nawale tuta maimai 'inaya ge taha yani qiduana 'eguma

^x 4:9 Esa 4:1-5 ^y 4:10 Ion 7:37-38; Ve 21:6 ^z 4:12 Ion 8:53 ^a 4:14 Ion 6:35

^b 4:20 Luve 12:5-14; Same 122:1-5 ^c 4:22-24 2Kin 17:29-41; Ais 2:3; Lom 9:4-5; 2Kol 3:17; Lom 12:1; Fil 3:3

tomotau ina iwa'odu Samelia bwanagana ba'e 'inaya, nage Ielusalema 'inaya. Tuta maimai 'inaya toiwa'odu aqiaqi Tamada 'inaya ina iwa'odu niboanidiega ta vonahaqiaqi 'inega. Ta tuta~nana ni'a 'ifoqe mai. Yaubada tauna Niboana, 'inega salisali togama ba'e 'idewani naiwa'odu 'aiqa 'inaya. 'Inega tomeqabu ihiwaiwa'odu 'inaya, luaqiaqiedi be niboanidiega ta wese vonahaqiaqi 'inega ina iwa'odu.

“Ta omi'a me Samelia ge oda alamani aqiaqiea togama 'inaya oiwaiwa'odu, ta 'esi ima'a me Diu ni'a ahalamani aqiaqiea togama 'inaya aiwaiwa'odu, mana ima'a me Diu 'imega 'etoyavua 'ifo'ifoqe.”

^{25 d} Ta vavine~nana Iesu voneaya, “Ni'au yahalamania nawale To'etoyavua namai tauna igabea Keliso, ta tuta~nana namai 'inega tauna yani qabuna weaqidi nagivesimatalia 'idaya.”

^{26 e} 'Inega Iesu voneaya, “Ya'a ba'e tauguna To'etoyavua~nana yavonavona 'iuya.”

²⁷ Tuta omo'e 'inaya Iesu ana to'abibodayavo i'evivi imai ta edi Kaiwabu i'itea taha vavine maega iveveqae. 'Inega nuadi voqana, ta ge taha toga 'idiega davetala'aiei tola'ai ena nuanua, nage tola'ai weaqina vavine~nana maega iveveqae. ²⁸ Ta vavine~nana ena 'ebegoi nopei ta 'evivi tauya 'abagaya, ta tomotau vonedia, ²⁹ “Omai, taha 'oloto ona 'itea, tauna yani qabudi ni'au yaviaqidi alamani aqiaqiedi ta simana 'ifoqeyedi 'iguya. Ta ana 'ita kavona tauna To'etoyavua~nana.” ³⁰ 'Inega tomotau edi 'abagega i'ifoqe ta itauya Iesu sabi 'itana.

³¹ Nawale tomotau imaimai ta Iesu ana to'abibodayavo i'alakeikeiea ivonaya, “Kaiwabu, 'abwaga ba'e una 'ai!”

³² Ta edi vona ve'evivia vonaya, “Agu 'abwaga 'eno'eno ena 'ainia, ta omi'a 'abwaga~nana ge oda alamania.”

³³ 'Inega to'abiboda~dina nuadi voqana ta taudiega ivonaya, “Ma'oda, nage taha toga ana 'abwaga ni'a miea?”

^{34 f} 'Inega Iesu vonedia, “Egu vona agu 'abwaga weaqina ana alamani ba'e: Agu Tovetune ena nuanua ena viaqia, be wese ena fewa ena lu'ovoia. ^{35 g} Ta ge ona vonaya, 'Ana 'ita wai'ena adi yau foa ina gumwala ta 'inega bolimana ana tuta.' Ta yavona aqiaqiemi, o'ita vane be 'abwaga vaoqaya ona 'itedi ni'a fa'alidi, 'inega luaqiaqiea be ona bolimania. ³⁶ Tomeqabu ibolimana adi ve'ia ina lobeia. Ta ba'e bolimana~nana vaoqina ge 'abwaga, ta 'esi tomotau edi toa~vataya weaqina. 'Inega vaoqa~nana ana todauna be wese ana tobolimana qabudi 'aideganaya ina qaiawa. ³⁷ Kuluwadawada ni'a oalamanania vonaya, 'Taha 'oloto todauna, ta taha 'oloto tobolimana.' 'Inega ba'e vona~nana vonahaqiaqi! ³⁸ Ya'a yavetunemi sabi bolimana taha vaoqa 'inaya, ta omi'a taumiega ge oda dauni, ta 'esi mali tomotau vaoqa~nana ni'a idaunia, ta edi fewa 'inega omi'a bolimanina ona 'ewea.”

^d 4:25 Ion 1:41 ^e 4:26 Mk 14:61-62 ^f 4:34 Ion 6:38 ^g 4:35 Lk 10:2

Me Samelia 'eala Iesu ivetumaqanea

³⁹Vavine~nana ena simana 'inega Me Samelia qabudi 'abaga Saika 'inega Iesu ivetumaqanea, mana ni'a vonedia, "Tauna egu ilivu be egu viaqayavo qabuna simana 'ifoqeyedi." ⁴⁰'Inega me Samelia Iesu 'inaya imai ta inoqiea be maega ina toa. 'Inega Iesu 'aubena magilafuna taudi maega itoatoa.

⁴¹Ta wese tomotau qabudi Iesu ena vona weaqidi ivetumaqanea.

⁴²^h 'Inega tomotau diavona vavine~nana ivoneaya, "Nugweta o'a eu vona 'inega ba'e 'oloto~nana avetumaqanea, ta ba'itagana avetumaqana aqiaqiea, mana taumega ena vona ni'a anoqolidi. Ta ahalamani aqiaqiea vonigo tauna totoa bwa'obwa'o qabuda ada To'etoyavua."

Iesu taha kini ena toluvine natuna giveaqiaqiea

⁴³Ta 'aubena magilafudina 'abibodanaya Iesu di'we~nana nogea ta tauya Galili weaqina, ⁴⁴ⁱ mana taunega ni'a simana 'ifoqeyea vonaya, "Tovesimasimana ge taha 'amayaba dalobei ena di'we 'inaya." ⁴⁵^j Tuta~nana Galili 'inaya 'ifoqe 'inega me Galili me edi qaiawa i'ebe'ewea, mana lova taudi wese itauya Ielusalema 'inaya 'Auvivia Sagalina weaqina, ta omo'e 'inaya Iesu ena viaqa taudiega ni'a i'itedi.

⁴⁶⁻⁴⁷^k 'Inega wese Iesu 'evivi 'abaga Kena 'inaya di'we Galili gamonaya. Lova 'abaga~nana 'inaya ena waiwaiega go'ila givilei 'inega ve'oine. Ta omo'e 'inaya taha kini ena toluvine toatoa, mana tuta~nana noqolia Iesu di'we Iudia 'inega mai Galili 'inaya e 'inega tauya Kena 'inaya Iesu sabi 'itana. Ta ena tauya 'iuna mana natuna vevihiga ena 'abagaya.

'Inega mai Iesu 'inaya ta venoqiea vonaya, "Eguma au fata kana tauya Kafaneumi 'inaya be natugu me'olotona una giveaqiaqiea, mana tuta goyona na'aliga."

⁴⁸^l Ta Iesu tomotau qabudi vonedia, "Omi'a ge ona vetumaqanegu 'eguma taumiege egu viaqa waiwaidi ge oda 'itedi."

⁴⁹'Inega toluvine~nana wese 'alakeikeiea vonaya, "Kaiwabu, ulukwayavoni katauya fole natugu yawaina nagumwala."

⁵⁰^m Ta Iesu voneaya, "U'evivi utauya eu 'abagaya ta natuhu mayawaina una 'itea." Ta toluvine~nana Iesu ena vona vetumaqanea 'inega tutuvila 'evivi tauya.

⁵¹Nawale tautauya 'eday a 'inega ena tofewayavo maega iveloba ta vale ineia ivonaya, "Natuhu mayawaina toatoa ta ana vihiqa ni'a awala."

⁵²'Inega vetala'aiedi vonaya, "Totuta 'inaya natugu ana vihiqa lua'u?"

Ta taudi ive'iea ivonaya, "Goluanaya baba'auya 'idewani 'wafina ena 'wea'weava lua'u."

^h 4:42 1Ion 4:14 ⁱ 4:44 Md 13:57 ^j 4:45 Ion 2:23 ^k 4:46-47 Ion 2:1-11; Md 8:5-6

^l 4:48 Ion 2:18; 1Kol 1:22 ^m 4:50 Md 8:13

⁵³ 'Inega gwama~nana tamana nuaia goluanaya omo'e tuta~nana 'inaya Ieisu voneaya, "Natuhu mayawaina una 'itea." 'Inega me ena gadeavo Ieisu ivetumaqanea. ⁵⁴ ⁿ Ba'e Ieisu ena fewa waiwaina vemagilafuna viaqia tuta~nana Iudia 'inega maimai Galili 'inaya.

Ieisu taha 'oloto belubeluna giveaiaqiea qawana Betesaida 'inaya

5 ¹ Vaina tuta 'abibodanaya Ieisu 'watovu 'abaga qiduana Ielusalema 'inaya me Diu edi 'ebenuave'avina taha weaqina. ² Ta Ielusalema gamonaya taha 'awa ana wawa Sifi edi 'Ebelugu di'wenaya qawana taha 'eno'eno, ta qawana~nana me Diu bonadiega igabea Betesaida. Ta di'we~nana 'inaya vanue 'ebeveyawai adi yau faibi i'eno'eno qawana~nana nanavinaya. ³ Ta vanue diavona 'idia tovevhiqa 'eala i'eno'eno taudi matadi kwayakwayana be belubeludi ta wese 'aqedi veifana. ⁴ Ta omo'e 'inaya iba'eba'e qawana~nana ena nidoa weaqina, mana totuta 'inaya Kaiwabu ena tovale'ewa na'ifoqe nanidoea, 'inega togama namaduvawebui qawana~nana gamonaya naveaiaqi.

⁵ Ta taha 'oloto tovevhiqa~dina 'idiega ya'wala 38 'idia me ena vihiqa toatoa. ⁶ 'Inega Ieisu 'ifoqe, ta tuta~nana Ieisu 'oloto~nana 'itea ta wese noqolia ya'wala kuena 'idia me ena vihiqa toatoa, 'inega vetala'aiea vonaya, "Nage nuanuau una veaiaqi?"

⁷ 'Inega tovevhiqa~nana vonaya, "Kaiwabu, ge taha agu toiulamo be naha'uwebuiegu tuta~nana qawana ba'e ve'ale nidonidoa. Ta ya'a yatoho waiwai be vonigo tauguyega ena webui, ta ge agu fata, ta 'esi tuta qabuna tovevhiqa taha taha ivavayabugu iwebuwebui."

⁸ ^o 'Inega Ieisu 'oloto~nana voneaya, "Uya'itoto, eu 'ebana u'ewei ta utauya!" ⁹ Omo'e tuta~nana 'inaya 'oloto~nana veaiaqi, 'inega ena 'ebana 'ewei ta tutuvila tauya. Ta ba'e yani~nana 'ifoqe 'aubena Sabate 'inaya.

¹⁰ ^p Ta me Diu adi tovanugwetayavo 'oloto~nana i'itea 'inega ivoneaya, "Nage eda luvine ge uda alamania vonigo 'aubena Sabate 'inaya ge daluaiaqiea be eu 'ebana una 'avalei?"

¹¹ 'Inega edi vona ve'iea vonaya, "Agu togiveaiaqi voneguya, 'Eu 'ebana u'avala utauya!"

¹² Ta wese ivetala'aiea ivonaya, "Isana to'oloto ba'e 'idewana vona 'aiqeu?"

¹³ Ta toveaiaqi~nana ge dahalamanian togama giveaiaqiea, mana qabu qiduana itoatoa, ta Ieisu ni'au va'waiva qabu diavona nuanidiega.

¹⁴ Ta 'abibodanaya Ieisu 'oloto~nana lobeia Vanue Gwalagwalana gamonaya ta voneaya, "U'itei, ni'au uveaiaqi, ta ge wese una luveifa 'evivi. Mana 'eguma luveifana una viaqa 'evivia e 'inega luveifana

qidua va'inena na'ifoqe 'iuya." ¹⁵ 'Inega 'oloto~nana tauya me Diu adi tovanugwetayavo 'idia ta simana 'ifoqe ana togiveaiaqi weaqina vonigo tauna leisu.

¹⁶ Ba'e 'iuna 'inega me Diu leisu ivevoalanea, mana 'aubena Sabate 'inaya fewa~nana viaqia.

¹⁷ 'Inega leisu me Diu vonedi vonaya, "Tamagu tuta qabuna fewafewa, 'inega ya'a wese 'idewani yafewafewa." ¹⁸ ^q Ta leisu ena vona ba'e weaqina me Diu itoho waiwai be ma'oda 'inega ina luv'e'aliga 'aiqi. Mana Sabate ana luvine veyawai weaqina ni'a qeunia, ta wese vonaya vonigo Yaubada tauna Tama otaqina. Ta ba'e 'inega kavona taunega davonaya be vonigo Yaubada maega ida velelelea.

Iesu vonedi tauna Yaubada Natuna

¹⁹ ^r 'Inega leisu tomotau diavona vonedi vonaya, "Yavona aqiaqiemi, ya'a Natuna ge agu fata be taha yani taugumo ena viaqi, ta 'esi Tamagu ena viaqayavo ya'ite'itedi 'inega yaviaviaqidi, mana tola'ai Tamagu viaviaqia e ya'a Natuna wese yaviaviaqia. ²⁰ Tamagu ya'a Natuna veveyolubegu qiduana, ta ena viaqa qabudi veve'itegu. Ba'itagana viaqa taha waiwaina ni'a o'itea, ta yavona aqiaqiemi, nawale Tamagu wese vaina viaqa qidua va'inedi nave'itegu, ta viaqa diavona weaqidi nuami navoqana qiduana, ²¹ mana Tamagu to'aliga gigiveya'itoto 'eviviedi ta yawaidi neineidi, ta wese 'idewani ya'a Natuna taugu egu venua'ivina 'inega tomotau yawaidi ena neidi.

²² ^s "Ta wese tomotau adi luvine ge ina 'ewei Tamagu 'inega, ta 'esi ena luvine ni'a neigu be ya'a agu 'aidega tomotau qabudi ena luvinedi, ²³ ^t be yaqisa tomotau qabudi ya'a Natuna ina 'amayabegu 'idewani Tamagu i'amayabea. Ta 'eguma taha toga ge nuanuana na'amayabegu 'inega tomotau~nana 'inaya ge wese 'amayaba da'eno'eno agu Tovetune Tamagu weaqina.

²⁴ ^u "Inega yavona aqiaqiemi, tomeqabu egu vona inoqonoqolidi ta wese agu Tovetune ivevetumaqanea e taudi yawaidi vataya ina lobeia. Ta wese luvine luvematasabu weaqina ge ina lobei, mana 'aliga ena di'we 'inega ni'a ivaukamana yawai vauvauna 'inaya. ²⁵ Ta ona alamani aqiaqiea taha tuta maimai, ta vonahaqiaqi tuta~nana ni'a 'ifoqe mai, be 'inega to'aliga ya'a Yaubada Natuna bonagu ina noqolia. Ta taudi bonagu inoqolia ta i'awahaqiaqiea mayawaidi ina toatoa, ²⁶ mana Tamagu taunega yawai 'iuna, 'inega wese 'idewani Tamagu ena waiwai ni'a neigu be yaqisa ya'a wese tomotau yawaidi 'iuna. ²⁷ Ta wese ena luvine neigu tomotau qabudi sabi luvinedi, mana ya'a Tomotau Natuna.

^q 5:18 Md 26:4; Ion 7:1; 10:30 ^r 5:19 Ion 5:30 ^s 5:22 Ion 5:27; Via 10:42

^t 5:23 Fil 2:10-11; 1Ion 2:23 ^u 5:24 Ion 3:15-18

28 “Inega ge ona nuavoqana ba’e yani diavona weaqidi, mana tuta maimai ’inaya to’aliga qabudi deba’unuyega bonagu ina noqolia. 29^v ’Inega ina ’ifoqe mai, ta tomeqabu viaqa aqiaqina iviaqia taudi ina ya’itoto ta yawai vataya ina lobe, ta tomeqabu viaqa luveifana iviaqidi taudi ina ya’itoto ta luvematasabu ina lobe. 30^w Ya’a ge taha yani tauguyega eda viaqia, ta ’esi Yaubada ena nuanua ’inega tomotau yaluluvinedi, ’inega egu luvine tunutunuqina matanaya. Mana ge nuanuagu be taugu egu nuanua ena viaqidi, ta ’esi nuanuagu agu Tovetune ena nuanua ena viaqia.

Isisu ana tosimanayavo

31 “Eguma tauguyega weafigu ena simana ’ifoqe ’imia, ’inega egu vonayavo ge taha adi aqiaqimo. 32 Ta ’esi Tamagu simasimana ’ifoqe weafigu, ta yahalamani aqiaqiea ena simana qabudi weafigu vonahaqiaqi.

33 “Lova omi’a vaina tomotau kavona tovale’ewa ovetunedi Ioni Togivebabitaiso ’inaya, ta tauna ena simana qabuna weafigu wese vonahaqiaqi.”

34 Ta wese Isisu vonedi vonaya, “Ya’a tomotau edi vona weafigu ge eda ’awahaqiaqiei, ta tua Ioni ena simana weafigu ni’a yavonemi be yaqisa ’etoyavua ona lobe. 35 Ta Ioni~nana ena vona weafigu kavona odamu dadidiyayata, ta omi’a tuta kukusana namo oawafelemi simatala~nana ’inaya ta weaqina oqaiawa. 36^x Ioni ena simana weafigu yani aqiaqina, ta ya’a egu ve’ita be egu viaqa ’ebenuavoqana Ioni ena simana veqidua va’inedi, mana Tamagu agu veyoveyoya neigu ’inega yani diavona yaviaviaqidi. Ta viaqa diavona taudiega ive’ita ’ifoqeyea vonigo ya’a Tamagu vetunegu yamai.

37^y “Ta wese Tamagu taunega simana weafigu, ta omi’a ge taha tuta bonana oda noqolia nage ’iawana oda ’itea, 38 ta wese ena vona giwalimia ge da’eno’eno, mana ge oda vetumaqanegu vonigo ya’a Yaubada ena luvetune ’inega yamai weaqimi.

39^z “Omi’a tuta qabuna Buki Nugwenugweina oavoavoya, mana ovonaya vonigo buki diavona ’idiega yawaimi vataya ona ’ewea. Ba’e buki diavona isimasimana weafigu, 40 ta tua nawale ge nuanuami ona mai ’iguya yawai vataya sabi ’ewana. 41 Ya’a ge eda nuanua qiduana tomotau edi ’awahaqiaqi ’iguya weaqina, 42 mana ni’au yahalamani aqiaqiemi omi’a Yaubada ana veyoluba ge taha da’eno’eno giwalimia.

43 “Ya’a Tamagu ana wawega yamai, ta ge oda ’awahaqiaqiegu. Ta ’esi ’eguma taha toga tauna ana wawega namai ’imia, ’inega tauna o’awa’awa

^v 5:29 Dan 12:2; Md 16:27; Via 24:15 ^w 5:30 Ion 5:19; 6:38 ^x 5:36 Ion 14:11

^y 5:37 Md 3:17; Ion 5:32; 8:18 ^z 5:39 Lk 24:27

aqiaqiea. ⁴⁴Ba'e 'inega ge ana fata be ona vetumaqanegu, mana omi'a nuanuami ma emiavo taumiega ona veawahawatuboyemi, ta awatubo aqiaqi Yaubada ana 'aidega otaqa 'inaya ge oda nuanua weaqina.

⁴⁵"Ta ge ona nuanua vonigo ya'a ena ve'ewemi Tamagu matanaya. Omi'a olulu'ita vane Mosese ena iula 'imia weaqina, ta vonahaqiaqi ba'e Mosese~nana omi'a ami tove'ewa. ⁴⁶^a Ta 'eguma Mosese ovetumaqana aqiaqiea 'inega ya'a wese 'idewana ona vetumaqanegu, mana tauna lova Buki Nugwenugweina 'inaya weaqigu 'wayavia. ⁴⁷Ta 'eguma ena 'wayavi~nana ge oda vetumaqanea, 'inega ma'oda egu vona ona vetumaqana 'aiqi?"

Ieisu qabu qiduana ve'ainidi

(Madiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Luke 9:10-17)

6 ¹Ta vaina tuta 'abibodanaya Ieisu gelu vaukamana lavu Galili mali di'wenaya, ta lavu~nana wese igabea ana wawa mwade'wa Taibilia. ²Ta qabu qidua va'inedi Ieisu i'abiboda dadanea, mana ena viaqa waiwai di tovevihiqa weaqidi ni'a i'itedi. ³Inega Ieisu ma ana to'abibodayavo bwanagaya i'watovu itoabui, ⁴ta tuta goyona me Diu edi 'ebenuave'avina 'Auvivia Sagalina ana tuta na'ifoqe.

⁵'Inega Ieisu 'ita givigivila ta qabu diavona 'itedi imaimai. 'Inega Ieisu Filifi vonea vonaya, "Filifi, ma'inega ana fata beledi kana gimwanei be ba'e qabu~dina kana ve'ainidi?" ⁶Ieisu ena vetala'ai ba'e 'inega nuanuana nanoqolia ma'oda Filifi navona 'aiqa, mana Ieisu taunega ni'a alamania tola'ai 'iba'igo naviaqia qabu~dina weaqidi.

⁷'Inega Filifi ve'iea vonaya, "Eguma beledi kana gimwanedi tomotau qabudi weaqidi 'inega ana maisa navaneqa kavona tomotau adi yau 200 edi fewa 'aubena 'aidegina ana maisa 'idewani, ta tua ana 'ita mane~nana 'inega tomotau qabudi ge ana fata be ina 'ai ta gamodi nakoko."

⁸'Inega Saimoni Fita taina Anidulu tauna wese Ieisu ana to'abiboda vonaya, ⁹"Gwama me'olotona ba'e beledi ana yau faibi ta wese 'iqana magilafudi 'inaya 'eno'eno, ta 'abwaga~nana 'inega ge ana fata ba'e qabu~dina kana ve'ainidi."

¹⁰'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Tomotau qabudi ovonedi ina toabui libia." mana di'we~nana 'inaya libi aqiaqina. 'Inega qabudi itoabui ta 'idiega 'oloto dimo adi yau 'idewana faibi tausani (5,000).

¹¹'Inega Ieisu beledi diavona 'ewedi ta weaqidi lukaiwa Yaubada 'inaya, ta vewila'ayedi tomotau 'idia. Ta wese 'iqana magilafudi weaqidi lukaiwa ta vewila'ayedi qabu~dina 'idia ta i'ainidi 'inega gamodi 'elukoko. ¹²Ta 'ai 'abibodanaya Ieisu ana to'abibodayavo vonedia, "Tomotau 'awagigidi ona va'auqidi be yaqisa ge taha wese 'idiega kana mudali." ¹³'Inega Ieisu

^a 5:46 Via 3:22

ana to'abibodayavo beledi faibi~dina 'idiega tomotau 'awagigidi 'onena tuwelo iluveagatuna'idi.

¹⁴ Ta tuta~nana tomotau diavona Iesu ena viaqa waiwaina ba'e i'itea 'inega i'alabwau ivonaya, "Vonahaqiaqi, ba'e tovesimasimana~nana ena mai bwa'obwa'oya weaqina Buki Nugwenugweina madusimanea." ^{15b} Ta Iesu tomotau edi nuanua ni'a alamania tuta goyona i'imega ina kafia be ina vekinia weaqidi, 'inega va'waiva nuanidiega ta ana 'aidega tufwana wese 'watovu bwanaga~nana debanaya.

Iesu tautauya lavu debanega
(Madiu 14:22-33; Maki 6:45-52)

¹⁶ Ta mata'au lavilavia ana to'abibodayavo iwebui lavu Galili 'inaya, ¹⁷ ta igelu wagaya sabi vaukamana Kafaneumi weaqina. Ni'a velovanea, ta Iesu nawale ge damai, 'inega ive'ale ivavaukamana.

¹⁸ Ta nawale itautauya malavetaya 'inega yaqina be nufula qiduana ilobe. ¹⁹ Ta ni'a ivaluluvai kavona 5 nage 6 kilomita 'idewana, 'inega Iesu i'itea lavu debanega maimai edi waga di'wenaya, ta qabudi imwaniniva. ²⁰ Inega Iesu vonedia, "Ge ona mwaniniva! Ya'a tauguna." ²¹ E 'inega iawafelea ta gelu wagaya, ta tuta~nana gelu 'inega lukwayavonega waga~nana lugu 'abaga~nana ana 'awaboqea.

Tomotau Iesu isalisalia

²² Ta qabu diavona nawale itoatoa di'we~nana 'inaya. 'Inega mahala vulihia iva'auta ta iba'eba'e Iesu sabi 'itana, mana ialamania goluanaya Iesu ma ana to'abibodayavo imai edi di'wea waga 'aideganega. Ta wese ialamania to'abiboda~dina edi 'evivi 'inaya Iesu ge dagelu ta 'esi taudimo igelu ta ivaukamana. ²³ Inega vaina waga Taibilia 'inega imai, ta di'we~nana goluanaya Kaiwabu beledi weaqina lukaiwa ta qabu ve'ainidi 'inaya ilugu. ²⁴ Ta omo'e 'inaya tomotau qabudi Iesu ma ana to'abibodayavo isali 'wayoqedi, 'inega nuadi 'eqa'uuya Iesu ge datoatoa di'we~nana 'inaya. E 'inega wagega i'elugelu ta ivaukamana Kafaneumi 'inaya Iesu sabi salina.

Iesu tauna beledi mayawaina

²⁵ Ta tuta~nana ilobe lavu mali di'wenaya 'inega ivetala'aiea ivonaya, "Kaiwabu, totutaya umai ba'idia?"

²⁶ Inega Iesu ve'iedi vonaya, "Yavona aqiaqiemi, omi'a ge oda salisaligu egu viaqa waiwaidi weaqidi, ta 'esi emi sali 'iuna mana beledi diavona 'idiega o'ai gamofata. ^{27c} Omi'a ge ona fewa 'abwaga awahawalina weaqina, ta 'esi ona vetafe'wa 'abwaga 'eno'eno vatayana

^b 6:15 Ion 18:36 ^c 6:27 Ion 6:48-58

yawaimi weaqina. Ta ya'a Tomotau Natuna ba'e 'abwaga~nana ena neimi, mana Yaubada Tamagu venua'ivinegu ta 'awahaqiaqiegu ba'e fewa~nana weaqina."

²⁸ Ta taudi ivonea ivonaya, "Tola'ai luaqiaqiema be ana viaqi 'eguma Yaubada ena nuanua ana viaqia?"

^{29^d} 'Inega Iesu vonedia, "Yaubada ena nuanua ba'e 'idewani: Ya'a vetunegu, ta nuanuana ona vetumaqanegu."

^{30^e} Ta ivoneaya, "O'a luaqiaqieu be taha yani 'ebenuavoqana una viaqia ana 'itea be 'inega ana vetumaqaneu. 'Inega tola'ai una viaqia weaqima?"

^{31^f} Lova tubumavo 'abwaga taha ana wawa mana di'we 'ava'avaya i'ainia, 'idewani Buki Nugwenugweina 'inaya vonaya, 'Beledi mahalega neidi ta i'ai.' "

³² 'Inega Iesu tomotau diavona vonedi vonaya, "Yavona aqiaqiemi, beledi mahalega Mosese ge daneimi, ta 'esi Tamagu beledi aqiaqi mahalega neineimi. ³³ Ta beledi aqiaqi~nana Yaubada 'inega ni'a mai bwa'obwa'oya, ta tauna tomotau yawaidi neineidi."

³⁴ Ta wese Iesu ivonea ivonaya, "Kaiwabu, tuta ba'e 'inega bena'e beledi~nana una neima!"

^{35^g} 'Inega Iesu vonedi vonaya, "Ya'a beledi mayawaina, ta 'eguma taha toga namai 'iguya 'inega ge wese nabotana, ta 'eguma taha toga navetumaqanegu 'inega ge wese magana naluayahaya. ³⁶ Ta ni'a yavonemi, omi'a ni'a o'itegu ta nawale ge oda vetumaqanegu. ³⁷ Ta tomeqabu Tamagu ena nuanua 'inega neineigu, taudina ina mai 'iguya, ta ge wese ena veni'oledi. ³⁸ Mana ya'a mahalega yamai ge taugu egu nuanua sabi viaqina, ta 'esi yamai agu Tovetune ena nuanua sabi viaqina. ^{39^h} Agu Tovetune~nana egu tomotau neigu, ta ena nuanua vonigo ge taha toga 'idiega ena nuafania be naluve'waiva, ta 'esi tuta ana 'ebelu'ovoa 'inaya ena giveya'itoto 'eviviedi. ⁴⁰ Mana Tamagu nuanuana tomeqabu ya'a Natuna i'itegu ta ivetumaqanegu yawai vataya ina lobe, ta tuta ana 'ebelu'ovoa 'inaya ena giveya'itoto 'eviviedi."

⁴¹ Ta ena vona ba'e weaqina me Diu ivetalabeula, mana ni'a vonaya, "Ya'a tauguna ba'e beledi~nana mahalega yawebui mai." ^{42ⁱ} Ta wese taudi ivonaya, "Ba'e 'oloto~nana tauna Iosefa natuna Iesu, waia? Tamana be inana ni'a kahalamanidi, ta ma'oda 'inega vonaya vonigo tauna mahalega dawebui mai?"

⁴³ 'Inega Iesu vonedi vonaya, "Ge ona vetalabeula egu vonayavo weaqidi, ^{44^j} mana Tamagu tauna ya'a agu Tovetune, ta ge taha toga ana fata namai 'iguya 'eguma Tamagu tomotau~nana ge namiei 'iguya, ta ya'a tuta ana 'ebelu'ovoa 'inaya ena giveya'itoto 'eviviea. ^{45^k} Vona ba'ena

^d 6:29 I Ion 3:23 ^e 6:30 Md 16:1; Ion 2:18 ^f 6:31 'Ifo 16:14-15; Naba 11:7-9; Same 78:24

^g 6:35 Ion 4:14 ^h 6:39 Ion 10:28-29; 17:12 ⁱ 6:42 Md 13:55 ^j 6:44 Ion 6:65

^k 6:45 Ais 54:13

lova ni'a tovesimasimana i'wayavia Buki Nugwenugweina 'inaya ivonaya, 'Tomotau qabudi Yaubada 'inega ve'ita ina 'ewea, ta tomeqabu ena ve'ita inoqolia ta nuadi na'eqa'uya, e taudina ina mai 'iguya.' ⁴⁶ Ge taha toga Tamagu da'itei ta 'esi ya'a taugumo, mana ya'a tauna 'inega yamai.

⁴⁷ "Yavona aqiaqiemi, togama vevetumaqanegu tauna yawai vataya ni'a lobe, ⁴⁸ mana ya'a yawai ana beledi. ⁴⁹ Lova di'we 'ava'avaya tubumiavo 'abwaga ana wawa mana i'ainia ta tua i'elu'aliga. ⁵⁰ Ta 'esi beledi ba'e mahalega webui mai, ta 'eguma taha toga na'ainia ge wese na'aliga. ⁵¹ Ya'a ba'e taugu beledi mayawaina ta mahalega yawebui mai. 'Eguma taha toga ba'e beledi~nana 'inega na'ai tauna toa~vataya nalobe. Ta ba'e beledi~nana tauna vei'ogu, ta yave'ineiea totoa bwa'obwa'o qabumi yawaimi weaqina."

⁵² Inega me Diu taudiega ive'ale ive'ae'aetoga nuanidia ta ivonaya, "Ma'oda ba'e 'oloto~nana vonigo vei'ona naneida kana 'ainia?"

⁵³ Inega Ieisu vonedi vonaya, "Yavona aqiaqiemi, ya'a Tomotau Natuna, ta 'eguma vei'ogu ge ona 'aini ta wese 'eguma sulaligu ge ona numei 'inega ge ana fata yawaimi vataya ona 'ewei. ⁵⁴ Ta 'eguma taha toga vei'ogu na'ainia ta sulaligu nanumea tauna yawaina vataya na'ewea. Ta tuta ana 'ebelu'ovoa 'inaya ena giveya'itoto 'evivia. ⁵⁵ Mana vei'ogu 'abwaga aqiaqi, ta sulaligu go'ila aqiaqi. ⁵⁶ Ta 'eguma taha toga vei'ogu na'ainia ta sulaligu nanumea e tauna maega ni'a ave'aidega, 'inega tauna 'iguya toatoa, ta ya'a wese 'inaya yatoatoa. ⁵⁷ Tamagu mayawaina vetunegu yamai, ta tauna 'inega tuta qabuna yawaigu ya'ewe'ewea. 'Inega wese 'idewani 'eguma taha toga tuta qabuna 'ai'ainigu tauna wese yawaina 'iguyega na'ewea. ⁵⁸ Ba'e beledi~nana mahalega webui mai. Omi'a tubumiavo mana~nana i'ainia ta i'elu'aliga. Ta 'eguma taha toga ba'e beledi~nana 'inega na'ai tauna toa~vataya nalobe."

⁵⁹ Ba'e yani diavona Ieisu simana 'ifoqeyedi tuta~nana veve'ita vanue tafwalolo gamonaya 'abaga Kafaneumi 'inaya.

To'abiboda 'eala Ieisu inogea

⁶⁰ Ta tuta~nana Ieisu ana to'abibodayavo ba'e vona diavona inoqolidi, 'inega taudiega nuanidia ivonaya, "Ba'e vona diavona adi noqola vitana, ta toga ana fata na'awahaqiaqiedi?"

⁶¹ Ieisu ni'a alamania ena vonayavo weaqina ina lugwae, 'inega vonedi vonaya, "Nage ba'e vona diavona igivenuavitemi? ⁶² Ta ma'oda 'eguma ya'a Tomotau Natuna ona 'itegu ena vane 'evivi agu tuvadaya! ⁶³ Vonahaqiaqi, Niboana Gwalagwalana yawai neineimi, ta tomotau edi waiwaiega ge adi fata toa~vataya ina lobei. Ta ba'e egu vona diavona 'idiega ana fata Yaubada Niboanina ona 'ewea, ta Niboani~nana

¹ 6:46 Ion 1:18 ^m 6:47 Ion 3:15-16 ⁿ 6:48 Ion 6:32,58 ^o 6:57 1Ion 3:24

'inega yawaimi ona lobe. ^{64p} Ta tua vaina 'imiega nawale ge oda vetumaqanegu!" Iesu ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana tuta ana 'ebeve'ale 'inega ni'a madualamania tomeqabu ge ida vetumaqanei, ta wese ana tosuluva ni'a alamania.

^{65q} 'Inega wese vonedi vonaya, "Ba'e 'iuna weaqina lova yavonemi ge taha toga ana fata namai 'iguya 'eguma Tamagu ge da'awahaqiaqiea."

⁶⁶ Ba'e tuta~nana 'inega Iesu ana to'abibodayavo 'eala wawasai ilugwavu'aiea ta inogea. ⁶⁷ Inega Iesu tunugivila ta Tuwelo~dina vonedi vonaya, "Nage omi'a wese ona nogegu, waisa?"

^{68r} 'Inega Saimoni Fita Iesu vonea vonaya, "Kaiwabu! Isana togama 'inaya ana tauya? Mana o'a au 'aidega otaqa eu vonayavo 'idia yawai vataya 'eno'eno. ⁶⁹ Ta ima'a ni'a avetumaqaneu ta alamaniu vonahaqiaqi o'a Yaubada Natuna Gwalagwalau."

⁷⁰ Ta Iesu vonaya, "Vonahaqiaqi, ya'a omi'a Tuwelo~mina yavenua'ivinemi, ta tua taha 'imiega kavona diabolota taha." ⁷¹ Ba'e 'idewani Iesu vonavona Iudasa weaqina, tauna Saimoni Isakaliota natuna. Ta Iudasa~nana tauna wese Tuwelo~dina 'idiega, ta tua nawale ena Kaiwabu nasuluvea.

Isesu tainavo ge ida vetumaqanei

7 ^{1s} Ta ba'e yani diavona 'abibodanaya Iesu Galili 'abaganavo 'idia luvivila. Ta ge nuanuana natauya di'we Iudia 'inaya, mana me Diu edi kaiwabuyavo nuanuadi ina luvialigia. ^{2t} Ta tuta~nana me Diu edi 'ebenuave'avina ana wawa Didi Sagalina vadi'wea, ³ 'inega Iesu tainavo ivonea ivonaya, "Di'we ba'e 'inega una tauya Iudia 'inaya be yaqisa au to'abibodayavo eu viaqa waiwai di ina 'itedi." ⁴ Ta wese ivoneaya, "Una alamania 'eguma taha toga nuanuana ana wawa nave'ena'i 'inega ena viaqayavo ge wese 'wai'waivinega naviaqidi, ta 'esi 'eguma o'a nuanuau be totoa bwa'obwa'o koyadi ina alamaniu, e 'inega luaqiaqieu be tau'u una ve'itayeu 'idia." ^{5u} Tainavo ba'e 'idewani ivona 'aiqea, mana taudi wese ge ida vetumaqanei.

⁶ 'Inega Iesu vonedi vonaya, "Ya'a egu tuta nawale ge dave'ale be ena tauya di'we~nana 'inaya, ta 'esi omi'a ge taha 'etoboda da'eno'eno emi tauya weaqina, ta taumiega emi nuanua 'inega ami fata be ona tauya. ⁷ Mana ge taha 'iuna da'eno'eno be totoa bwa'obwa'o ina vevoalanemi, ta ya'a 'esi ina vevoalanegu mana edi ilivu luviefana yasimana 'ifoqeyea 'idia. ⁸ 'Inega omi'a taumimo ona tauya Ielusalema 'inaya Didi Sagalina weaqina. Ta ya'a ge wese ena wai 'inaya, mana egu tuta aqiaqi nawale ge da'ifoqe." ⁹ Ba'e 'idewani tainavo vona 'aiqedi 'inega itauya, ta tauna Galili 'inaya toa.

^p 6:64 Ion 13:11 ^q 6:65 Ion 6:44 ^r 6:68-69 Md 16:16 ^s 7:1 Ion 5:18 ^t 7:2 Luvi 23:34
^u 7:5 Via 1:14

Ieisu ena viaqa Didi Sagalina 'inaya

¹⁰ Ieisu tainavo ni'au itauya sagali~nana 'inaya. Ta 'abiboda Ieisu wese 'waivega tauya, ta di'we~nana 'inaya 'ifoqe. Ta ge nuanuana tomotau ina 'itei. ¹¹ Ta me Diu edi kaiwabuyavo Ieisu isalisalia Didi Sagalina gamonaya ta ivonaya, "Oloto~nana ma'inaya toatoa?"

¹² Tomotau qabudi nuanidiega iveve'awahayahaya Ieisu weaqina ta dibudi ivonaya, "Tauna 'oloto aqiaqina!"

Ta wese dibudi ivonaya, "Gebu, mana tauna tomotau veveaqiledi!"

¹³ Ta ge taha toga Ieisu weaqina davona 'ifoqe tomotau matadia, mana me Diu edi kaiwabuyavo imwaninivedi. ¹⁴ Ta Ieisu ge dava'ifoqe Vanue Gwalagwalana 'inaya ana laba sagali~nana ana tuta nuaninaya, 'inega lugu ta ve'ale ve'ita.

¹⁵ ^v Omo'e 'inaya me Diu nuadi voqana 'ena'ina ta ivonaya, "Ma'inega 'oloto ba'e ena alamani qiduana 'ewe, mana ge taha tuta dasikulu Mosese ena luvine weaqina!"

¹⁶ ^w 'Inega Ieisu vonedia, "Ya'a ge tauguyega egu nuanua 'inega eda veve'ita, ta 'esi agu Tovetune ena nuanua 'inega. ¹⁷ Ta 'eguma taha toga 'imiega nuanuana Yaubada ena nuanua naviaqia, 'inega ana fata na'ita lobe a 'eguma ya'a egu vona yavonavonayea Yaubada ena nuanua 'inega nage taugu egu nuenuega. ¹⁸ ^x 'Eguma taha toga nuanuana awatubo nalobe a, e 'inega taunega weaqina navona. Ta ya'a nuanuagu agu Tovetune ena awatuboya, e 'inega ge wese u'avega eda vona, ta 'esi vonahaqiaqi 'inega tuta qabuna yavonavona.

¹⁹ ^y "Lova Mosese ami luvine neimi, ta ge taha toga 'imiega da'abiboda aqiaqiei. 'Inega tola'ai weaqina nuanuami be ona luve'aligigu!"

²⁰ ^z Ta qabu~dina ena vona ive'iea ivonaya, "Ta isana togama nuanuana vonigo naluve'aligiu? O'a niboana luveifana ni'a 'wahaliu, 'inega bena'e 'idewani uvonavona 'aiqa!"

²¹ 'Inega Ieisu vona ve'iedi, vonaya, "Omi'a nuami luveifa, mana 'aubena Sabate 'inaya taha 'oloto ni'a yagiveaqiaqiea. ²² ^a Ta omi'a emi viaqa 'aubena Sabate 'inaya ma'oda? Mana Mosese ena luvineyega natumiavo me'olotodi 'wafidi oluluda'edi. (Ta vonahaqiaqi, luvine ba'ena ge Mosese 'inega, ta 'esi lova me Diu tubudiavo 'idiega maimai.) ²³ ^b Ta omi'a luda'a~nana oviaviaqia 'aubena Sabate 'inaya Mosese ena luvine 'inega, waisa? E 'inega tola'ai weaqina ogamosoalegu tuta~nana taha 'oloto Sabatea yagiveaqiaqiea? ²⁴ Ba'e egu vona diavona ta wese egu viaqayavo ona nuanua aqiaqi weaqidi, 'inega ona 'ita lobe a ya'a yani aqiaqi otaqina ni'a yaviaqia."

^v 7:15 Md 13:54; Lk 2:47 ^w 7:16 Ion 12:49; 14:10 ^x 7:18 Ion 8:50 ^y 7:19 Via 7:53;
Lom 2:21-24 ^z 7:20 Ion 8:48; 10:20 ^a 7:22 Luv 12:3; Nug 17:9-13 ^b 7:23 Ion 5:8-10,16

Tomotau inuanua Ieisu tauna togama

²⁵ Ta omo'e tuta~nana 'inaya vaidi me Ielusalema taudiega iveveqae ivonaya, "Nage ba'e 'oloto~nana tauna eda tovanugwetayavo nuanuadi vonigo ina luve'aligia, waisa? ²⁶ Ta o'itei, ni'au tomotau nuanidia tovtovolo ta vonavona 'idia ta ge taha toga ena vona dave'iea. 'Inega ma'oda, nage eda tovanugwetayavo ni'a i'awahaqiaqiea vonigo tauna To'etoyavua, waisa? ²⁷ Ta nage gebu, mana ba'e 'oloto~nana ena 'ebemai qabuda ni'a kahalamania, ta 'esi tuta~nana To'etoyavua~nana na'ifoqe 'inega ge taha toga nahalamania ma'inega mai."

²⁸ ^d Ieisu nawale veve'ita Vanue Gwalagwalana gamonaya, 'inega bonana qiduanega vonaya, "Vonahaqiaqi, ni'au oalamanigu, ta wese oalamanian todi'we 'inega yamai. Ta ya'a ge eda mai ba'idia tangu egu nuenuega, ta 'esi agu Tovetune ena luvine 'inega yamai. Tauna ma ana vetumaqana, ta omi'a ge oda alamanian. ²⁹ Ta ya'a yahalamania, mana tauna 'inega yamai, ta wese tauna agu Tovetune."

³⁰ Ena vona gumwala, 'inega tovanugweta diavona itovoi be vonigo ida kafia, ta ge taha toga 'wafina dagitonovi, mana tauna ana tuta kafi nawale ge damai. ³¹ Ta tomotau qabudi ivetumaqanea 'inega ivonaya, "Vonahaqiaqi, 'oloto ba'ena To'etoyavua, mana ge taha toga ana fata be tauna ena viaqa naveqidua va'inei."

³² Ta tuta~nana Falisiavo tomotau edi ve'awahayahaya Ieisu weaqina inoqolia, e 'inega taudi be wese toveguba qiduquadi edi nuanua 'aideganega Vanue Gwalagwalana ana to'itamakiavo ivetunedi Ieisu sabi kafina. ³³ Ta Ieisu vonaya, "Ya'a tuta kukusana namo omi'a maega kana toatoa, ta 'abiboda ena 'evivi agu Tovetune 'inaya. ³⁴ ^f Ta omi'a ona saligu, ta ge wese ona lobegu, mana di'we~nana 'inaya yatoatoa omi'a ge ami fata ona wai 'inaya."

³⁵ Ta me Diu taudiega nuanidia ivonaya, "Ba'e 'oloto~nana ma'inaya natauya be ge ada fata kana lobei? Nage nuanuana eda di'we nanogei be natauya eda tomotauyavo mali di'wea itoatoa sabi ve'itadi? Nage nuanuana natauya taudi ge me Diu edi di'we 'inaya ta nave'itadi? ³⁶ Ena vona ba'e tola'ai ana alamani? Mana vonaya, 'Nawale ona saligu ta ge wese ona lobegu, ta wese vonaya, 'Di'we~nana 'inaya yatoatoa omi'a ge ami fata ona wai 'inaya.' "

Ieisu vonavona Yawai ana Go'ila weaqina

³⁷ ^g Didi Sagalina ana 'aubena 'ebeluvova ni'a 'ifoqe, ta 'aubena~nana 'ebeqaiawa qiduana totoa va'auta weaqidi. 'Inega Ieisu tovtolo ta bonana

^c 7:27 Ion 7:41; 9:29 ^d 7:28 Md 11:27; Ion 8:55 ^e 7:30 Ion 7:44 ^f 7:34 Ion 8:21; 13:36
^g 7:37 Luvu 23:36; Ais 55:1; Ion 4:14

qiduanega gaba vonaya, “Eguma taha toga magana naluayahaya 'inega namai 'iguya be nanuma. ^{38 h} Ta tomeqabu ivetumaqanegu ina mai 'iguya ta ina numa, 'idewani Buki Nugwenugweina simana tovetumaqanayavo weaqidi vonigo giwalidiega yawai ana go'ila nainoqa.” ^{39 i} Ieisu ena vona ba'e go'ila~nana weaqina vona sesebai 'inega Niboana Gwalagwalana weaqina vonavona, mana nawale nalugu ana tovetumaqanayavo 'idia. Ta ba'e tuta~nana 'inaya Niboani~nana nawale ge dalugu 'idia, mana Ieisu nawale ge davanega ena di'we simasimalina 'inaya.

^{40 j} Ieisu ena vona tomtau qabudi inoqolia 'inega vaidi ivonaya, “Vonahaqiaqi, 'oloto ba'ena tauna tovesimasimana~nana ivonavonayea.”

^{41-42 k} Ta wese vaidi ivonaya, “Tauna To'etoyavua~nana.”

Ta wese vaidi 'idiega ivonaya, “To'etoyavua~nana ge Galili 'inega namai, waisa? Mana Buki Nugwenugweina 'inaya ni'au simana vonigo To'etoyavua~nana tauna kini Deibida ena gadeyega namai be wese ena 'abaga Bedeliema 'inaya navi'oi.” ⁴³ Inega vetoasi'i 'ifoqe tomtau nuanidia, mana nuadi ge dave'aidega Ieisu weaqina. ⁴⁴ Inega vaidi nuanuadi be Ieisu ina kafia ta ge taha toga 'wafina dagitonovi.

Me Diu edi tolumineavo Ieisu ge ida vetumaqanei

⁴⁵ Inega Vanue Gwalagwalana ana to'itamakiavo nima 'ava'avadi i'evivi toveguba qiduquadi be Falisiavo 'idia, ta ivonaya, “Tola'ai weaqina 'oloto~nana ge oda miei?”

^{46 l} Ta to'itamaki diavona ivonedi ivonaya, “Oloto omo'e ena vona vonahaqiaqi. Ge taha toga ena vona 'idewani tauna!”

⁴⁷ Inega Falisiavo wese ivonaya, “Ana 'ita kavona omi'a wese ena u'ava nuami 'ewea. ^{48 m} Ta ona alamani aqiaqiea ima'a tolumineavo be Falisiavo 'imega ge taha toga Ieisu davetumaqanei. ⁴⁹ Ta ba'e qabu~dina Ieisu ivetumaqanea, mana Mosese ena luvine ge ida alamania, 'inega Yaubada ena vona ve'alata 'inega ina veilae vataya.”

^{50 n} Ta wese Nekodimo toatoa, tauna wese tolumine~dina adi qabu 'inega, ta lova taha velovana 'inaya tauya Ieisu 'inaya ta maega ivegae. Ta Nekodimo~nana enavo vonedi, ⁵¹ vonaya, “Ge daluaqiaqieda be taha toga kana maduluvinei, ta 'esi luaqiaqieda be tomtau~nana kana vekotu nugwetea be kana noqolia, ta 'abibodanaya ena vona 'inega kana luvinea.”

^{52 o} Inega tolumine diavona be wese Falisiavo Nekodimo ilugwaeyea ivonaya, “Nage o'a wese Galili 'olotou, waisa? Ta Buki Nugwenugweina una avoya 'inega una 'ita lobeava vonigo ge taha tovesimasimana Galili 'inega namai.”

^h 7:38 Ais 58:11 ⁱ 7:39 Ion 16:7; 20:22; Via 2:4 ^j 7:40 Ion 6:14 ^k 7:41-42 Ion 1:46;

Same 89:3-4; Mai 5:2 ^l 7:46 Mk 1:22 ^m 7:48 Ion 12:42 ⁿ 7:50 Ion 3:1-2

^o 7:52 Ion 7:41-42

⁵³ [’Inega qabudi ive’iyavula i’evivi edi ’abaga taha taha ’idia.]^p

Taha vavine ilobea velamo’eno ilivuna viaqia

8 ¹ Ta Ieisu tauya bwanaga Olibe ’inaya. ² Ta mahala vulihia ’inega Ieisu ’evivi lugu Vanue Gwalagwalana gamonaya, ta tomotau qabudi ivavivilia ta Ieisu toabui sabi ve’itadi. ³ Tuta~nana veve’ita, ’inega luvine ana tove’itayavo ta wese Falisiavo taha vavine imiea, mana ni’a ilobea luabu ilivuna ’inaya, ta vavine~nana ivetovoloya qabu~dina matadia. ⁴ Inega Ieisu ivonea ivonaya, “Tove’ita, vavine ba’e ni’au alobea luabu ilivuna ’inaya. ⁵ ^a Ta Mosesese ena luvine vonaya vonigo ba’e vivine diavona ’idewani kana ’auve’aligidi daboyega. Ta o’a, ma’oda una vona ’aiqa ba’e yani~nana weaqina?”

⁶ Ta edi vetala’ai ’iuna mana nuanuadi Ieisu ena vona ’inega adi fata be ina ve’ewea. Ta ’esi Ieisu tunuwebui ta nimanega ve’ale ’waya’wayavi gelasaya. ⁷ ^r Ta nuanuadi navona ’eviviedi ’inega wese ivevetala’aiea, tuata Ieisu tunuvane vonedi vonaya, “Eguma taha toga ’imiega ge taha luveifana daviaqia ’inega o’a dabo una maduinoqea ’inaya.” ⁸ Vonedi gumwala ’inega wese tunuwebui ’evivi ta gelasaya ’waya’wayavi. ⁹ Ena vona inoqolia, ’inega ’aideganega ive’iyavula, ta ve’iyavula~nana ve’ale ’eva’evaledi ’idiega ana laba qabudi ilu’ovoa, ta Ieisu ana ’aidega vavine~nana maega ilutufwa, ta vavine~nana nawale Ieisu ’iawanaya tovtovolo.

¹⁰ Ieisu tunuvane ’evivi ta vavine~nana vetala’aiea, vonaya, “Vavine, ma’inaya au tove’ewayavona? Nage taha toga ’idiega luvine neu?”

¹¹ ^s ’Inega ve’iea vonaya, “Kaiwabu, ge taha.”

Ta Ieisu wese voneaya, “Ya’a wese ’idewani, ge taha luvine ’iguyega una lobei. ’Inega una tauya, ta ge taha wese luveifana una viaviaqi.”]

Ieisu tauna tomotau edi simatala

¹² ^t ’Inega Ieisu wese vona ’evivi tomotau ’idia, vonaya, “Ya’a totoa bwa’obwa’o edi simatala. ’Eguma taha toga na’abibodegu ge wese velovelovana ’inaya natautauya, ta ’esi simatala~nana yawaina weaqina ni’a ’ewea.”

¹³ Ta Falisiavo ivonaya, “Tau’uyega weaqiu usimana ’ifoqe, ta ge taha toga davelueu, ’inega eu vonayavo ge taha adi aqiaqimo.”

^p **7:53** Da’a 7:53 ’inega be ana laba da’a 8:11 ’inaya ge ana lobamo ’wayavi nugwenugweina ’idia. Ana alamani ba’e: Ioni ena buki taunega ’wayavia ta ’abibodanaya tomotau qabudi ivetutumea ta wese i’wayavia, ta 7:53–8:11 ge ana lobamo tomotau edi ’wayavi nugwenugweina ’idia. ’Inega ge kada alamania ’eguma laba diavona Ioni ’wayavidi, nage ’abibodanaya i’ifoqe tomotau edi ’wayavi ’inega. ^a **8:5** Luvi 20:10; Luve 22:22-24 ^r **8:7** Luve 17:7 ^s **8:11** Ion 5:14 ^t **8:12** Ais 49:6; Ion 1:4-9; 9:5; 12:46

14^u Ta Ieisu vona 'eviviedi vonaya, "Ge taha tola'ai 'eguma tauguyega weaigigu yavonavona 'ifoqe, ta tua egu vona qabuna vonahaqiaqi, mana yahalamania to'edega yamai, ta wese ma'inaya yatautauya. Ta omi'a ge taha oda alamania to'edega yamai ta ma'inaya yatautauya. 15^v Omi'a tomotau oluvinedi emi alamani ana 'etofwafwa 'inega, ta ya'a ge taha toga eda luluvinei. 16^w Ta 'eguma taha toga eda luvinea, e 'inega egu nuanua tunutunuqina 'inega eda luvinea, mana ge agu 'aidega eda toatoa, ta 'esi agu Tovetune maega atoatoa. 17^x Omi'a ami luvine 'waya'wayavina 'inaya ovonaya vonigo 'eguma tomotau magilafudi edi nuanua 'aideganega ina simana e 'inega o'awahaqiaqiea. 18^y 'Inega ya'a tauguyega weaigigu yasimana 'ifoqe, ta egu simana~nana ana tovelua tauna Tamagu agu Tovetune."

19^z 'Inega ivetala'aiea ivonaya, "Ta ma'inaya tamauna?"

Ta Ieisu ve'iedi vonaya, "Omi'a ge oda alamanigu, 'inega wese Tamagu ge oda alamania. Ta 'eguma oda alamanigu 'inega wese Tamagu oda alamania."

20^z Ieisu ba'e vona diavona neidi tuta~nana veve'ita Vanue Gwalagwalana gamonaya taha sifaufa di'wenaya, ta sifaufa~nana ana wawa igabea nei kavovo ana 'ebeluveaqe. Ta omo'e 'inaya ge taha toga dakafia, mana ana kafi ana tuta nawale ge da'ifoqe.

Me Diu Ieisu ivemwageyea

21^a Ta wese Ieisu vonedi vonaya, "Ya'a yatautauya mali di'wea, ta omi'a ona saligu, ta emi luveifana weaqina ona 'aliga. Ta ma'inaya yatautauya omi'a ge ami fata ona wai 'inaya."

22 Ena vona ba'e weaqina me Diu taudiega nuanidia ivonaya, "Nage nuanuana taunega naluve'aligia?"

Ta wese ivonaya, "Oloto~nana wese vonedaya, 'Ma'inaya yatautauya omi'a ge ami fata ona wai 'inaya.' Ta ba'e vona~nana ma'oda ana alamani?"

23^b 'Inega Ieisu wese vonedia, "Omi'a ba'inega omai, ta ya'a debanega yamai. Omi'a bwa'obwa'o ana tomotauyavo, ta ya'a ge bwa'obwa'o ana tomotau. 24 Ni'a yavonemi omi'a ona 'aliga emi luveifana weaqina. Vonahaqiaqi, 'eguma ge oda vetumaqanegu ya'a ba'e taugu weaigigu yavonavona, e 'inega emi luveifana weaqina ona 'aliga."

25 'Inega ivetala'aiea ivonaya, "O'a togama?"

Ta Ieisu ve'iedi vonaya, "Tuta~nana yave'ale yagivesimatalia 'imia taugu weaigigu be ana laba ba'itagana ni'a yavonemi ya'a togama, ta wese yavona aqiaqiemi bena'e ya'a tauguna. 26 Agu fata be vona kuena

^u 8:14 Ion 5:31-32; 7:28 ^v 8:15 Ion 12:47 ^w 8:16 Ion 5:30; 8:29 ^x 8:17 Luve 19:15

^y 8:18 1Ion 5:9 ^z 8:20 Ion 7:30 ^a 8:21 Ion 7:34; 13:33 ^b 8:23 Ion 3:31

eda 'inanea omi'a weaqimi, ta wese agu fata be yani taha taha weaqidi eda luviniemi. Ta ba'e yani diavona weaqina ge ena vonemi, ta 'esi tola'ai agu Tovetune ni'a vonegu ta yanoqolia e ba'e yani diavona weaqidi omi'a totoa bwa'obwa'o ena vonemi. Ta Tovetune~nana ma ana vetumaqana!"

²⁷Ta nuadi nawale ge da'eqa'ui vonigo Ieisu Tamana weaqina vonavona 'idia. ^{28c}'Inega vonedi vonaya, "Omi'a tuta~nana ya'a Tomotau Natuna ona silagaigu 'etoluai 'inaya, e 'inega nuami na'eqa'uuya vonigo ya'a ba'e taugu weaqigu yasimasimana. Ta wese ona alamania ya'a ge taha yani eda viaviaqia taugu egu nuenuaga, ta 'esi egu vona qabuna Tamagu ena ve'ita 'iguya 'inega yavonavonayedi. ²⁹Ta ya'a agu Tovetune maega atoatoa. Tauna tuta qabuna di'weguya, mana egu viaqa qabudi yaviaviaqidi sabi giveqaiawana."

³⁰Ieisu nawale vonavona, ta vona diavona 'idiega tomotau 'eala edi vetumaqana ia'uuya tauna 'inaya.

Ebelamo natunavo

³¹'Inega me Diu 'idiega tomeqabu Ieisu ivetumaqanea taudina 'idia vonaya, "Eguma egu ve'ita tuta qabuna ovelumatamatayagedi, 'inega omi'a agu to'abiboda aqiaqi. ³²'Inega omi'a vonahaqiaqi ona alamania, ta vonahaqiaqi~nana nali'amimi ta yavuyavuimi ona toatoa."

^{33d}'Inega ivona ve'iea ivonaya, "Ima'a Ebelamo tubunavo, ta ge taha tuta kavona yoqoyoqonima ada fewa kavovo mali qabu weaqidi. 'Inega tola'ai weaqina uvonevonema vonigo toa yavuyavuina ana lobe?"

^{34e}Ta Ieisu vona 'eviviedi vonaya, "Yavona aqiaqiemi, tomeqabu luveifana iviaviaqidi, e taudi wese kavona tofewa kavovo luveifa~nana 'inaya, mana ge adi fata viaqa~nana ina lua'ui. ³⁵Tofewa kavovo ge tuta qabuna datoatoa susu taha gamonaya, ta 'esi natu otaqina me'olotona tuta vataya ena susuyavo maega itoatoa. ³⁶'Inega 'eguma ya'a Yaubada Natuna ena li'amimi, e 'inega toa yavuyavua otaqina ona lobe! ³⁷Ni'a yahalamania omi'a Ebelamo tubunavo. Ta tua ni'a o'iva'ava'ata sabi luve'aligigu, mana egu vona ge taha ena 'ebe'enomo giwalimia. ³⁸Ta tola'ai ni'a ya'itea tuta~nana yatoatoa Tamagu maega yasimasimane 'imia. Ta omi'a tamami ena ve'ita o'abi'abibodea ta oviaviaqia."

^{39f}Ta ive'iea ivonaya, "Ima'a tamama Ebelamo!"

'Inega Ieisu vonedia, "Eguma omi'a Ebelamo natunavo 'inega ena viaqayavo wese oda vetutumedi. ⁴⁰Ya'a vonahaqiaqi yanoqolidi Yaubada 'inega ta ni'au yasimane 'imia. Ta tua omi'a emi waiwiaega otovotovoi sabi luve'aligigu. Ta Ebelamo ge taha tuta ba'e 'idewani daviaqa 'aiqa. ^{41g}Ta 'esi omi'a tamami ena viaqa ovevetutumedi."

'Inega ivonaya, "Ima'a ge tamatama geqama. Ta tamama 'aideganamo toatoa, e tauna Yaubada."

^c 8:28 Ion 3:14 ^d 8:33 Md 3:9 ^e 8:34 Lom 6:16,20 ^f 8:39 Md 3:9 ^g 8:41 Ais 63:16

⁴² 'Inega Ieisu vonedi vonaya, “Eguma omi'a tamami Yaubada 'inega oda veveyolubegu, mana ya'a Yaubada 'inega yamai ta ba'itagana omi'a maega katoatoa. Ya'a ge tangu egu nuenuaga eda mai 'imia, ta 'esi Yaubada vetunegu. ⁴³ Tola'ai weaqina nuami ge da'eqa'ui egu vonayavo weaqidi? 'Iuna mana vona diavona ge nuanuami ona noqolidi ta ona 'awahaqiaqiedi. ⁴⁴ ^h Omi'a tamami Seitani, ta nuanuami tauna ena nuanua ona viaqia. Tuta ana 'ebeve'ale 'unu 'inega tauna toluve'aliga, ta wese Yaubada ena vonahaqiaqi vevevoalanea, mana ge taha ana tufwa vonahaqiaqi da'eno'eno 'inaya. Tauna ena u'avayavo bonanega vona 'ifoqeyedi, mana tauna tovemeahaqila aqiaqi ta wese tauna u'ava tamana.

⁴⁵ “Ta 'esi ya'a vonahaqiaqi yavonavonayea, 'inegana ge ami fata egu vonayavo ona 'awahaqiaqiedi. ⁴⁶ ⁱ Nage taha toga 'imiega ana fata vonahaqiaqi 'inega nave'ewegu taha luveifana weaqina? Gebu! Ta 'eguma ya'a tuta qabuna vonahaqiaqi 'inega yasimasimana 'imia, 'inega tola'ai weaqina ge oda vetumaqanegu? ⁴⁷ ^j 'Eguma taha toga Yaubada ena tomotau, 'inega tauna Yaubada ena vona noqonoqolia ta 'abi'abibodea. Ta omi'a Yaubada ena vona ge oda noqolia, mana omi'a gebu ena tomotauyavo!”

Me Diu Ieisu ive'ewea 'inega taunega vata'ita'iea

⁴⁸ ^k 'Inega me Diu Ieisu ivona 'eviviea ivonaya, “O'a Samelia 'olotou ta niboana luveifana ni'a 'wahaliu! Ema vona ba'ena ge au fata be una vegeqi, waisa?”

⁴⁹ 'Inega ve'iedi vonaya, “Ya'a ge taha niboana luveifana da'wahaligu, ta 'esi ya'a Tamagu ya'amayabea, ta omi'a ge oda 'amayabegu. ⁵⁰ Ya'a ge eda salisali tangu agu awatubo weaqina, ta 'esi taha toga salisali ana awatubo weaqina, ta tauna Toluvine~nana. ⁵¹ ^l Yavona aqiaqiemi, 'eguma taha toga egu vona kafi'i'ihidi ta matamatayagedi, e omo'e tomotau~nana ge wese na'aliga.”

⁵² Ta tuta~nana Ieisu ba'e vona diavona veqaeyedi 'inega me Diu i'alabwau ivonaya, “Ba'itagana ni'a ahalamani aqiaqiea vonigo o'a niboana luveifana 'wahaliu ta luvekwaveu! Mana ni'a uvonema 'eguma taha toga eu vona nakafi'i'ihidi 'inega ge wese 'aliga na'ita lobei. Ta Ebelamo 'aliga lobe, ta wese tovesimasimana qabudi 'idewani. ⁵³ 'Inega ma'oda, nage unuaia vonigo o'a tamada Ebelamo uveqidua va'inea, waisa? Mana lova Ebelamo 'aliga, ta tovesimasimana qabudi wese i'aliga. Ta tola'ai weaqina ba'e 'idewani tau'u ugivaneqeu, o'a isana togama waisa?”

⁵⁴ Ta Ieisu ve'iedi vonaya, “Eguma ya'a tangu eda givaneqegu 'inega givane~nana ge taha ana aqiaqimo. Ta 'esi Tamagu gigivaneqegu, tauna

^h 8:44 1Ion 3:8 ⁱ 8:46 2Kol 5:21; 1Fit 2:22 ^j 8:47 1Ion 4:6 ^k 8:48 Mk 3:21-22

^l 8:51 Ion 5:24

weaqina omi'a ononaya be emi Yaubada. ⁵⁵Ta omi'a ge taha tuta tauna oda alamanian, ta 'esi ya'a tauna yahalahalamanian. 'Eguma ya'a eda vona vonigo tauna ge eda alamanian, 'inega ya'a taha tou'ava 'idewani omi'a. Ta ya'a tauna yahalahalamanian, ta ena vona yamatamatayagea. ⁵⁶Omi'a tamami Ebelamo lova me ena qaiawa luba'e egu tuta mai weaqina, ta tuta~nana 'itea 'inega qaiawa."

⁵⁷Inega me Diu ive'iea ivonaya, "O'a au ya'wala nawale ge 50 uda lobei, 'inega ma'oda au fata be uvonevonema vonigo o'a Ebelamo ni'a u'itea?"

⁵⁸^m Ta Ieisu vonedia, "Yavona aqiaqiemi, lova tuta~nana Ebelamo nawale ge davi'oi, ta ya'a yatoatoa."

⁵⁹Inega dabo i'ewedi sabi ludabona, ta Ieisu va'waiva ta Vanue Gwalagwalana 'inega 'ifoqe.

Ieisu matakwaya taha giveaqiaqiea

9 ¹Ieisu nawale tautauya 'inega matakwaya taha 'itea. Ta 'oloto~nana matana kwayakwayana vi'oi. ²ⁿ 'Inega ana to'abibodayavo ivetala'aiea ivonaya, "Tove'ita, 'oloto ba'ena ena tuta vi'oi 'inega matana 'edewani. Ta una givesimalatia 'imaya, togama ena luveifana 'inega vita~nana lobeia, nage taunega, nage inana be tamana edi luveifana 'inega?"

³^o Ta Ieisu vonedia, "Gebu tauna ena luveifana 'inega ta wese ge inana nage tamana 'idiega. Ta 'esi ba'e yani~nana 'ifoqe be yaqisa tomotau Yaubada ena viaqa waiwaiidi ina 'itedi bena'e 'oloto~nana 'inega. ⁴Ita'a qabuda luaqiaqieda be 'aubena qabuna agu Tovetune ena fewa kana viaqia, mana tuta goyona navelovanea ta ge taha toga ana fata nafewa. ⁵^p Ta ya'a nawale ba'ade bwa'obwa'oya yatoatoa, ta egu toa~nana 'inaya ya'a totoa bwa'obwa'o edi simatala."

⁶^q 'Abibodanaya Ieisu gida'wa bwa'obwa'oya, ta wayavilea bwa'obwa'o maega ta vemwatefula, 'inega 'oloto~nana matana 'e'abi'abidi. ⁷Inega voneaya, "Una tauya qawana Sailoama 'inaya ta matau una 'utudi!" (Ta wawa~nana ana givila Vetune). Tuata 'oloto~nana tauya ta matana lu'utudi, 'abo 'elu'eaedi, ta ana fata na'ita, 'inega 'evivi tauya 'abagaya.

⁸Lova totoa 'abaga ta wese mali tomotau 'oloto~nana tuta qabuna i'ite'itea totoa ta vevenoqinoqi iula weaqina. Ta ba'itagana i'ita 'eviviea 'inega taudiega nuanidia ivonaya, "Ana 'ita kavona tauna tovenoqinoqi~nana, waisa?"

⁹Ta vaidi tomotau ivonaya, "Vonahaqiaqi, taunana!"

Ta wese vaidi ivonaya, "Ana 'ita kavona tauna, ta 'esi tauna mali tomotau!"

^m 8:58 Ion 1:1 ⁿ 9:2 Isi 18:20; Lk 13:2,4 ^o 9:3 Ion 11:4 ^p 9:5 Md 5:14; Ion 8:12

^q 9:6 Mk 8:23

Ta 'oloto~nana taunega vona 'ifoqeyea, vonaya, "E, ya'a ba'e tauguna!"
¹⁰Inega ivetala'aiea ivonaya, "Ma'oda 'inega matau 'elu'eaedi?" ¹¹Ta ve'iedi vonaya, "Oloto~nana ana wawa leisu mwatefula viaqia ta matagu 'e'abi'abidi. 'Inega vonegu be ena tauya Sailoama 'inaya sabi 'utudi. Tuata yatauya ta ya'utudi, 'inega agu fata ena 'ita."
¹²'Inega wese ivetala'aiea ivonaya, "Ma'inaya 'oloto~nana?"
 Ta tauna vonedia, "Avodi."

Falisiavo 'oloto~nana ena veaqiaqi ana alamani isali aqiaqiea

¹³⁻¹⁴Isisu 'aubena Sabate 'inaya mwatefula~nana viaqia ta 'oloto~nana matana giveaqiaqiea. 'Inegana ba'e tomotau diavona 'oloto~nana lova matana kwayakwayana itauyea Falisiavo 'idia. ¹⁵'Inega taudi wese 'oloto~nana ivetala'aiea ma'oda 'inega matana 'eaha 'aiqei. 'Inega tauna vonedi vonaya, "Mwatefulega matagu 'e'abi'abidi, 'inega 'iawagu ya'utuya, ta ba'itagana agu fata ena 'ita."

¹⁶'Inega vaidi Falisi ivonaya, "Ba'e toviaqa~nana tauna ge wese Yaubada 'inega damai, mana luvine Sabate weaqina ge damatayagea!"

Ta wese vaidi ivonaya, "Ma'oda 'inega ana fata viaqa waiwaina be 'ebenuavoqana ba'e 'idewani naviaqia 'eguma tauna taha toluveifana?"
 'Inega taudiege nuanidia vetoatoasi'i 'ifoqe.

¹⁷'Inega Falisi 'oloto~nana wese ivetala'aiea ivonaya, "Ta o'a ma'oda unuanua 'aiqa matau ana togiaha weaqina? Tauna togama?"

'Inega ve'iedi vonaya, "Tauna taha tovesimasimana."

¹⁸Ta taudi me Diu~dina nawale ivenuana magilafu 'oloto~nana weaqina, ta ivonaya be tauna lova ge wese matana dakwaya ta ba'itagana matana da'aei, 'inega inana be tamana adi vale ivetunea ta imai. ¹⁹'Inega me Diu ivetala'aiedi ivonaya, "Nage ba'e 'oloto~nana natumi? Nage tauna vi'oi matana kwayakwayana? Ta 'eguma matana kwayakwayana vi'oi, 'inega ma'odana ba'itagana 'ita'ita?"

²⁰'Inega inana be tamana ive'iedi ivonaya, "Vonahaqiaqi, taunana natuma, ta wese ahalamani aqiaqiea tauna matana kwayakwayana vi'oiea. ²¹Ta ima'a ge ada alamania ma'oda 'inega ba'itagana 'ita'ita nage togama matana giaea. Ta 'esi taumiega ona vetala'aiea, mana ni'a vekilakai ta ana fata taunega weaqina navona." ²²Ta inana be tamana ba'e 'idewani ivona 'aiqa mana me Diu imwaninivedi. Ta edi mwaniniva 'iuna, mana me Diu ni'a isimana 'ifoqe 'eguma taha toga navona 'ifoqe vonigo leisu tauna To'etoyavua, e 'inega tomotau~nana ina a'u'ifoqeyea vanue tafwalolo 'inega. ²³E ba'e 'iu~nana 'inega inana be tamana ivonaya, "Taumiega ona vetala'aiea, mana ni'a vekilakai ta ana fata taunega weaqina nasimana."

24 Ta wese tuta vemagilafuna me Diu 'oloto~nana tauna lova matana kwayakwayana igaba 'eviviea ta ivoneaya, "Una 'awatamatamana Yaubada ana wawega be una vonahaqiaqi 'imaya. Mana ima'a ni'a ahalamania vonigo Iesu tauna taha toluveifana."

25 Ta 'oloto~nana ve'iedi vonaya, "Ya'a ge eda alamanian 'eguma tauna toluveifana nage gebu. Ta 'esi taha yani yahalamani aqiaqiea vonigo lova matagu kwayakwayana, ta ba'itagana yani qabuna ya'ita aqiaqiedi!"

26 'Inega ivetala'aiea ivonaya, "Tola'ai viaqi 'iuya? Ma'oda giveaqiaqi 'aiqeu?"

27 'Inega ve'iedi vonaya, "Ya'a ni'a yamaduvonemi ta omi'a ge oda noqolia. 'Inega tola'ai weaqina nuanuami wese egu simana ona noqola 'eviviei? Ana 'ita kavona omi'a wese nuanuami be ona veto'abiboda 'inaya, waisa?"

28 'Inega me Diu i'awaluveifea vona koyadi 'idiega, ta ivonaya, "O'a tau'una 'oloto~nana ana to'abiboda! Ta ima'a Mosese ana to'abiboda! 29 Ima'a ni'a ahalamania vonigo lova Yaubada Mosese maega iveqae, ta ba'e 'oloto~nana weaqina ge taha ada alamanian, ta wese ge ada alamanian ma'inega mai."

30 Ta 'oloto~nana vonedi vonaya, "Emi vona bena'e 'ebenuavoqana, mana omi'a ge oda alamanian ma'inega mai, ta tua tauna matagu giaea. 31^s Ita'a ni'a kahalamania vonigo Yaubada toluveifadi edi vona ge danoqolia. Ta 'esi tomeqabu ihiwaiwa'odu 'inaya ta ena nuanua iviaviaqia edi vona noqonoqolia. 32 Bwa'obwa'o ana 'ebeve'ale 'inega be ana laba ba'itagana ge taha toga ana fata be matakwaya taha matana dagiaei 'eguma taunana matana veifana 'idewani vi'oiea. 33 'Inega 'eguma ba'e 'oloto~nana ge damai Yaubada 'inega, e 'inega ge wese ana fata ba'e yani~nana daviaqi!"

34^t Ta ena vona ba'ena me Diu ive'iea ivonaya, "O'a luluveifau eu vi'oi 'inega ana laba ba'itagana! Nage unuaia vonigo o'a au fata taha yani una ve'itema, waisa?" 'Inega 'oloto~nana i'wavinia vanue tafwaloloyega.

Vona sesebai matakwaya ta wese ma matadi weaqidi

35 Iesu 'oloto~nana valena noqolia vonigo Falisiavo ni'a i'wavina 'ifoqeyea vanue tafwaloloyega. Ta tuta~nana lobeia 'inega vetala'aiea vonaya, "Nage o'a Tomotau Natuna uvetumaqanea?"

36 'Inega 'oloto~nana ve'iea vonaya, "Kaiwabu, tauna togama? Ta 'eguma una vonegu 'inega egu vetumaqana ena a'uya 'inaya!"

37 'Inega Iesu voneaya, "Tawa u'ite'itea, mana tuta ba'e 'inaya tauna maega oveveqae."

38 'Inega 'oloto~nana iwa'odu Iesu 'iawanaya ta voneaya, "Kaiwabu, yavetumaqana aqiaqieu!"

^s 9:31 Same 34:15 ^t 9:34 Same 51:5

³⁹Ta Iesu voneaya, “Ya’a yamai bwa’obwa’oya tomotau sabi luvinedi. ’Inega matadi kwayakwayana ina ’ita, ta ma matadi ena ve’itedi taudi kavona matadi kwayakwayana ’idewani.”

⁴⁰ Ta Falisiavo vaidi di’wenaya itovotovolovola Iesu ena vona ba’e inoqolia ta ivonea ivonaya, “Tola’ai uvonevonei, nage ima’a matakwayakwayama, waisa?”

⁴¹’Inega Iesu ve’iedi vonaya, “Eguma omi’a matami kwayakwayana ’inega ge wese ami ’ebeve’ewamo luveifana weaqina. Ta ’esi omi’a ovonaya be vonigo ma matami, ’inega emi luveifana nawale ’eno’eno ’imia.”

Sifi adi to’itamaki aqiaqina me ena sifiavo

10 ¹’Inega Iesu vonaya, “Yavona aqiaqiemi, ’eguma taha toga yubai sifi adi ’ali ge ana ’awega nalugu ta ’esi ana ’ali~nana navane taonia, e taunana tovanawala ta toveilivu veifa. ²Ta ’esi sifi adi to’itamaki lugulugu ’ali~nana ana ’awega. ³’Inega ’awa ana to’itamaki ’awa~nana nasiwa’ea weaqina. Ta ena sifiavo ’aidega ’aidega adi wawega nagabedi ta navanugwetedi ina ’ifoqe ’ali~nana ’inega. ⁴Ena sifiavo ni’a va’au’auqidi gumwala, ’inega vavamatanedi ta sifi diavona italatala’obe, mana bonana ialamani aqiaqiea. ⁵Ta ’eguma taha toga sifi diavona navamatanedi ta ’oloto~nana ge ida alamania, e ’inega ge wese ina tala’obei, ta ’esi ina denea, mana bonana ge ida alamania.” ⁶Iesu ba’e ’idewani vona sesebaiega vonedi, ta taudi nuadi ge da’eqa’ui vona~nana weaqina.

⁷’Inegana Iesu wese vonedi vonaya, “Yavona aqiaqiemi, ya’a ba’e taugu sifi adi ’awa. ⁸ Lova tomeqabu imadumai sifi~dina ’idia taudi tovanawala be toveilivu veifa, ta sifi diavona toluveifadi bonadi ge ida matayagea. ⁹Ya’a ’awa~nana, ta tomeqabu ilugulugu ’iguyega ’etoyavua ina lobe. Taudi ina lugu ta wese ina ’ifoqe, ta adi ’abwaga ina lobe. ¹⁰Ta tovanawala~nana ena mai ’iuna, mana nuanuana navanawala be, naluve’aliga ta wese nagiveluveifa. Ta ’esi ya’a yamai tomotau yawaidi sabi neidi be yaqisa edi toa naveaqiaqi otaqa.

¹¹ “Ya’a sifi adi to’itamaki aqiaqigu. Ta to’itamaki aqiaqina yawaina awafelea ena sifiavo weaqidi. ¹² Ta ’eguma mali ’oloto vevemaisina namai sabi ’itamakidi ta kedewa waqiwaqi na’ifoqe mai, ’inega to’itamaki~nana sifi diavona nanogedi nadena, mana tauna ge tamadi. ’Inega waqiwaqi~nana sifi~dina natala’avudi ta nalelewanedi. ¹³Vonahaqiaqi, ’oloto~nana nanogedi ta nadena, mana tauna ni’a maisa ’ewea ta ge danuanua sifi diavona weaqidi.

“ 9:40 Md 15:14 v 10:8 Iel 23:1-2; Isi 34:2-3 w 10:11 Same 23:1; Ve 7:17

x 10:12 Via 20:29

14 “Ya’a sifi adi to’itamaki aqiaqigu. Egu sifiavo yahalamani aqiaqiedi, ta wese sifi diavona ialamani aqiaqiegu, ¹⁵ y’idewani Tamagu alamani aqiaqiegu, ta ya’a wese Tamagu yahalamani aqiaqiea. Ta ya’a yawaigu yahawafelea sifi diavona weaqidi. ¹⁶ Ta ya’a egu sifiavo vaidi ge ida toatoa ba’e ’ali~nana gamonaya. Luaqiaqiegu be ba’e sifi diavona wese ena miedi ba’e ’ali~nana gamonaya, ’inega taudi wese bonagu ina noqolia. ’Inega sifi qabudi ena gaba va’auqidi ’aideganaya, ta wese adi to’itamaki ’aideganamo.

¹⁷ “Ya’a Tamagu veveyolubegu qiduana, mana ya’a me egu qaiawa yawaigu yahawafelea be yaqisa ena ’ewa ’eviviea. ¹⁸ Ge taha toga ana fata be yawaigu na’ewei ’iguyega. Ta ’esi ya’a yawaigu~nana taugu egu nuenua yahawafelea. Mana ya’a taugu egu ’abiluvine ’inega yahawafelea, ta wese egu ’abiluvine~nana ’inega yawaiguna ena ’ewa ’eviviea. Ta ba’e yani diavona ena viaqidi Tamagu ena nuanua ’inega.”

¹⁹ Ta Iesu ena vona diavona ba’e ’idiega ve’ae’aetoga give’ifoqeyea me Diu nuanidia.

²⁰ ’Inega vaidi ’idiega Iesu weaqina ivonaya, “Niboana luveifana ni’a ’wahalia ta luvekwavea. ’Inega ena vona ge wese kana noqoli!”

²¹ Ta wese vaidi i’awahaqiaqiea ivonaya, “Ge taha toga ana fata ba’e ’idewani navona ’aiga ’eguma tauna ni’a vekwavakwava niboana luveifana ’inega. Ta wese niboana luveifana ge ana fata be matakwaya taha matana nagiaei!”

Iesu simana ’ifoqe vonigo tauna Yaubada Natuna

²² Guga’u ana tuta ni’a ’ifoqe, ta Vanue Gwalagwalana Sagalina ana wawa Anuka iviaqia Ielusalemia ’inaya. ²³ Ta Iesu tautauya vanue~nana gamonaya taha di’we ana wawa Solomoni ena ’Ebevebasekwa ’inaya. ²⁴ Ta wese me Diu omo’e ’inaya itoatoa ta Iesu ivavivilia ivoneaya, “O’a totutaya una vona aqiaqiema tau’u weaqiu? Ima’a nawale aba’eba’eyeu eu simana ’ifoqe weaqina, mana tomotau inuanua kavokavovo. Ta ’eguma o’a To’etoyavua~nana, e ’inega una simana aqiaqi ’imaya!”

²⁵ ’Inega Iesu ve’iedi vonaya, “Ya’a ni’a yavonemi, ta omi’a egu vona ge oda vetumaqanea. Ya’a viaqa ’ebenuavoqana yaviaviaqidi Tamagu ana wawega, ta viaqa diavona ive’ita ’ifoqeyea ya’a togama. ²⁶ Ta ge oda vetumaqanegu, mana omi’a gebu egu sifiavo. ²⁷ Ya’a egu sifiavo bonagu inoqola aqiaqiea, ta ya’a yahalahalamanidi, ta taudina i’abi’abibodegu. ²⁸ Ya’a yawai ’eno’eno vatayana yaneineidi, ta ge taha tuta ina ’aliga. Ta wese ge taha toga ana fata na’ewa ’eviviedi nimaguyega. ²⁹ Tamagu sifi diavona ni’a neigu, ta tauna yani qabuna veqidua va’inedi, ’inega ge taha

^y 10:15 Md 11:27; 1Ion 3:16 ^z 10:16 Ais 56:8; Isi 34:23 ^a 10:17 Fil 2:8-9

^b 10:28 Ion 3:16; 6:39

toga ana fata na'ewedi Tamagu nimanega. ³⁰Ta Tamagu be ya'a kavona 'aidegama."

³¹Ta Iesu ena vona ba'e weaqina me Diu wese dabo i'ewedi sabi ludabona. ³²Ta Iesu vonedia, "Ya'a Tamagu ena nuanua 'inega viaqa aqiaqi otaqidi ni'a yaviaviaqidi. Ta 'idiega, toviaqa weaqina nuanuami ona luve'aligigu?"

^{33 c} 'Inega ive'iea ivonaya, "Ge wese eu viaqa weaqina ana ludabou, ta 'esi eu vona luveifana weaqina, mana o'a tomotau otaqa, ta tau'u uvonavane vonigo o'a Yaubada."

^{34 d} 'Inega Iesu vonedi vonaya, "Omi'a emi luvine 'waya'wayavina 'inaya Yaubada vaina ami tovanugwetayavo 'idia vonaya, 'Ni'a yavonemi omi'a kavona vaina yaubadayavo." ³⁵Ta wese ni'a oalamanian Yaubada ena vona ge ana fata be navedumaduma. Tovanugweta diavona Yaubada ena vona i'ewea, ta 'eguma Yaubada 'inamedi kavona vaina yaubadayavo 'idewani, ³⁶'inega tola'ai weaqina omi'a ovonaya be ya'a eda vonaveifa tuta~nana yavonaya vonigo ya'a Yaubada Natuna? Mana Yaubada ya'a Gwalagwalagu vetunegu yamai omi'a totoa bwa'obwa'o 'imia sabi iulami. ³⁷Ta yavona aqiaqiemi, ge daluaqiaqiemi be ona vetumaqanegu 'eguma ya'a ge Tamagu ena nuanua 'inega viaqa diavona eda viaqidi. ^{38 e} Ta 'eguma ya'a vaina yani 'ebenuavoqana nage viaqa waiwaidi yaviaviaqidi ta omi'a ge oda vetumaqanegu, 'inega luaqiaqiemi be viaqa diavona ona vetumaqanedi. Ta ba'e 'inega ana fata ona alamanian vonigo ya'a be Tamagu 'aidegama."

³⁹'Inega wese itovoi vonigo ida kafia, ta igi'waqiea 'abo dena tauya.

^{40 f} 'Inega Iesu 'evivi tauya go'ila Iolidani mali di'wenaya, lova di'we~nana 'inaya Ioni Togivebabitaisto tomotau givebabitaistodi, ta omo'e 'inaya toa. ⁴¹Ta ena toa~nana 'inaya tomotau koyadi imai 'inaya ta ivoneaya, "Ioni ge taha viaqa waiwaidi daviaqidi, ta 'esi ena vonayavo Iesu weaqina yani qabuna vonahaqiaqi." ⁴²Ta tomai diavona 'idiega wese qabudi ivetumaqana Iesu 'inaya.

Lasalo ena 'aliga weaqina

11 ^{1-2 g} Taha 'oloto ana wawa Lasalo 'abaga Bedani 'inaya toatoa ma novunavo Meli ta Mata. Ta ba'e Meli~nana lova bunama meilana aqiaqi otaqina guiwaqia Kaiwabu 'inaya, ta debanega 'aqena talaveayea. Ta Lasalo~nana vihiqa ni'a lobe. ³'Inega novunavo Iesu ana vale ivetunea ivonaya, "Kaiwabu, ia otaqiu ni'a vevihika."

^{4 h} Ta tuta~nana Iesu valena noqolia 'inega vonaya, "Iagu Lasalo ba'e vihiqi~nana 'inega ge wese yawaina nagumwala. Ta 'esi ba'e 'inega

^c 10:33 Luvi 24:16 ^d 10:34 Same 82:6 ^e 10:38 Ion 14:10-11 ^f 10:40 Ion 1:28

^g 11:1-2 Lk 10:38-39; Ion 12:3 ^h 11:4 Ion 9:3

Yaubada awatubo nalobea tomotau 'idiega, ta wese ya'a Natuna ba'e yani~nana 'inega awatubo ena lobe."'

⁵Mata ma taina Meli ta novudi Lasalo Iesu veyolubedi qiduana. ⁶Ta tuta~nana Lasalo ena vihiqa valena noqolia ge datauya 'idia, ta 'esi toaya 'aubena magilafuna di'we~nana 'inaya.

⁷'Inega ana to'abibodayavo vonedi vonaya, "Kana 'evivi di'we Iudia 'inaya!"

⁸Ta ive'iea ivonaya, "Tove'ita, ge tuta kuena gumwala me Diu nuanuadi be ina ludabou, 'inega tola'ai weaqina nuanuau una 'evivi omo'e 'inaya?"

⁹Ta Iesu vonedia, "Aubena 'aidega 'aidega 'idia simatala kana 'itea 'awa'awai 'inega be lavilavi 'inaya, e 'inega tomotau adi fata be ina luyaba dadana ta ge ina veilage, mana bwa'obwa'o ana simatala ni'a mai ta ba'e simatala~nana 'inega i'ita'ita. ¹⁰Ta 'esi 'eguma velovelovana gamonaya itautauya 'inega 'aqedi ina vetufea, mana ge taha simatala da'eno'eno."

¹¹Iesu ba'e 'idewani vona 'aiqa, ta 'abiboda wese ena vona luvetomanea vonaya, "Iada Lasalo ni'a 'eno motaiva, ta ena tauya 'inaya sabi divanona."

¹²'Inega ana to'abibodayavo ena vona ive'iea ivonaya, "Kaiwabu, 'eguma 'eno'eno 'inega wese naveaqiaqi." ¹³Iesu ba'e vona diavona 'idiega Lasalo ena 'aliga weaqina vonavona, ta ana to'abibodayavo ivonaya be davanavona 'wafi ena 'eno motaiva weaqina.

¹⁴'Inega Iesu vona tunutunuqina 'inega vonedia, "Lasalo yawaina ni'a gumwala. ¹⁵Ta ge eda tauya 'inaya tuta~nana nawale mayawaina toatoa, ta ba'e weaqina yaqaiqaiawa, mana ba'e 'inega emi vetumaqana 'iguya ana fata navewaiwai. 'Inega ada luaqiaqi be kana tauya 'inaya kana 'itea."

¹⁶ⁱ To'abiboda taha ana wawa Tomasi, ta wese igabea Didimasi (wawa~nana ana givila didilualua), tauna to'abiboda enavo vonedi vonaya, "E ita'a wese katauya, ta Iesu maega kana 'aliga!"

Iesu iana Lasalo novunavo Mata be Meli vona iuledi

¹⁷Ta tuta~nana Iesu ni'a 'ifoqe 'abaga Bedani 'inaya, 'inega tomotau edi veqae 'inega noqolia vonigo Lasalo 'aubena foa gumwala ni'a itavunia. ¹⁸Ta Bedani ge daveluluvai Ielusalema 'inega ta ana kue kavona kilomita toi 'idewani, ¹⁹ta me Diu qabudi ni'a imai Mata ma taina Meli 'idia sabi vona iuladi, mana inuavita novudi ena 'aliga weaqina.

²⁰Tuta~nana Mata Iesu ena mai valena noqolia 'inega vanuega 'ifoqe tauya sabi 'itana, ta Meli nawale vanuea toatoa. ²¹'Inega Mata Iesu 'inaya vonaya, "Kaiwabu, 'eguma o'a ba'idia uda toatoa, 'inega novugu ge wese da'aliga. ²²Ge uda mai, ta tua yahalamani aqiaqiea ba'itagana 'eguma toyani weaqina una venoqi Yaubada 'inaya e wese naneiu."

ⁱ 11:16 Mk 14:31

²³ 'Inega Ieisu voneaya, "Novuhu mayawaina naya'itoto 'evivi."

²⁴ ^j Ta Mata ve'iea vonaya, "E ni'a yahalamanianawale 'aubena 'ebeluvova 'inaya novugu to'aliga qabudi maega ina ya'itoto 'evivi."

²⁵ 'Inega Ieisu vonea vonaya, "Ya'a ya'itoto 'evivi ta wese yawai vataya 'iuna. 'Eguma taha toga vevetumaqanegu ta na'aliga, 'inega tauna mayawaina nawale toatoa. ²⁶ Ta togama mayawaina toatoa ta vevetumaqana 'iguya ge wese na'aliga. Mata, nage egu vona ba'e uvetumaqanea?"

²⁷ ^k 'Inega Mata vonaya, "Kaiwabu, vonahaqiaqi, tuta qabuna yavevetumaqaneu o'a To'etoyavua~nana Yaubada Natuna. O'a lova Yaubada vona fofofola eu mai bwa'obwa'oya weaqina."

²⁸ Ena vona ba'e 'abibodanaya 'evivi tauya vanuea ta taina Meli gabea mai itauya tufinaya ta voneaya, "Tove'ita~nana ni'a mai ta nuanuana na'iteu." ²⁹ Ta tuta~nana Meli ba'e noqolia 'inega lukwayavonega ya'itoto tauya Ieisu sabi 'itana. ³⁰ Ieisu nawale ge dalugu 'abaga~nana gamonaya ta 'esi Mata maega edi 'ebeveloba 'inaya nawale toatoa. ³¹ Ta me Diu Meli maega itoatoa vanuea sabi vona iulana taudi i'itea lukwayavonega 'ifo'ifoqe 'inega ivonaya be datautauya deba'unuya sabi dou. 'Inega itala'obea itauya omo'e 'inaya.

³² Tuta~nana Meli ni'a 'ifoqe ta Ieisu 'itea 'inega iwa'odu 'aqenaya ta voneaya, "Kaiwabu, 'eguma o'a ba'idiana 'inega novugu ge wese da'ali'aliga."

³³ Ta tuta~nana Ieisu Meli ena dou 'itea ta wese tomatou qabudi edi duvoyavoya noqolia 'inega nuana vita qiduana. ³⁴ 'Inega Ieisu vetala'aiedi vonaya, "Ma'inaya 'wafina oa'uya?"

Ta ivoneaya, "Kaiwabu umai, ana ve'iteu." ³⁵ Ta Ieisu dou.

³⁶ 'Inega me Diu ivonaya, "O'itei, iana veveyolubea qiduana!" ³⁷ ^l Ta vaidi 'idiega ivonaya, "Ba'e 'oloto~nana lova matakwaya taha matana giaea, 'inega luaqiaqiea be iana ba'e wese daiulei be yaqisa ge da'aliga, waisa?"

Ieisu Lasalo giveya'itotoya 'aligega

³⁸ Ta wese Ieisu giwalinaya visiq qiduana lutionia, 'inega tauya Lasalo ana deba'unuya. Ta deba'unu~nana kavona vatu'ubu, ta 'awana dabo beabeanege ni'a ivetovolo bodea. ³⁹ 'Inega Ieisu vonedia, "Dabo~nana o'uvekawawai!"

Ta to'aliga~nana novuna Mata vonaya, "Kaiwabu, ni'a 'aubena foa gumwala ia'ukwaivea, 'inega meila luveifa otaqina nawale na'ifoqe."

⁴⁰ Ta Ieisu ve'iea vonaya, "Mata, tawadega yavoneu 'eguma o'a ni'a uvetumaqanegu 'inega ana fata Yaubada ena waiwai una 'itea."

^j 11:24 Ion 6:40 ^k 11:27 Ion 6:69 ^l 11:37 Ion 9:6-7

⁴¹ Tuata dabo~nana i'uvekawawea. 'Inega Ieisu 'ita vane mahalaya ta vonaya, "Tamagu, yalulukaiwa 'iuya mana o'a unoqonoqoligu. ⁴² Ta yahalamani aqiaqiea o'a tuta qabuna unoqonoqoligu, ta tua bonagu qiduanega ni'a yalukaiwa 'iuya, be yaqisa ba'e tomotau diavona ina vetumaqana vonigo o'a uvetunegu yamai 'idia."

⁴³ Ieisu Tamana vonea gumwala, 'inega bonana qiduanega gaba vonaya, "Lasalo, u'ifoqe mai!" ⁴⁴ 'Inega to'aliga~nana 'ifoqe mai, ta nimana be wese 'aqena umaumadi kaleko wadawadaeadi 'idiega. Ta wese 'iawana ma umana kalekoyega.

Ta Ieisu vonedi vonaya, "Deba'unu ana kalekoyavo ona 'ewa yavuledi ta ona 'abifelei natauya yavuyavuina."

Idima govaqa ma'oda Ieisu ina luve'aliga 'aiqei

(Madiu 26:1-5; Maki 14:1-2; Luke 22:1-2)

^{45 m} Me Diu diavona taudi imai Meli sabi vayausina vita~nana weaqina Ieisu ena viaqa waiwaina i'itea, 'inega 'idiega 'eala edi vetumaqana ia'uuya 'inaya. ^{46 n} Ta 'esi vaidi 'idiega itauya Falisiavo 'idia ta isimana 'ifoqe Ieisu ena viaqa weaqina. ⁴⁷ 'Inega toveguba qiduquadi ta wese Falisiavo edi kaniselayavo igaba va'auqidi sabi veqae Ieisu weaqina. 'Inega taudiega nuanidia ivonaya, "Ma'oda kana viaqa 'aiqa? Omo'e 'oloto~nana viaqa waiwaidi 'ebenuavoqana viaviaqidi tomotau matadia. ⁴⁸ 'Eguma kana 'iteamo nawale tomotau qabudi ina vetumaqanea, ta 'inega me Loma ina mai ta eda Vanue Gwalagwalana ta wese eda tomotauyavo ina luwegwamumuidi."

⁴⁹ Ta omo'e ya'wala~nana 'inaya toveguba edi tovanugweta ana wawa Kaiafa tauna wese taha kanisela vonedi vonaya, "Ma'oda 'inega ovevekwavakwava? ⁵⁰ Nage nuami ge da'eqa'ui vonigo ge yani aqiaqina 'eguma tomotau qabuda kana veilage, ta 'esi yani aqiaqi otaqina 'eguma 'oloto 'aideganamo na'aliga tomotau qabuda weaqida." ⁵¹ Ta Kaiafa~nana ge taunega ena nuanua 'inega ba'e vona~nana da'inanei, ta 'esi Yaubada ena venuaha'u 'inega ba'e 'idewani Ieisu weaqina madusimana 'ifoqe, mana tauna toveguba edi tovanugweta ba'e ya'wala~nana gamonaya.

^{52 o} Ta ba'e simana~nana Ieisu ena 'aliga weaqina ge me Isileli dimo weaqidi davonavona, ta 'esi Yaubada nuanuana natunavo itoatoa mali di'we be mali di'we 'idia nava'auqidi naluvetubedi ta ina ve'aidega 'aliga~nana 'inega. ^{53 p} Ta omo'e tuta~nana 'inega me Diu edi kaniselayavo idima govaqa ma'oda Ieisu ina luve'aliga 'aiqei. ⁵⁴ Ta edi dima govaqa weaqina Ieisu ena viaqayavo tomotau nuanidia givelua'uuya ta Ieluselema nokea. 'Inega tauya taha 'abaga ana wawa Efilami 'inaya, ta 'abaga~nana di'we 'ava'ava di'wenaya. Ta omo'e 'inaya ana to'abibodayavo maega itoa.

^m 11:45 Ion 7:31 ⁿ 11:46 Lk 16:31 ^o 11:52 Ion 10:16 ^p 11:53 Ion 5:18

⁵⁵ Me Diu edi 'ebenuave'avina qiduana ana wawa 'Auvivia Sagalina ni'a vadi'wea, 'inega tomotau qabudi di'we taha taha 'idiega i'watovu imai Ielusalema 'inaya sabi givevunavunaqidi viaqa taha taha 'idiega, mana edi ilivu 'idewani.

⁵⁶ Me Diu edi kaniselayavo nawale Ieisu isalisalia. Ta Vanue Gwalagwalana 'inaya itoatoa iveveqae, ta taudiega nuanidia ivetala'aiedi ivonaya, "Ma'oda onuanua 'aiqa, nage Ieisu~nana namai ba'e sagali~nana gamonaya, nage gebu?" ⁵⁷ Ta toveguba qiduquduadi be wese Falisiavo edi luvine waiwaina ia'uya 'eguma taha toga Ieisu na'ita lobe, e 'inega lukwayavonega navematamagilafuyedi be yaqisa ina kafia.

Meli bunama iwaqia Ieisu 'inaya

(Madiu 26:6-13; Maki 14:3-9)

12 ^{1q} 'Aubena sikisi 'inaya 'Auvivia Sagalina nave'ale, 'inega Ieisu lugu 'evivi Lasalo ena 'abaga Bedani 'inaya. Ta ba'e Lasalo~nana Ieisu lova giveya'itoto 'evivia 'aligega. ^{2r} 'Abwaga ni'a 'iva'ava'aia Ieisu sabi 'amayabana. 'Inega Mata 'abwaga~nana dedea, ta tomotau ni'a itoa vivilia 'ai~nana 'inaya, ta wese Lasalo toabui Ieisu maega sabi 'ai. ^{3s} 'Inega Meli taha bunama ana wawa nadi ma botolina tufwana 'ena'ina 'ewea. Bunama~nana ana ve'ia qiduana ta meilana aqiaqina. Ta Meli Ieisu 'aqenaya guiwaqia, ta 'abiboda debanega talaveayea. Ta bunama~nana 'inega meila aqiaqi otaqina 'ifoqe, ta vanue gamona qabuna tu'i'ihia.

⁴ Ta Ieisu ana to'abiboda taha ana wawa Iudasa Isakaliota nawale Ieisu nasuluvea wese toatoa, ta ba'e Iudasa~nana Meli ena viaqa ge da'awahaqiaqiea, 'inega vonaya, ⁵ "Tola'ai weaqina ba'e bunama~nana ge davegimwaneyei, ta manena lukwalukwadi daneidi? Mana ana ve'ia qiduana, kavona tofewa taha ana ve'ia ya'wala 'aidegana gamonaya." ⁶ Ena vona ba'e 'edewani mana tauna to'abiboda~dina edi mane ana to'itamaki. Ta tauna ge danuanua lukwalukwadi weaqidi, ta 'esi ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana tuta qabuna taunega mane~nana 'idiega vanavanawala.

⁷ Ta Ieisu Iudasa ena vona ve'iea vonaya, "Unogeamo! Ba'e viaqa~nana 'inega 'iva'ava'aigu agu tavuna weaqina. ^{8t} Omi'a emi toa bwa'obwa'o 'inaya tuta qabuna lukwalukwadi maega otoatoa, ta ya'a ge tuta qabuna ba'idia omi'a maega kana toatoa."

⁹ Ieisu nawale vonavona 'inega tomotau qabudi valena inoqolia 'inega imai sabi 'itana. Ta wese nuanuadi Lasalo ina 'itea, mana lova Ieisu 'oloto~nana giveya'itoto 'evivia 'aligega. ¹⁰ 'Inega toveguba qiduquduadi wese ivedimadima govaqa Lasalo sabi luve'aligina, ^{11u} mana tauna ana

^q 12:1 Ion 11:1,43 ^r 12:2 Lk 10:40 ^s 12:3 Lk 7:37-38 ^t 12:8 Luve 15:11

^u 12:11 Ion 11:45

giveya'itoto 'evivi 'inega me Diu 'eala ivavaukamana Ieisu 'inaya ta edi vetumaqana ia'ua'uya 'inaya.

Ieisu ena lugu Ielusalema 'inaya

(Madiu 21:1-11; Maki 11:1-11; Luke 9:28-40)

¹² Mahala vulihia 'inega 'Auvivia Sagalina ana toyo'oyavo Ieisu ena mai Ielusalema weaqina valena inoqolia, ¹³ 'inega magimagi 'waena i'ewedi ta i'ifoqe 'abagega sabi 'ebe'ewana, ta ikolua ivonaya,

“Osana!

Yaubada kana awatuboya!

Yaubada, nuanuama tauna maimai

Kaiwabu ana wawega una vona veyolubea.

Tauna ima'a me Isileli

ema Kini una vona veyolubea!”

¹⁴ Ieisu taha yubai doniki kekeyavauna lobe ta geluya, 'idewani vona 'waya'wayavina 'eno'eno Buki Nugwenugweina 'inaya vonaya,

¹⁵ w “O'a Saioni natuna mevavineu,

ge una mwaniniva,

u'itei, eu Kini doniki kekeyavauna

gwavunaya gelu maimai.”

¹⁶ x Ta tuta~nana ba'e yani~nana 'ifoqe Ieisu 'inaya, 'inega ana to'abibodayavo ge nuadi da'eqa'ui ana alamani weaqina. Ta 'esi 'abibodanaya, tuta~nana Yaubada ena viaqa aqiaqi otaqina 'inega Ieisu 'aligega giveya'itoto 'eviviea, e 'inega Buki Nugwenugweina ena simana Ieisu weaqina inuave'avinia vonigo ba'e yani~nana na'ifoqe 'inaya.

¹⁷ Ta tomotau qabudi lova Ieisu maega itoatoa tuta~nana Lasalo gabea deba'unuyega ta giveya'itotoya 'aligega, taudina nawale Ieisu Valena iyawayawala dadanea tomotau 'idia. ¹⁸ Ta ena viaqa waiwaina be 'ebenuavoqana tomotau qabudi inoqolia, 'inega i'ifoqe 'abagega sabi damwabodana. ¹⁹ Inega Falisiavo taudiega nuanidia ivonaya, “O'itei, ita'a ge ada fata kana givelua'ui! Tomotau qabudi i'abi'abibodea!”

Ieisu madusimana ena 'aliga weaqina

²⁰ Ta wese vaidi me Guliki ni'a i'watovu mai sabi tafwalolo sagali~nana 'inaya. ²¹ Ta wese Filifi ni'a mai sagali~nana 'inaya, tauna ena 'abaga Bedesaida di'we Galili gamonaya. Ta me Guliki~dina itauya Filifi 'inaya, ta ivoneaya, “Kaiwabu, ima'a nuanuama Ieisu ana 'itea.” ²² Ta Filifi iana Anidulu vonea me Guliki edi nuanua weaqina. 'Inega magilafudina itauya Ieisu 'inaya ta ivonea me Guliki weaqidi.

v 12:13 Same 118:25-26; Ion 1:49 w 12:15 Sek 9:9 x 12:16 Ion 2:22

23^y 'Inega Iesu vonedi vonaya, "Tuta ni'a mai be Yaubada nave'ita 'ifoqeyea Natuna ena aqiaqi otaqa. 24^z Yavona aqiaqiemi, 'eguma witi vewanina ge nahavuta bwa'obwa'o gamonaya be na'aliga, e 'inega ge wese naveve'eala. Ta 'esi 'eguma na'aliga e 'inega wese vewanina nave'eala. 25^a Tomeqabu edi tuta toa bwa'obwa'oya ta yawaidi ivegagalea ina luve'waivia. Ta 'esi tomeqabu yawaidi ina awafelea taudina yawai vataya ina lobeia. 26 Ta wese tomeqabu ivetofewa weafigu luaqiaqiedi be ina 'abibodegu, ta ma'inaya yatoatoa e omo'e 'inaya wese egu tofewa kavovo ina toatoa. Ta tomeqabu ivetofewa weafigu taudina wese Tamagu na'amayabedi.

27^b "Giwaliguyega nuavita qiduana yalulutonia. 'Inega nuagu voqana ta ge eda alamania tola'ai ena vonei. Nage ena vonaya, 'Tamagu, una 'etoyavuigu ba'e vita~nana 'inega.' Ta gebu, mana ya'a yamai ba'e vita~nana weaqina, ta ge wese mali 'iu weaqina. 28 Tamagu, ba'e 'inega au wawa awatubo nalobeia."

'Inega taha bona mahalega 'ifoqe, vonaya, "Ya'a awatubo ni'a yalobeia agu wawa 'inega. Ta wese nawale agu wawa awatubo naloba 'evivia."

29 Ta qabu diavona omo'e 'inaya itoatoa ta bona~nana inoqolia ivonaya be yavalata danununuqa, ta wese vaidi ivonaya be Yaubada ena tovale'ewa taha davanavona Iesu 'inaya. 30 'Inega Iesu qabu~dina vonedi vonaya, "Omo'e bona~nana ena vona omi'a ami iula weaqina, ta ge ya'a agu iula weaqina. 31 Ba'itagana luvine ana tuta ni'a 'ifoqe totoa bwa'obwa'o 'idia. Ta wese ba'itagana Yaubada bwa'obwa'o ana toluvine na'wavina 'ifoqeyea. 32^c Ta tuta~nana ina givaneqegu bwa'obwa'oyega 'inega ya'a tomotau qabudi ena miedi 'iguya." 33^d Ba'e vona~nana 'inega ve'itayea ma'oda tauna na'aliga 'aiqa.

34^e 'Inega qabu diavona ive'iea ivonaya, "Ima'a ema luvine 'inaya ni'a anoqolia vonigo Keliso natoa vataya, 'inega o'a tola'ai weaqina uvonaya be Tomotau Natuna ina givaneqea? Ta ba'e Tomotau Natuna, tauna togama?"

35^f 'Inega Iesu vonedi, vonaya, "Omi'a simatala~nana tuta kukusana namo 'imia na'eno'eno, 'inega ona tauya tuta~nana simatala~nana nawale 'eno'eno 'imia, mana tuta goyona 'inaya velovelovana navewaiwai va'inemi. Ta 'eguma taha tomotau tautauya velovelovana 'inaya, 'inega ge dahalamaniam ma'inaya tautauya. 36^g Ta 'esi emi vetumaqana ona a'uya simatala~nana 'inaya tuta~nana nawale 'imia 'eno'eno, be yaqisa omi'a kavona simatala~nana natunavo."

Iesu ena vona ba'e lu'ovoa, 'inega nogedi ta 'waiva 'idiega.

^y 12:23 Ion 13:31-32; 17:1 ^z 12:24 1Kol 15:36 ^a 12:25 Md 16:25 ^b 12:27 Same 6:3; 42:5; Md 26:38 ^c 12:32 Ion 3:14 ^d 12:33 Ion 19:6 ^e 12:34 Same 110:4; Ais 9:7; Dan 7:14 ^f 12:35 Ion 8:12 ^g 12:36 Efe 5:8

Me Diu nawale ge ida vetumaqana Iesu 'inaya

³⁷Iesu viaqa waiwaidi ni'a viaqidi matadia, ta tua ge nuanuadi ina vetumaqanea. ³⁸^h Ta ba'e 'inega tovesimasimana Aisea ena vona ana aqiaqi 'ifoqe, vonaya,

“Kaiwabu,

togama ema lugaihi davetumaqanei?

Ge taha toga!

Ta wese eda Kaiwabu ena waiwai

ve'ita 'ifoqeyea,

ta ge taha toga da'awahaqiaqiea.”

³⁹Ta ba'e 'iu~nana 'inega ge adi fata ina vetumaqana, mana Aisea wese Buki Nugwenugweina 'inaya simana vonaya,

⁴⁰ⁱ “Yaubada matadi ni'a givekwayea

ta wese giwalidi givefa'alia,

'inega ge adi fata

matadiega ina 'ita,

ta wese ge adi fata

nuadi na'eqa'ui giwalidiega,

ta ge adi fata ina nuagivila 'iguya,

mana 'eguma ida nuagivila

'inega ya'a eda giveaqiaqiedi.”

⁴¹^j Aisea ba'e vona diavona 'wayavidi, mana tauna lova Iesu ena aqiaqi otaqa 'itea 'inega wese weaqina simana. ⁴²^k Ta wese me Diu edi tovanugwetayavo koyadi Iesu ivetumaqanea. Ta edi vetumaqana weaqina ge ida simana 'ifoqeyea, mana imwaniniva Falisi weaqidi vonigo ina a'u'ifoqeyedi vanue tafwalolo 'inega. ⁴³^l Mana tovanugweta diavona nuanuadi qiduana ina tovoloto motau matadia ta ina 'awahaqiaqiedi, ta ge ida nuanua qiduana Yaubada ena 'awahaqiaqi 'idia weaqina.

⁴⁴'Inega Iesu bonana qiduanega vonaya, “Eguma taha toga vevetumaqanegu, 'inega tomotau~nana ge ya'agumo davevetumaqanegu, ta 'esi agu Tovetune wese vevetumaqanea. ⁴⁵^m Ta tuta~nana tovetumaqana~nana 'ite'itegu, 'inega wese agu Tovetune 'ite'itea. ⁴⁶Ya'a yamai bwa'obwa'oya kavona simatala 'idewani, be yaqisa tomeqabu ivevetumaqanegu ge wese velovelovana 'inaya ina tautauya.

⁴⁷ⁿ “Ta 'eguma taha toga egu vona noqonoqolia ta ge damatayagea, 'inega ge wese ena luvinei, mana ya'a ge eda mai bwa'obwa'oya tomotau sabi luvinedi, ta 'esi yamai sabi 'etoyavuidi. ⁴⁸Ta tomeqabu inogenogegu ta egu vona ge ida 'awahaqiaqiea adi toluvine toatoa. Ta egu vona

^h 12:38 Ais 53:1 ⁱ 12:40 Ais 6:10 ^j 12:41 Ais 6:1 ^k 12:42 Ion 9:22 ^l 12:43 Ion 5:44

^m 12:45 Ion 14:9 ⁿ 12:47 Ion 3:17

diavona ni'a ya'inatedi taudi ina luvinedi 'aubena ana 'ebelu'ovoa 'inaya. 49 Ba'e egu vona diavona vonahaqiaqi, mana ge taugu egu luvine 'inega eda vonavona, ta 'esi agu Tovetune Tamagu ena nuanua 'inega luvinegu tola'ai ena vonayea ta wese ma'oda 'inega vona diavona ena vona 'aiqedi. 50 Ta yahalamani aqiaqiea vonigo ba'e luvine~nana 'inega tomotau toa~vataya ina lobe. 'Inega tola'ai Tamagu vonayea 'iguya ya'a wese 'idewani yavonavonayea."

Ieisu ana to'abibodayavo 'aqedi lu'utuya

13 1 Tuta goyona 'inaya 'Auvivia Sagalina nave'ale. Ta Ieisu ni'a alamania ena tuta ni'a 'ifoqe be bwa'obwa'o nanogea ta natuya Tamana 'inaya. 'Inega nuanuana ena veyoluba qidua va'inena nave'itayea ana to'abibodayavo 'idia. 2o Lavilavi 'inaya iva'auta 'ai ve'wani weaqina. Ta Seitani ena nuanua ni'a a'uya Saimoni Isakaliota natuna Iudasa giwalinaya be Ieisu nasuluvea. 3p Ta Ieisu ni'a alamania Tamana yani qabuna a'uya ena luvine 'ayanaya. Ta wese ni'a alamania tauna mai Yaubada 'inega, ta wese na'evivi 'inaya. 4 'Inega 'ai~nana nuaninaya Ieisu ya'itoto, ta ana kwakwalufai valilia 'inega tawelo 'ewea ta tolobwanaya yoqonia. 5 'Abiboda go'ila guiwaqia gaebaya ta ana to'abibodayavo 'aqedi lu'utuya, ta tawelo~nana tolobwanaya 'inega 'aqedi talaveayedi.

6 'Inega wese mai Saimoni Fita 'inaya 'aqena sabi 'utuna, 'inega Saimoni voneaya, "Kaiwabu, nage o'a 'aqegu una lu'utudi?"

7 Ta Ieisu ve'iea vonaya, "Ba'itagana ge nuau da'eqa'uya tola'ai yaviaviaqia 'iuya, ta 'esi nawale una alamania."

8 'Inega Saimoni Fita vonaya, "Gebu, ge wese daluaqiaqieu be 'aqegu una lu'utudi!"

Ta Ieisu ve'iea vonaya, "Eguma ya'a ge ena 'utuhu, 'inega o'a ge wese egu tomotau aqiaqi."

9 'Inega Fita voneaya, "Kaiwabu, ge 'aqegumo una lu'utudi, ta 'esi nimagu ta wese 'unu'unugu maega."

10 q Ta Ieisu voneaya, "Eguma taha tomotau ni'a uweta, 'inega 'wafina qabuna ni'a vevunavunaqa ta 'esi 'aqenamo nalu'utudi. Ta omi'a qabumi vunavunaqimi, ta 'esi ta'a mona 'imiega ge wese vunavunaqina." 11 Ieisu ba'e 'idewani vona 'aiqa, mana ni'au alamania togama nawale nasuluvea, ta ba'e 'inega vonedi ta'a mona 'idiega ge vunavunaqina.

12 'Aqedi lu'utudi gumwala, 'inega ana kwakwalufai 'autaona 'eviviea ta toabui ena 'ebetoaya. 'Inega vetala'aiedi vonaya, "Nage omi'a nuami 'eqa'uya tola'ai yaviaviaqia 'imia? 13 Omi'a ogabegu Tove'ita ta wese Kaiwabu. Ta aqiaqina be 'idewana ona gabegu, mana ya'a emi Tove'ita ta wese emi Kaiwabu. 14r 'Inega 'eguma ya'a emi Tove'ita ta wese emi Kaiwabu 'aqemi ni'a yalu'utudi,

o 13:2 Lk 22:3; Ion 13:27 p 13:3 Ion 3:35; 16:28 q 13:10 Ion 15:3; 6:64,70-71

r 13:14 Md 20:28; Lk 22:27

'inega omi'a wese luaqiaqiem be taumiega emiavo 'aqedi ona lu'utudi. ^{15s} Ya'a 'ebe'ita taha ni'a yave'itemi be yaqisa omi'a ona vetutumegu. ^{16t} Yavona aqiaqiem, ge taha tofewa kavovo ena kaiwabu daveqidua va'inei, ta wese 'idewani ge taha tovaletuyana ana tovetune daveqidua va'inei. ¹⁷ Ba'e yani diavona ni'a oalamanidi, ta Yaubada navona veyolubemi 'eguma ona viaviaqidi.

Ieisu ana suluva weaqina vonavona
(Madiu 26:20-25; Maki 14:17-21; Luke 22:21-23)

^{18 u} “Ta ya'a ge eda vonavona qabumi weaqimi. Ta omi'a vevenua'ivinimi ni'a yahalamanimi. Ta ba'e 'inega Buki Nugwenugweina ana aqiaqi na'ifoqe, vonaya, “Oloto~nana ya'a maega a'ai'ai, taunana ni'a vevoalanegu.” ^{19 v} Ba'e yani~nana weaqina yamaduvonemi, ta 'abiboda nalu'ifoqe aqiaqi, be yaqisa tuta~nana ni'a 'ifo'ifoqe ona vetumaqanegu ya'a tauguna weafigu yavonavona. ^{20 w} Yavona aqiaqiem, 'eguma ya'a taha toga ena vetunei ta tomotau ina 'awahaqiaqiea, e 'inega ya'a wese i'awahaqiaqiegu. Ta tomeqabu i'awahaqiaqiegu taudi wese agu Tovetune i'awahaqiaqiea.”

²¹ Ieisu ena vona ba'e 'abibodanaya nuavita qiduana lutionia giwalinaya 'inega simana 'ifoqe vonedia, “Yavona aqiaqiem, omi'a tuwelo mina nuanimiega taha iami nawale nasuluvegu.”

²² 'Inega ana to'abibodayavo ive'ita matana, ta inuanua togama weaqina Ieisu vonavona. ²³ Ieisu ana to'abiboda taha veveyolubea qiduana, ta ba'e to'abiboda~nana toatoa tebologa Ieisu di'wenaya. ²⁴ Ta Saimoni Fita nuanuana nahalamaniana togama weaqina Ieisu vonavona, e 'inega Saimoni to'abiboda~nana lumata'ifilagatea be Ieisu navetala'aiea yani~nana weaqina. ²⁵ 'Inega to'abiboda~nana tununaqo Ieisu 'inaya ta vetala'aiea vonaya, “Kaiwabu, togama 'imega weaqina uvonavona?”

²⁶ 'Inega Ieisu ve'iea vonaya, “Ya'a beledi ena 'ewei ena 'aubwa'uya du'waya, ta togama weaqina yavonavona e taunana beledi~nana ena neia.”

'Inega Ieisu beledi 'ewei ta 'aubwa'uya ta ve'ineiea Iudasa Isakaliota 'inaya, tauna Saimoni natuna. ^{27 x} Ta tuta~nana Iudasa beledi~nana 'ewea, 'inega Seitani lugu 'inaya.

'Inega Ieisu voneaya, “Tola'ai 'iba'igo una viaqi, e 'inega lukwayavonega una viaqia.”

²⁸ Ta Ieisu ena vona Iudasa 'inaya weaqina ge taha toga to'ai diavona 'idiega danua'eqa'ui. ²⁹ 'Inega vaidi inuaia vonigo Ieisu davonavona Iudasa 'inaya 'abwaga sabi gimwanena 'Auvivia Sagalina weaqina, ta wese vaidi ivonaya be Ieisu davonavona 'inaya natauya lukwalukwadi sabi iuladi,

^s 13:15 Fil 2:5; Kol 3:13; 1Fit 2:21 ^t 13:16 Md 10:24 ^u 13:18 Same 41:9

^v 13:19 Ion 14:29; 16:4 ^w 13:20 Md 10:40 ^x 13:27 Ion 13:2

mana Iudasa to'abiboda~dina edi mane 'ita'itamakia. ³⁰Tuta~nana Iudasa beledi~nana 'ewea 'inega tutuvila tauya. Ta ni'a velovanea.

Iesu luvine vauvauna neidi

³¹^y Iudasa ena tauya 'abibodanaya Iesu vonaya, "Ba'itagana Tomotau Natuna ena aqiaqi otaqa ni'a 'ifoqe, ta wese ba'itagana Yaubada ena aqiaqi otaqa ni'a 'ifoqe Tomotau Natuna 'inega. ³²^z Ta 'eguma Yaubada ena aqiaqi otaqa Tomotau Natuna 'inega ni'a 'ifoqe, 'inega Yaubada wese Tomotau Natuna ena aqiaqi otaqa tauna 'inega nave'itayea tomotau 'idia. Ta ba'e yani~nana Yaubada naviaqia lukwayavonega.^a ³³^b Natugwavo, tuta kukusana namo ya'a omi'a maega kana toa. Ta 'inega omi'a ona saligu, ta ona sali 'wayoqegu. Lova tola'ai me Diu yavonedi e ba'itagana omi'a wese 'idewani yavonavona 'aiqemi yavonaya, 'Ma'inaya yatautauya omi'a ge ami fata be ona wai 'inaya.'

³⁴^c "Taha luvine vauvauna yaneineimi ta ana alamani ba'e: Omi'a taumiega ma emiavo ona veyolubemi. Omi'a egu veyoluba qiduana 'imia ni'a oalamani aqiaqiea, ta omi'a wese mali tomotau 'idewani ona veyoluba 'aiqedi. ³⁵Ta 'eguma taumiega ma emiavo 'idewani ona veveyolubemi, 'inega tomotau qabudi ina 'itemi ta ina alamania omi'a vonahaqiaqi agu to'abibodayavo."

Iesu simana 'ifoqe Fita ena vegeqa weaqina (Madiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Luke 22:31-34)

³⁶'Inega Saimoni Fita vetala'aiea vonaya, "Kaiwabu, ma'inaya utautauya?"

Ta Iesu ve'iea vonaya, "Ba'itagana to'edia yatautauya o'a ge au fata una 'abibodegu, ta 'esi nawale una 'abibodegu."

³⁷'Inega wese vetala'aiea vonaya, "Kaiwabu, tola'ai weaqina ba'itagana ge agu fata ena 'abibodeu? Vonahaqiaqi, ya'a agu fata yawaigu ena awafelea o'a au ilafa weaqina."

³⁸'Inega Iesu voneaya, "Nage o'a ni'a u'iva'ava'aiu be au fata una 'aliga weaigu, waisa? Ta 'esi yavona aqiaqieu, o'a tuta toi 'idia una vegeqegu, ta 'abiboda kamukamu nadou."

Iesu tauna 'Eda Yaubada 'inaya

14 ¹'Inega Iesu vonedi vonaya, "Ge ona nuanua, ta 'esi Yaubada ona vetumaqanea, ta wese ya'a ona vetumaqanegu. ²Tamagu ena vanuea sifaufa 'eala i'eno'eno, ta ya'a yatautauya 'inaya emi 'ebetoea sabi

^y 13:31 Ion 12:23 ^z 13:32 Ion 17:5 ^a 13:32 Ba'e laba~nana ana 'ebeve'ale ge da'eno'eno 'wayavi nugwenugweidi 'idia. ^b 13:33 Ion 7:33-34 ^c 13:34 Ion 15:12,17; 1Ion 3:23; 2Ion 5

'iva'ava'aina. Ta 'eguma egu vona ba'e ge vonahaqiaqi, 'inega ge wese eda vonevonemi. ^{3 d} 'Inega ena tauya ta ena 'iva'ava'aia, ta 'abiboda ena 'evivi ena mai sabi 'ebe'ewami be yaqisa omi'a tuta qabuna ya'a maega egu di'we 'inaya kana toatoa. ⁴ Ta omi'a di'we~nana 'inaya yatautauya ana 'eda ni'au oalamanania."

⁵ 'Inega Tomasi Iesu 'inaya vonaya, "Kaiwabu, ima'a ge ada alamanania ma'inaya utautauya, 'inega ma'oda 'eda~nana ana alamani 'aiqei?"

^{6 e} 'Inega Iesu vonea vonaya, "Ya'a 'Eda~nana be Vonahaqiaqi ta wese Yawai 'iuna. Ta ge taha toga ana fata be nalugu Tamagu 'inaya mali 'edega, ta 'esi ya'a agu 'aidega otaqa 'iguyega nalugu. ^{7 f} 'Eguma o'a uda alamanania ya'a togama, 'inega wese Tamagu uda alamanania. Ta 'esi tuta ba'e 'inega ni'au ualahalamania, ta wese ni'au u'ite'itea!"

⁸ 'Inega Filifi vonaya, "Kaiwabu, Tamau~nana una ve'itema ta matamega ana 'itea, 'inega bena'e ta'iwa ta ge wese taha tola'ai weaqina ana vetala'aieu."

^{9 g} 'Inega Iesu ve'iea vonaya, "Filifi, ya'a omi'a maega tuta kuena katoatoa, ta nage o'a nawale ge uda alamanigu, waisa? Ta 'eguma taha toga ya'a ni'a 'itegu, e 'inega tauna wese Tamagu ni'a 'itea. 'Inega tola'ai weaqina uvonaya, "Tamau uve'itema"? ^{10 h} Nage ge uda vetumaqanegu vonigo ya'a be Tamagu kavona 'aidegama, ge taha ada vedumaduma? Ta ba'e egu vonayavo 'iuya ge taugumo egu nuenugea eda vonavonayedi, ta 'esi Tamagu mayawaina 'iguya toatoa ena nuanua viaviaqia 'iguyega. ^{11 i} Ta tuta~nana yavonevoneu vonigo ya'a be Tamagu kavona 'aidegama 'inega una vetumaqanegu. Ta 'eguma ge au fata be ba'e vona~nana una vetumaqanei, 'inega luaqiaqieu be una vetumaqanegu egu viaqa 'ebenuavoqana be viaqa waiwaidi 'idiega.

^{12 j} "Yavona aqiaqiem, 'eguma taha toga vevetumaqanegu 'inega tauna ana fata egu viaqa waiwaidi wese naviaqidi. Ta wese ana fata viaqa waiwai va'inedi naviaqidi, ta 'abiboda egu viaqayavo, mana ya'a yatautauya Tamagu 'inaya. ^{13 k} Ta 'eguma agu wawega toyani weaqina ona venoqiegu, 'inega ya'a ena ve'iea, mana ya'a egu viaqayavo 'idiega Tamagu awatubo lobelobea. ¹⁴ Vonahaqiaqi, 'eguma yani taha taha weaqina agu wawega ona venoqiegu, e 'inega ya'a wese ena ve'iea.

Iesu ena vona fofofola Niboana Gwalagwalana weaqina

^{15 l} "Ta 'eguma omi'a oveveyolubegu 'inega tola'ai ni'a yavonayedi 'imia ona matayagedi. ^{16 m} 'Inega Tamagu ena venoqiea ta Toiula taha wese navetunei namai 'imia ta tuta qabuna maega ona toatoa, ^{17 n} ta tauna

^d 14:3 Ion 12:26 ^e 14:6 Ion 11:25; Lom 5:1-2 ^f 14:7 Ion 8:19 ^g 14:9 Ion 12:45; Kol 1:15; Ibe 1:3 ^h 14:10 Ion 12:49 ⁱ 14:11 Ion 10:38 ^j 14:12 Mk 16:19-20 ^k 14:13 Md 7:7; Ion 15:16 ^l 14:15 Ion 15:10; 1Ion 5:3 ^m 14:16 Ion 14:26; 15:26; 16:7 ⁿ 14:17 Ion 16:13

vonahaqiaqi Niboanina. Ta bwa'obwa'o ana tomotauyavo Niboani~nana ge ina 'awahaqiaqiei, mana ge ida 'itei ta ge ida alamania. Ta 'esi omi'a ni'a oalamanian, mana tauna omi'a maega otoatoa, ta wese tauna giwalimia 'eno'eno. ¹⁸ Ta ya'a ge wese ena nogemi be ona vetamatama geqa, ta 'esi ena mai 'imia. ¹⁹ Tuta kukusana 'inaya totoa bwa'obwa'o ge wese ina 'itegu, ta 'esi omi'a ona 'itegu, mana ya'a ena yawaha 'evivi ta 'inega omi'a wese mayawaimi ona toatoa. ²⁰ Ta tuta~nana ena ya'itoto 'evivi 'aligega, 'inega omi'a ona alamani aqiaqiea vonigo ya'a be Tamagu 'aidegama, ta wese omi'a be ya'a 'aidegada. ²¹ Ta tomeqabu egu vonayavo ivelumatatamatayagedi taudina wese iveveyolubegu. Ta Tamagu naveyolubedi, mana taudi iveveyolubegu, ta ya'a wese ena veyolubedi. Ta tauguyega ena ve'ita 'ifoqeyegu taudi 'aidega 'aidega matadia."

²² Ta Iesu ana to'abiboda 'idiega Iudasa magilafudi itoatoa. Taha Iudasa Isakaliota ta wese mali Iudasa. 'Inega mali Iudasa~nana Iesu 'inaya vonaya, "Kaiwabu, tola'ai weaqina ima'a mamō 'imaya una ve'ita 'ifoqeyu, ta gebu totoa bwa'obwa'o qabudi 'idia?"

²³ Ta Iesu voneaya, "Eguma taha toga veyoluba aqiaqiegu 'inega egu vonayavo namatayagedi. 'Inega Tamagu naveyolubea ta ima'a ana mai 'inaya ta maega ana toa. ²⁴ Ta 'eguma taha toga ge daveyolubegu taunana egu vonayavo ge nuanuana namatayagedi. Ta ona nuave'avinia be ya'a egu vonayavo ge taugu 'iguyega ida 'ifo'ifoqe, ta 'esi ba'e simana~nana agu Tovetune Tamagu 'inega i'ifo'ifoqe.

²⁵ "Ya'a nawale omi'a maega katoatoa, e 'inega ba'e yani diavona weaqidi ba'itagana yavonevonemi. ²⁶ Tamagu agu wawa 'inega Niboana Gwalagwalana tauna ami Toiula navetunei 'imia, ta Toiula~nana yani taha taha weaqina nave'itemi, ta wese egu vonayavo qabudi 'imia weaqidi nagivenuahā'uyemi. ²⁷ Ya'a nuadaumwala 'iuna, ta yatautauya be nuadaumwala~nana ba'idia yaha'uya omi'a maega. Ya'a nuadaumwala~nana yaneineimi. Ta egu nuadaumwala~nana ge wese totoa bwa'obwa'o adi fata be ina neimi, mana egu nuadaumwala ge davelelelea totoa bwa'obwa'o edi nuadaumwala maega. 'Inega ge ona nuanua ta wese ge ona mwaniniva. ²⁸ Ta ni'a egu vona onoqolia tuta~nana yavonemia, 'Ya'a yatautauya, ta ena 'evivi mai 'imia.' 'Eguma omi'a oda veyoluba aqiaqiegu 'inega oda qaiawa qiduana egu tauya Tamagu 'inaya weaqina, mana tauna veqidua va'inegu. ²⁹ Ba'e yani diavona weaqidi ba'itagana ni'a yavonevonemi ta 'abiboda ana tuta na'ifoqe. Ba'e 'idewani yamaduvonemi be yaqisa ona vetumaqanegu tuta~nana ana aqiaqi ona 'itea. ³⁰ Ge agu fata be wese ena veqae 'imia tuta kuena, mana bwa'obwa'o ana toluvine maimai. Tauna ge wese ana fata navewaiwai va'inegu, ³¹ ta totoa bwa'obwa'o luaqiaqiedi be ina

alamanian vonigo ya'a Tamagu yaveveyolubea. Ba'e 'iuna 'inega ena vona qabudi 'iguya yaviaviaqidi.

“Omai, vanue ba'ena kana nogea.

Isisu tauna wayo 'oine aqiaqina

15 ¹“Ya'a wayo 'oine aqiaqina, ta Tamagu tauna tovaoka. ² Tauna laqa vuaqa gegadi da'ada'a yavuledi, ta 'esi laqa ma vuaqidi ya'evidi goyogoyodi da'ada'a yavuledi be yaqisa vuaqidi nave'eala wawasai. ³ Ta omi'a egu vona 'imia 'inega ni'a ya'etalaya'evimi be yaqisa vuaqimi nave'eala. ⁴ Omi'a ya'a maega ni'a katubwe, 'inega tubwetubwemi ona toatoa 'iguya, 'inega ya'a wese tubwetubwegu ena toatoa 'imia. Laqa daisina ge ana fata navuaqa 'eguma ge datubwe wayo~nana maega. Ta wese omi'a 'idewanina ge ami fata be ona vuaqa aqiaqi 'eguma ge oda tubwe'i'ita 'iguya.

⁵ “Ya'a wayo 'oine ta omi'a laqanavo. Ta 'eguma taha toga tubwetubwena natoatoa 'iguya, 'inega ya'a wese 'inaya ena toatoa, 'inega navuaqa aqiaqi. Ta ge ami fata taha yani aqiaqina ona viaqi 'eguma ona toasi'i 'iguyega. ⁶ ^t Ta 'eguma taha toga ge datubwe 'iguya, e tauna kavona laqa da'ada'a yavulina ta kwavuuqina. Ba'e laqa diavona ina lu'auqidi ta ina fela luguyedi 'aiwea ta na'ala 'ovoidi. ⁷ Eguma omi'a ya'a maega katubwe aqiaqi katoatoa, ta wese egu vonayavo itubwe omi'a maega, 'inega ami fata yani taha taha weaqina ona venoqi, ta ya'a emi venoqi~nana ena ve'iea 'imia. ⁸ ^u Omi'a agu to'abiboda 'eguma vuaqa aqiaqi otaqina na'ifoqe 'imiega. Ta wese ba'e 'inega Tamagu ena aqiaqi otaqa ona ve'ita 'ifoqeyea tomotau 'idia.

⁹ “Ya'a egu veyoluba 'imia kavona Tamagu ena veyoluba 'iguya 'edewani. 'Inega egu veyoluba~nana 'inaya ona toatoa. ¹⁰ ^v Ta 'eguma egu luvineavo ona matayagedi 'inega egu veyoluba tuta qabuna 'inaya ona toatoa, 'idewani ya'a Tamagu ena luvineavo yamatamatayagedi ta ena veyoluba 'inaya tuta qabuna yatoatoa. ¹¹ Ba'e yani diavona ni'a yavonemi be yaqisa ya'a egu qaiawa 'imia na'eno'eno, 'inega emi qaiawa naveqidua kavona ya'a egu qaiawa 'idewani.

¹² ^w “Ta egu luvine ana alamani ba'e: Omi'a taumiega ma emiavo ona veyolubemi, 'idewani ya'a yaveveyolubemi! ¹³ ^x 'Eguma taha toga yawaina nahawafelea iana weaqina, 'inega taunana ena veyoluba qidua va'inena ve'ita 'ifoqeyea 'aliga~nana 'inega. Ta ge taha toga ana fata ena veyoluba 'inega ba'e veyoluba~nana naveqidua va'inei. ¹⁴ ^y 'Eguma omi'a egu luvine ona viaqidi 'inega omi'a egwavo. ¹⁵ Ya'a ge wese ena gabemi tofewa kavovo, mana tofewa kavovo edi kaiwabuyavo edi viaqayavo

^s 15:2 Md 3:10 ^t 15:6 Md 7:19; 13:42 ^u 15:8 Md 5:16 ^v 15:10 Ion 14:15; 1Ion 2:5

^w 15:12 Ion 13:34 ^x 15:13 Ion 10:11; 1Ion 3:16 ^y 15:14 Md 12:50

fo'una ge ida alamani aqiaqiei. Ta 'esi yagabemi egwavo, mana yani qabuna yanoqolia Tamagu 'inega ni'a yasimana 'ifoqeyedi 'imia. ¹⁶Omi'a ge oda venua'ivinegu, ta 'esi ya'a yavenua'ivinemi ta ami veyoveyoo yaneimi be ona tauya tomotau 'idia ta 'imiega vuaqa aqiaqina na'ifoqe, ta vuaqa~nana ge wese nadavula. 'Inega toyani weaqina ovevenoqi Tamagu 'inaya agu wawega wese naneimi. ^{17z} Ta egu luvine ba'e: Taumiega ma emiavo ona veyolubemi."

Totoa bwa'obwa'o Iesu ana to'abibodayavo ivevoalanedi

¹⁸ Ta wese Iesu vonedi vonaya, "Eguma totoa bwa'obwa'o ina vevoalanemi 'inega ona nuave'avinia ya'a imaduvevoalanegu. ^{19a} Totoa bwa'obwa'o ida veyolubemi 'eguma omi'a edi tomotauyavo. Ta omi'a ge totoa bwa'obwa'o edi tomotauyavo, ta 'esi 'idiega ni'a yavenua'ivinemi, ta ba'e weaqina ivevevoalanemi. ^{20b} Ta egu vonayavo ni'a ya'inatedi 'imia ge ona nuafanidi, ta vona diavona ba'e: 'Tofewa kavovo ena kaiwabu ge daveqidua va'inea.' Ta 'eguma ya'a ivevoalanegu, 'inega omi'a wese ina vevoalanemi. Ta 'eguma egu ve'ita imatamatayagea, 'inega omi'a wese emi ve'ita ina matayagea. ²¹ Ba'e 'idewanina ina veilivu 'aiqemi agu wawa weaqina, mana agu Tovetune ge ida alamania. ²² Eguma ya'a ge eda maimai totoa bwa'obwa'o 'idia ta ge wese eda vonavona 'idia, 'inega ge wese adi ve'ewamo edi luveifana weaqina. Ta vonahaqiaqi, ni'a yamai 'idia ta yave'itedi 'inega ge wese taha toga ana fata ena luveifana navegeqi.

^{23c} "Eguma taha toga vevevoalanegu, 'inega tauna wese Tamagu vevevoalanea. ²⁴ Ya'a egu viaqa waiwaidi ni'a yaviaviaqidi lova ge taha toga 'idewani daviaqia. Ta 'eguma ge ida 'itegu ba'e viaqa diavona yaviaviaqidi, 'inega ge wese adi 'ebeve'ewamo. Ta 'esi ni'a i'itegu viaqa diavona yaviiaqidi, ta tua nawale ivevevoalanegu ta wese Tamagu ivevevoalanea. ^{25d} Ta me Diu ba'e edi ilivu 'inega edi luvine 'waya'wayavina ana aqiaqi 'ifoqe vonaya, 'Taudi edi vevoalana 'iguya ge wese ana 'iumo.' ^{26e} Ta ya'a ami Toiula ena vetunea 'imia, tauna vonahaqiaqi Niboanina. Tauna namai 'imia Tamagu 'inega, ta yani qabuna weaigigu nasimana 'ifoqeyea 'imia. ²⁷ Ta omi'a wese 'idewani yani qabuna weaigigu ona simana 'ifoqeyea tomotau 'idia, mana omi'a ya'a maega katoatoa egu ve'ita ana 'ebeve'ale 'inega be ana laba ba'itagana.

16 ¹ "Ba'e egu vona diavona ni'a yavonemi weaqidi be yaqisa ge ona tauya gei. ^{2f} Ta ina 'wavi 'ifoqeyemi edi vanue tafwalolo 'idiega, ta wese yavona aqiaqiemi nawale taha tuta maimai 'inaya ina luve'aligimi, ta toluve'aliga~dina ina nuaia vonigo edi luve'aliga 'inega

^z 15:17 Ion 13:34 ^a 15:19 Ion 17:14 ^b 15:20 Ion 13:16 ^c 15:23 Lk 10:16

^d 15:25 Same 35:19; 69:4 ^e 15:26 Ion 14:26 ^f 16:2 Md 24:9; Lk 6:22; Ion 9:22

Yaubada ena nuanua be ena fewa ida viaviaqi. ^{3g} Ba'e yani diavona ina viaqidi, mana Tamagu be ya'a ge ida alamanima. ⁴ Egu vona 'imia ba'e 'idewani be yaqisa tuta~nana ba'e yani diavona ona lobedi 'inega ona nuave'avinia vonigo ya'a ni'a yamaduvonemi vita~nana weaqina. Ta ba'e yani diavona weaqina lova ge eda vonemi mana ya'a omi'a maega katoatoa.

Niboana Gwalagwalana ena fewa

⁵ “Ta ba'itagana yatautauya agu Tovetune 'inaya, ta ge taha toga 'imiega davetala'aiegu ma'inaya yatautauya. ⁶ Ta 'esi egu vona diavona weaqidi nuami vita qiduana. ^{7h} Ta yavona aqiaqiemi, ya'a omi'a emi toa aqiaqina weaqina yatautauya. Mana 'eguma ge ena tauya, 'inega ami Toiula ge wese namai, ta 'esi 'eguma yatautauya 'inega ena vetunei namai 'imia. ⁸ Ta tutana Toiula~nana namai 'inega tauna totoa bwa'obwa'o edi luveifana nave'ita 'ifoqeyea 'idia, ta wese nave'itedi taudi Yaubada ena ilivu tunutunuqina ge ida alamania, ta wese nave'itedi Yaubada ena luvine weaqina toveilivu veifa 'idia. ⁹ Ta totoa bwa'obwa'o edi luveifana 'iuna mana ge ida vetumaganegu. ¹⁰ Ta wese Yaubada ena ilivu tunutunuqina ge ida alamania, mana ya'a yatautauya Tamagu 'inaya, ta omi'a ge wese ona 'itegu. ¹¹ⁱ Ta wese luvine tunutunuqina weaqina ge ida alamania, mana Yaubada bwa'obwa'o ana toluvine ni'a luvinea.

^{12j} “Nuanuagu wese yani qabuna weaqidi ena vonemi, ta ba'itagana ge ami fata be nuami na'eqa'ui vona diavona weaqidi. ¹³ Ta tuta~nana vonahaqiaqi Niboanina namai, 'inega wese vonahaqiaqi qabuna nave'itemi. Tauna ge taunega navonavona, ta 'esi tola'ai noqonoqolia Yaubada 'inega nasimana 'ifoqeyea 'imia, ta wese navonemi tuta maimai weaqina. ¹⁴ Ta tauna egu aqiaqi otaqina nave'itayea 'imia, mana vona diavona 'iguyega nanoqonoqolidi, ta navonavonayedi 'imia. ¹⁵ Yani qabuna Tamagu 'inaya 'eno'eno wese ya'a egu yaniavo. E ba'e 'inega ni'a yamaduvonemi toyani 'iguyega Niboana 'ewe'ewea wese nave'ifoqeyea 'imia.”

Nuavita nagivilea qaiawa 'inaya

^{16k} Ta wese leisu ana to'abibodayavo vonedia, “Ya'a tuta goyona ena nogemi, ta omi'a ge wese ona 'itegu. 'Inega tuta kukusana 'abibodanaya wese ona 'ita 'eviviegu.”

¹⁷ Inega to'abiboda~dina taudiega ivetala'aiedi ivonaya, “Ma'oda vonavona 'aiqa tuta~nana vonedaya, 'Ya'a tuta goyona ena nogemi, ta omi'a ge wese ona 'itegu. 'Inega tuta kukusana 'abibodanaya wese ona

^g 16:3 Ion 15:21 ^h 16:7 Ion 14:16 ⁱ 16:11 Ion 12:31 ^j 16:12 1Kol 3:1-2

^k 16:16 Ion 14:19

'ita 'eviviegu.' Ta wese voneda vonaya, 'Mana ya'a yatautauya Tamagu 'inaya.' " ¹⁸ Ta wese taudiege ivetala'aiedi ivonaya, "Ieisu ena vona, 'tuta goyona', ma'oda ana alamani? Ita'a ge wese nuada da'eqa'ui."

¹⁹ Ieisu ni'a alamanian taudi nuanuadi ina vetala'aiea, 'inega vonedi vonaya, "Nage omi'a ovevetala'ai nuanimiam egu vona weaqina? Mana ni'a yavonemi tuta goyona 'inaya ena nogemi, ta ge ona 'itegu. 'Inega tuta kukusana 'abibodanaya ona 'ita 'eviviegu. ²⁰ Yavona aqiaqiemi, omi'a ona duvovavoya ta ona nuavita, ta 'esi totoa bwa'obwa'o qabudi ina qaiawa. Omi'a ona dou, ta dou~nana nagivilea ona qaiawa.

²¹ "Tovenatuna visiqal ilulutonovia edi uweta ana tuta 'inaya, ta 'esi gwama ena vi'oi 'abibodanaya visiqal~nana inuafania ta iqaiqaiawa natudi weaqina, mana taudi tomtau vauvauna ni'a ive'ifoqeyea bwa'obwa'o 'inaya. ²² Ta omi'a wese tovenatuna~nana 'idewani, mana ba'itagana onuavita qiduana, ta nawale ya'a omi'a maega kana veloba 'evivi, e 'inega wese ona qaiawa aqiaqi. Ta ba'e qaiawa~nana ge taha toga ana fata be na'ewa yavulei 'imiege. ²³ ¹ Ta omo'e tuta~nana 'inaya ge wese ona venoqiegu yani taha taha weaqina, mana ami fata be tunutunuqina ona tauya Tamagu 'inaya ta agu wawega ona venoqiea yani~nana weaqina ta tauna nave'iemi. ²⁴ Lova ge taha tuta oda venoqiegu yani taha taha weaqina agu wawega, ta 'esi ba'itagana luaqiaqiemi be ona venoqi agu wawega. 'Inega emi venoqiavo nave'iedi be yaqisa ge taha toga ana fata emi qaiawa na'ewa yavulei 'imiege.

²⁵ "Egu vona diavona ba'ena vona sesebai 'inega yavonayedi 'imia, ta nawale taha tuta 'inaya vona tunutunuqina 'inega ena vonemi Tamagu weaqina. ²⁶ 'Inega Tamagu ona venoqiea ya'a agu wawega, ta ge wese ena venoqi weaqimi Tamagu 'inaya, ²⁷ ^m mana Tamagu taunega veveyolubemi qiduana. Ta ena veyoluba qiduana 'imia 'iuna, mana omi'a ovevolubegu ta wese ovetumaqana vonigo ya'a Yaubada 'inega yamai. ²⁸ Lova Tamagu 'inega yamai bwa'obwa'oya, ta ba'itagana ba'e bwa'obwa'o yanogenogea ta ya'evivi yatautauya Tamagu 'inaya."

²⁹ 'Inega Ieisu ana to'abibodayavo ivonea ivonaya, "Ba'itagana ge vona sesebai 'inega uda vonavona 'imaya, ta 'esi vona tunutunuqina 'inega. ³⁰ Ta wese ba'itagana ni'a ahalamanian o'a yani qabuna ualamani aqiaqiedi. 'Inega 'eguma tomtau taha yani weaqina nuanuadi ina vetala'aieu, ta nawale ge ida voneu, 'inega o'a vetala'ai~nana ni'a umadualamanian. Ta ba'e 'inega avetumaqaneu o'a Yaubada 'inega umai."

³¹ 'Inega Ieisu vonedia, "Ba'itagana omi'a ovetumaqana aqiaqiegu, waisa? ³² ⁿ Vonahaqiaqi, taha tuta namai, ta tuta~nana ni'a 'ifoqe, 'inega omi'a qabumi ona nogegu ta ona ve'iyavula emi 'abagayavo 'idia. Ta ya'a ge agu 'aidega otaqa ena toa, mana ya'a Tamagu maega atoatoa. ³³ ^o

¹ 16:23 Md 7:7 ^m 16:27 Ion 14:21,23 ⁿ 16:32 Md 26:31,56 ^o 16:33 Ion 14:27; Lom 5:1; 1Ion 5:4

Ba'e yani diavona weaqina ni'a yavonemi be yaqisa eda ve'aidega 'inega nuadaumwala ona lulutonovia. Vonahaqiaqi, vita taha taha ona vebaedi emi toa ba'e bwa'obwa'o 'inaya. Ta 'esi me emi giwalifatu ona toatoa, mana ya'a bwa'obwa'o ana tovewaiwaiavo ni'a yavewaiwai va'inedi."

Ieisu taunega weaqina vevenoqi Tamana 'inaya

17 ¹Ieisu ena vona to'abiboda~dina 'idia gumwala, 'inega 'ita vane mahalaya ta venoqi vonaya,

"Tamagu, ni'a egu tuta mai. 'Inega ya'a Natuhu egu aqiaqi otaqa una ve'ifoqeyea, be yaqisa ya'a wese eu aqiaqi otaqa 'iguyega ena ve'ifoqeyea 'iuya. ²Mana o'a 'abiluvine ni'a uneigu 'inega ya'a tomotau qabudi bwa'obwa'oya adi Toluvine. 'Inega tomotau qabudi ni'a uneigu ya'a agu fata toa~vataya ena neidi. ^{3p} Ta toa~vataya ana alamani ba'e: Vonigo o'a ina alamani aqiaqieu, mana o'a au 'aidega otaqa Yaubada aqiaqi. Ta wese ina alamanigu ya'a Ieisu Keliso o'a au vevetune. ^{4q} Ta agu veyoveyoya lova uneigu adi viaqa 'ovoa 'inega eu aqiaqi otaqa yave'itayea tomotau 'idia. ^{5r} Tamagu, una 'ebe'ewegu eu di'we aqiaqina 'inaya, ta omo'e 'inaya eu 'amayaba una ve'itayea 'iguya kavona lova u'amayabegu 'idewani, be ya'a wese ya'amayabeu 'idewani tutana 'aideganaya katoatoa. Ta omo'e tuta~nana 'inaya bwa'obwa'o be kuyavata qabudi nawale ge uda viaqidi.

Ieisu vevenoqi ana to'abibodayavo weaqidi

⁶"Ta tomeqabu ni'a uneigu totoa bwa'obwa'o qabudi 'idiega au wawa ni'a yasimana 'ifoqeyea 'idia. Lova taudina o'a eu tomotauyavo, ta uve'ineiedi 'iguya ta eu vona ni'a imatayagea. ⁷Ta ba'itagana ni'a ialamania vonigo yani qabuna ni'a uneigu 'iuyega 'ifo'ifoqe, ⁸mana o'a eu vonayavo ni'a uneigu wese yaneidi ta i'awahaqiaqiedi. Taudi ialamani aqiaqiea ya'a 'iuyega yamai, ta wese ivetumaqana vonigo o'a uvetunegu.

⁹"Yavevenoqi taudi weaqidi, ta ge eda vevenoqi totoa bwa'obwa'o weaqidi, ta 'esi yavevenoqi tomeqabu ni'a uneigu weaqidi, mana taudi o'a eu tomotauyavo. ¹⁰Ta yani qabuna 'iguya 'eno'eno e wese o'a eu yaniavo, ta yani qabuna 'iuya 'eno'eno wese ya'a egu yaniavo. Ta egu aqiaqi otaqa ba'e yani diavona iveve'ifoqeyea. ¹¹Ya'a ge wese ena toatoa bwa'obwa'o ba'e 'inaya, ta 'esi egu tomotauyavo nawale itoatoa bwa'obwa'oya, ta ya'a yawaiwai 'iuya. Tamagu Gwalagwalau, una vabodebodedi au wawa ena waiwai 'inega, ta ba'e wawa~nana ni'a uneigu be yaqisa taudi ina ve'aidega 'idewani o'a be ya'a ni'a kave'aidega. ^{12s} Ta tuta~nana taudi maega atoatoa ya'a

yavabodebodedi ta wawa~nana uneigu 'inega ya'itamaki aqiaqiedi. Ge taha toga 'idiega daluve'waiva, ta 'esi 'oloto 'aideganamo veilaqe vataya ana luvine lobebe yaqisa Buki Nugwenugweina ena vona ana aqiaqi na'ifoqe.

¹³ “Ya'a ba'itagana yawaiwai 'iuya, ta ba'e egu vona diavona ni'a yavonayedi tuta~nana nawale ba'idia bwa'obwa'oya yatoatoa, be yaqisa to'abiboda~dina egu qaiawa qiduana taudi wese qaiawa~nana giwalidia 'idewani naluveagatuna'idi. ¹⁴ Ya'a eu vona ni'a yaneidi, ta totoa bwa'obwa'o ivevoalanedi, mana to'abiboda~dina taudi ge totoa bwa'obwa'o edi qabuyavo 'idewani ya'a wese ge totoa bwa'obwa'o edi qabu 'inega. ¹⁵ ^t Ge eda vevenoqieu be vonigo una 'ewa 'ifoqeyedi bwa'obwa'o 'inega, ta 'esi yavevenoqieu be una vabodebodedi Seitani 'inega. ¹⁶ Taudi ge totoa bwa'obwa'o edi qabuyavo, 'idewani ya'a wese ge edi qabu. ¹⁷ Una givegwaledi eu vonahaqiaqi 'inega, mana o'a eu vona qabuna vonahaqiaqi. ¹⁸ ^u O'a uvetunegu yamai bwa'obwa'oya, ta ya'a wese 'idewani ni'a yavetunedi totoa bwa'obwa'o 'idia. ¹⁹ Ta taudi weaqidi tauguyega yagivegwalegu be yaqisa taudi wese ina vegwalagwala otaqa.

Ieisu vevenoqi tovetumaqana qabudi weaqidi

²⁰ “Ta egu venoqi 'iuya ge to'abiboda dimo weaqidi. Ta wese tomeqabu nawale ina vetumaqanegu to'abiboda~dina edi simana 'inega weaqidi yavevenoqi. ²¹ Tamagu, yavevenoqi tovetumaqana qabudi weaqidi be ina ve'aidega, 'idewani o'a be ya'a ni'a kave'aidega. Ta nuanuagu taudi ita'a maega kana ve'aidega be yaqisa totoa bwa'obwa'o ina vetumaqana vonigo o'a uvetunegu. ²² ^v O'a lova u'amayabegu, ta ya'a wese 'idewani 'amayaba~nana ni'a yave'itayea 'idia be yaqisa ina ve'aidega 'idewani o'a be ya'a ni'a kave'aidega. ²³ Ya'a taudi maega ni'a ave'aidega, 'idewani o'a be ya'a wese ni'a kave'aidega. Ta nuanuagu una va'au'auqidi be ina ve'aidega aqiaqi totoa bwa'obwa'o sabi ve'itadi vonigo o'a uvetunegu ta uveveyolubedi 'idewani ya'a uveveyolubegu.

²⁴ “Tamagu, nuanuagu tomeqabu ni'a uneigu ya'a maega ana toatoa egu 'abaga 'inaya, 'inega egu aqiaqi otaqa ina 'itea. Ba'e aqiaqi~nana lova ni'a uneigu mana umaduveyolubegu, ta 'abibodanaya bwa'obwa'o u'iva'ava'aia. ²⁵ Tamagu, o'a toveilivu tunutunuqina! Toota bwa'obwa'o ge ida alamanu, ta 'esi ya'a yahalamaniu, ta taudi ialamania o'a uvetunegu. ²⁶ Ya'a au wawa ni'a yave'ita 'ifoqeyea 'idia, ta wese tuta qabuna ena veve'itayeu 'idia, be yaqisa o'a eu veyoluba weaqigu taudi wese ina alamania ta giwalidia na'eno'eno. Ta ba'e

^t 17:15 Md 6:13; 2Te 3:3 ^u 17:18 Ion 20:21 ^v 17:22 Via 4:32

ve'ita 'ifoqe~nana 'inega ni'a yatubwe aqiaqi taudi maega, ta wese taudi ya'a maega ave'aidega aqiaqi."

Ieisu ana kafi weaqina

(Madiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Luke 22:47-53)

18 ¹Ieisu ena venoqi lu'ovoia, 'inega ma ana to'abibodayavo itutuvila itauya 'Awagou Kidiloni 'inaya ivaukamana mali di'wenaya. Ta omo'e 'inaya 'aiwe olibe talaqina 'eno'eno, ta Ieisu ana to'abibodayavo maega ilugu 'inaya.

²Ta ana tosuluva Iudasa ba'e di'we~nana alamani aqiaqiea, mana Ieisu ana to'abibodayavo maega 'evisa tuta omo'e 'inaya itautauya sabi va'auta.

³'Inega Iudasa mai talaqa~nana 'inaya. Ta Iudasa~nana vaina qabu vanugwetedi di'we~nana 'inaya, e taudi tovedavi be wese me Diu adi toluvineavo 'idiega toveguba qiduquadi be wese Falisiavo edi qabu 'inega miedi. Ta me edi odamu be lamufa, ta wese 'ebevedavi ikafidi imiedi.

⁴Ta Ieisu edi dima govaqa ni'a alamania 'inega talaqega 'ifoqe ta tufwana vanaqo qabu~dina 'idia, 'inega vetala'aiedi vonaya, "Togama osalisalia?"

⁵Ta ive'iea ivonaya, "Ieisu Nasaleta 'olotona asalisalia!"

Ta Ieisu vonedia, "Ya'a taugu ba'e." Ta tuta~nana Ieisu taunega weaqina simana 'ifoqe 'idia, e 'inega Iudasa qabu diavona maega wese itovotovolovolo. ⁶Ta tuta~nana Ieisu tawadega vonaya, "Ya'a taugu ba'e." E 'inega qabu diavona 'e'ava buinidi gwavudiega bwa'obwa'oya!

⁷'Inega wese tuta vemagilafuna Ieisu vetala'aiedi vonaya, "Togama weaqina osalisali, waisa?"

Ta taudi wese ive'iea ivonaya, "Ieisu Nasaleta 'olotona asalisalia."

⁸'Inega Ieisu vonedia, "Tawadega yavonemi ya'a taugu ba'e. Ta 'eguma osalisaligu sabi kafigu, 'inega ba'e 'oloto diavona ona nogedi ina tauya."

⁹^w Ta ba'e yanina 'ifoqe be yaqisa tola'ai Ieisu ni'a maduvonayea ana aqiaqi na'ifoqe, vonaya, "Tomeqabu ni'a uneigu ge taha toga 'idiega eda luve'waivi."

¹⁰Ta Saimoni Fita me ena kefata toatoa, 'inega siwaia ta toveguba edi tovanugweta ena tofewa kavovo taniqa 'ataqina da'a yavulea. (Ta tofewa~nana ana wawa Makusi.) ¹¹^x 'Inega Ieisu Fita luvinea vonaya, "Eu kefata ua'u'eviviei! Tamagu veilage qiduana ana vedi neigu, ta ya'a agu fata be vedi~nana ena numea."

Ieisu ikafia ta itauyeya toveguba qiduana Anasa 'inaya

¹²'Inega tovedavi ma adi tovatamata, ta wese Vanue Gwalagwalana ana to'itamakiavo Ieisu ikafia ta iyoqonia. ¹³Nugweta itauyeya Anasa

^w 18:9 Ion 17:12 ^x 18:11 Md 26:39

'inaya, tauna Kaiafa lawana. Ta Kaiafa~nana tauna toveguba edi tovanugweta omo'e ya'wala~nana 'inaya. ¹⁴ Ta Kaiafa~nana tauna lova me Diu ni'a vonedi vonigo yani aqiaqina 'eguma taha tomotau ana 'aidegamo na'aliga tomotau qabudi weaqidi.

Fita ena vegeqa

(Madiu 26:69-70; Maki 14:66-68; Luke 22:55-57)

¹⁵ Ta Saimoni Fita ta wese taha to'abiboda maega Iesu italatala'obea. Ta toveguba edi tovanugweta ni'a alamania ba'e to'abiboda~nana, 'inega awafelea ta Iesu maega ilugu toveguba qiduana ena 'ebevekotu 'inaya. ¹⁶ Ta Fita ge ana fata nalugu, 'inega toa masu'edanaya ta ba'eba'eyedi. 'Inega to'abiboda~nana 'evivi 'awaya, ta taha tofewa kavovo iahabana 'awa~nana 'ita'itamakia maega iveveqae, 'inega tofewa~nana Fita awafelea be ana fata wese nalugu 'ebevekotu 'inaya. ¹⁷ Inega iahaba~nana Fita vetala'aiea vonaya, "Nage o'a wese ana to'abiboda taha, waisa?"

Ta Fita ve'iea vonaya, "Ya'a gebu!" ¹⁸ Ta tofewa kavovoyavo be wese to'itamakiavo qabudi 'aiwe ivavivilia ta ivevetaluvala, mana guga'u vunuiqidi. Ta wese Fita qabu~dina maega itovotovolo ta vevetaluvala.

Toveguba qiduana Iesu vetala'aiea

(Madiu 26:59-66; Maki 14:55-64; Luke 22:66-71)

¹⁹ Inega toveguba edi tovanugweta Iesu vetala'aiea ana to'abibodayavo be ena ve'itayavo weaqidi. ²⁰ Ta Iesu ve'iea vonaya, "Ya'a tuta qabuna yaveve'ita me Diu edi 'ebetoa va'auta 'inaya 'idewani vanue tafwalolo ta wese Vanue Gwalagwalana 'idia. Ta ge taha yani 'waivega eda vonayedi. ²¹ Inega tola'ai weaqina uvevetala'aiegu? Ta 'esi tomeqabu egu vona ni'a inoqolia una vetala'aiedi. Taudi ialamani aqiaqiea tola'ai ni'a yavonayea."

²² Ta tuta~nana Iesu ba'e 'idewani vona 'aiqa 'inega taha to'itamaki di'wenaya tovetovolo 'iawanaya vunuqa ta lugwaeyea vonaya, "Nage o'a luaqiaqieu be ba'e 'idewani una vona 'aiqa toveguba edi tovanugweta 'inaya, waisa?"

²³ Inega Iesu ve'iea vonaya, "Eguma ya'a taha vona luveifana ya'inanea e 'inega luveifa~nana una simana 'ifoqeyea. Ta 'esi 'eguma ya'a egu vonayavo qabudi vonahaqiaqi, 'inega tola'ai weaqina u'au'iawegu?" ²⁴ Inega Anasa Iesu ma yoqonina vetunea toveguba edi tovanugweta Kaiafa 'inaya.

Fita ena vegeqa vemagilafuna be vetoina

(Madiu 26:71-75; Maki 14:69-72; Luke 22:58-62)

²⁵ Saimoni Fita nawale 'aiwea tovetovolo vevetaluvala, 'inega ivetala'aiea ivonaya, "Nage o'a wese ana to'abiboda taha, waisa?"

^y 18:14 Ion 11:49-51

Ta Fita vegeqa vonaya, “Ya’a gebu!”

²⁶Toveguba edi tovanugweta ena tofewa kavovo taha wese toatoa kotu~nana ’inaya. Ba’e tofewa~nana ta wese ’oloto~nana Fita teniqana ni’a da’ea edi gade ’aidegana. Ta ba’e tofewa~nana Fita vetala’aiea vonaya, “O’a tawadega ya’iteu Iesu maega olibe talaqina ’inaya, waisa?”
^{27z}’Inega wese Fita vegeqa, ta omo’e tutana ’inaya kamukamu ve’ale dou.

Iesu ivetovoloya Failato matanaya

(Madiu 27:1-2,11-14; Maki 15:1-5; Luke 23:1-5)

²⁸’Awa’awai otaqaya me Diu edi toveguba qiduana Kaiafa ena vanuega Iesu itauyea me Loma edi gavana ana wawa Failato ena ’ebetoa qiduana ’inaya. Ta me Diu~dina ge ida lugu gavana ena ’abaga ’inaya, mana ’eguma ina givebwavudi ’inega ge wese adi fata be ina lugu ’Auvivia Sagalina ’inaya. ²⁹’Inega Failato vanuega ’ifoqe mai ’idia ta vetala’aiedi vonaya, “Ma’oda ba’e ’oloto~nana ove’ewa ’aiqei?”

³⁰Ta ivona ’eviviea ivonaya, “Eguma ba’e ’oloto~nana ge taha toluveifana ’inega ge wese ada miei ’iuya.”

^{31 a}’Inega Failato vonedia, “Oloto~nana ona tauyea ta taumiega emi luvine ’inega ona luvinea!”

’Inega me Diu edi toluvineavo Failato ivona ’eviviea ivonaya, “Ima’a ge daluaqiaqiema be taha toga ana luve’aligi, ta ’esi omi’a me Loma ami luaqiaqi.” ^{32 b} Ta ba’e yani~nana ’ifoqe be yaqisa tola’ai Iesu ni’a vonayea ena ’aliga weaqina e wese ’idewana na’aliga ’aiqa.

³³’Inega Failato ’evivi tauya ena vanuea ta vonedi be Iesu ina miea ’inaya, ’inega vetala’aiea vonaya, “Nage o’a me Diu edi Kini, waisa?”

³⁴Ta Iesu voneaya, “Eu vona bena’e ya’a weaqigu nage tau’u eu nuenuega nage mali tomotau isimanea ’iuya?”

^{35 c}’Inega Failato ve’iea vonaya, “Nage ya’a taha Diu? Gebu! Ta ’esi o’a eu tomotauyavo ta eu toveguba qiduquiduadi ive’ineieu ’iguya. Ta toyani luveifana uviaqi?”

³⁶Ta Iesu voneaya, “Ya’a egu ’Ebeluvine gebu totoa bwa’obwa’o edi ’ebeluvine ’idewani. Mana ’eguma ya’a egu ’Ebeluvine kavona totoa bwa’obwa’o edi ’ebeluvine ’idewani, ’inega tuta~nana me Diu ikafigu egu tofewayavo eda luvetunedi ida vunuqidi ta ida ’etobodedi. Ta ’esi ya’a egu ’Ebeluvine mali di’we ’inega.”

³⁷’Inega Failato vonaya, “Inega o’a taha kini, waisa?”

Ta Iesu voneaya, “O’a tau’uyega ni’a u’inanegu ya’a Kini, ta eu vona bena’e vonahaqiaqi. Ta ba’e ’iu~nana weaqina yavi’oi, ta yamai bwa’obwa’oya Yaubada ena vonahaqiaqi sabi simana ’ifoqena. Ta tomeqabu vonahaqiaqi~nana i’awahaqiaqiea taudi wese egu vona ivelumamatayagea.”

^z 18:27 Ion 13:38 ^a 18:31 Ion 19:6-7 ^b 18:32 Ion 3:14; 12:33 ^c 18:35 Ion 1:11

38'Inega Failato Ieisu vetala'aiea vonaya, "Ta vonahaqiaqi~nana tola'ai ana alamani?"

Failato Ieisu luvinea be ina luv'e'aligia
(Madiu 27:15-31; Maki 15:6-20; Luke 23:13-25)

'Inega tunugivila ta wese 'ifoqe 'evivi tauya Me Diu 'idia ta vonedia, "Ya'a ge taha luveifana eda lobei ba'e 'oloto~nana 'inaya be 'inega ena ve'ewei. 39Ta omi'a emi ilivu 'inega ya'wala 'aidega 'aidega 'Auvivia Sagalina 'inaya emi nuanua 'inega ovevetala'aiegu 'eguma taha tomotau vanue 'ebeyoqona 'inega ena li'amia. 'Inega nage nuanuami me Diu edi Kini ba'ena ena li'amia weaqimi?"

40Ta me Diu~dina igaba 'eviviea ivonaya, "Gebu, ba'e 'oloto~nana gebu, ta 'esi Balabasi una neima!" Ba'e Balabasi~nana tauna taha tovedavi ta toluve'aliga.

Ieisu iluvinea be ina tutuve'ewea

19 ¹Failato ena luvine 'inega Ieisu ivunuqa dadanea wayo metametanega. ²^d 'Inega tovedavi talitali ilufaifainia ta Ieisu debanaya ia'uuya ana biatuli. Ta wese kwakwalufai qimwaqimwalina 'inega ivetala'afwalia, ³'inega itautauya 'evi'evivi 'inaya ta ivonevoneaya, "Ei, me Diu edi Kini eu toa navekue!" Ta wese i'au'iawea.

⁴'Inega wese Failato 'ifoqe mai me Diu 'idia ta vonedia, "O'itei, 'oloto~nana wese ya'ifoqe miea 'imia sabi vematamagilafuyemi ya'a ge taha ena luveifana eda lobei 'inaya be 'inega luvine ena neia."

⁵'Inega Ieisu 'ifoqe mai ma ana biatuli viaviaqina talitaliega, ta wese ma ana kwakwalufai qimwaqimwalina 'ifoqe mai, 'inega Failato me Diu vonedia, "Ba'e 'oloto~nana ona 'itea!"

⁶Ta tuta~nana toveguba qiduquduadi ma adi to'itamakiavo Ieisu i'itea 'inega ikolua ivonaya, "Ututuve'ewei, ututuve'ewei!"

Ta Failato vona 'eviviedi vonaya, "Omi'a taumiega ona 'ewei ta ona tutuve'ewea, ta ya'a ge ena luvinei be na'aliga, mana ge taha luveifana eda lobei 'inaya."

⁷Ta me Diu diavona ivona 'eviviea ivonaya, "Ima'a me ema luvine, ta luvine~nana ena simana vonigo tauna ana luaqiaqi be na'aliga, mana taunega weaqina simana vonigo tauna Yaubada Natuna."

⁸Ta tuta~nana Failato edi vona noqolia 'inega ena mwaniniva veqidua va'ine, ⁹^e ta 'evivi lugu ena vanue gamonaya ta Ieisu vetala'aiea vonaya, "O'a ma'inega umai?", ta Ieisu ge wese davona ve'iei. ¹⁰'Inega Failato voneaya, "Tola'ai weaqina unoganoga, a? Nage ge uda alamania ya'a me egu luvine, 'inega agu fata ena vona yavuii nage ena tutuve'eweu?"

^d 19:2 Lk 23:11 ^e 19:9 Md 27:12

^{11f} Ta Iesu voneaya, “O’a ge au fata be uda luvinegu ’eguma eu waiwai ge uda ’ewei Tovewaiwai otaqa ’inega. Ta ’esi ’oloto~nana ni’a ve’ineiegu ’iuya luveifana qidua va’inena viaqia.”

^{12g} Tuta ba’e ’inega Failato nuanuana be Iesu na’etoyavua, ta me Diu nawale ikolukolua ivonaya, “Eguma ba’e ’oloto~nana una li’amia ’inega o’a ge wese toluvine qiduana Sisa iana, mana ’eguma taha toga taunega na’awakiniea, e ’inega tomotau~nana Sisa vevoalanea.”

¹³ Ta tuta~nana Failato ba’e vona~nana noqolia ’inega Iesu ’ifoqe miea ’atamanaya ta toabui luvine ana galivaya. Ta galiva~nana igabea ana wawa “Dabo Beabeadu Gagahanina.” Ta me Ibeliu bonadiega igabea Gabata. ¹⁴ Ta ba’e yani~nana ’ifoqe baba’auya ’Auvivia Sagalina ana ’aubena ’ebe’iva’ava’ata ’inaya.

’Inega Failato me Diu vonedi vonaya, “Emi Kini ba’e!”

¹⁵ Ta wese ikolua ivonaya, “Utauei, utauei, ututuve’ewei!”

’Inega Failato vetala’aiedi vonaya, “Ma’oda, nage emi Kini kana tutuve’ewea?”

’Inega toveguba qiduquidua ikolua ’evivi ivonaya, “Ima’a ema kini ana ’aidega otaqa Sisa!”

¹⁶ ’Inega Failato Iesu ve’ineiea ’idia sabi tutuve’ewana.

Iesu itutuve’ewea ’etoluai ’inaya

(Madiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Luke 23:26-43)

’Inega tovedavi Iesu ikafia ta itauyea. ¹⁷ Ta Iesu taunega ana ’etoluai ’avalea ta ’ifoqe tauya taha di’we ana wawa ’Unu’unu ’inaya. Ta me Ibeliu bonadiega igabea Goligota. ¹⁸ Ta omo’e ’inaya Iesu itutuve’ewea tomotau magilafudi maega. Taha ’ataqiega, ta wese taha keliega, ta Iesu nuanidia.

¹⁹ Failato taha ’wayavi ni’a ’iva’ava’aia ta miea, ta ’etoluai~nana ’inaya itutuve’ewea. Ta ’wayavi~nana ana noqola ba’e: IEISU NASALETA ’OLOTONA, ME DIU EDI KINI ²⁰ Me Diu koyadi ba’e ’wayavi~nana iavoya, mana Iesu itutuve’ewea ’abaga qiduana gwavunaya, ta ’wayavi~nana bona toi ’idiega ’idewani bona Ibeliu be, bona Latini ta wese bona Guliki ’inega. ²¹ ’Inega toveguba qiduquidua Failato ivoneaya, “Ba’e ’wayavi~nana ‘Me Diu edi Kini’ una givilei ta una ’wayavia ba’e ’idewani, ‘Taunega vonaya, ya’a me Diu edi Kini.’ ”

²² Ta Failato ve’iedi vonaya, “Tola’ai ni’a ya’wayavia, e bena’e ’idewani na’eno’eno.”

²³ Tovedavi diavona Iesu ni’a itutuve’ewea ta ’abibodanaya ana kaleko i’ewa yavuledi ta ivewila’ayedi foa~dina nuanidia. Ta wese ana kwakwalufai i’ewa yavulea, ta ge ana tuyanamo, ta ’esi kaleko ’aideganamo. ^{24h} ’Inega ivonaya, “Ba’e kulufa~nana ge wese kana

^f 19:11 Ion 10:18; Via 2:23; Lom 13:1 ^g 19:12 Lk 23:2; Via 17:7 ^h 19:24 Same 22:18

'esiabuabui, ta 'esi taha laha kana viaqia 'inega kana 'itea toga 'idega nanugweta be na'ewea." Ta edi viaqa ba'e 'inega Buki Nugwenugweina ena vona ana aqiaqi 'ifoqe, vonaya,

"Agu kaleko ivewila'ayea nuanidia
ta agu kwakwalufai laha 'inega
ilahayea toga na'ewei."

E 'inega tovedavi diavona ba'e 'idewana iviaqia.

^{25 i} Ta 'etoluai~nana di'wenaya Iesu inana be, taidi be, Kilofa moqanena Meli, ta wese waviadi Meli Magidala maega itovotovolo. ^{26 j} Iesu inana ni'a 'itedi, ta di'wedida wese ana to'abiboda taha to'abiboda, ta ba'e to'abiboda~nana Iesu veyolubea qiduana. 'Inega inana 'idia vonaya, "Inagu ye, natumi me'olotona bena'e." ²⁷ Ta wese Iesu to'abiboda~nana 'inaya voneaya, "Inau bena'e."

Ta tuta ba'e 'inega to'abiboda~nana vavine~dina 'ebe'ewedi tauyedi ena vanuea sabi 'itamakidi.

Iesu yawaina gumwala

(Madiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Luke 23:44-49)

^{28 k} Iesu tawa alamania ena fewa ta wese ena viaqa qabudi ni'a lu'ovoidi. 'Inega vonaya, "Magagu luayahaya." Ta ba'e vona~nana 'inega Buki Nugwenugweina ena simana ana aqiaqi Iesu ve'ifoqeyea. ^{29 l} Ta 'oine yuyuna ma vedina 'eno'eno, 'inega kikifa i'aubwa'uya 'oine~nana 'inaya, ta kikifa~nana ia'uya taha 'aiwe ana wawa isofa laqanaya, 'inega ive'etovaneyea Iesu sofanaya ivetufea. ³⁰ Ta 'oine~nana numa tonovia 'inega vonaya, "Yani qabuna ni'a yaviaqa 'ovoia." 'Inega 'otona 'eqalea ta yawaina gumwala.

^{31 m} Iesu yawaina gumwala me Diu edi 'aubena 'ebe'iva'ava'ata 'inaya. Ta adi tovanugwetayavo ge nuanuadi toveilae~dina 'etoluia ina kuekue Sabate ana 'ebeve'ale 'inaya. Mana mahala navulihia 'inega wese taha 'aubena qiduana Sabate~nana gamonaya nave'ale, mana 'Auvivia Sagalina wese ina viaqia. 'Inega me Diu edi tovanugwetayavo Failato ivetala'aiea 'eguma ena toluavia toveilae~dina 'aqedi ina 'aubaidi 'inega edi 'aliga nalukwayavoni be yaqisa 'wafidi ina 'ewa webuiedi. ³² 'Inega toluavia~dina itauya toveilae 'idia, ta magilafudina Iesu ana 'ataqiega be wese ana keliege 'aqedi i'e'aubaidi. ³³ Ta tuta~nana imai Iesu 'inaya, 'inega i'itea yawaina ni'a gumwala, 'inega 'aqena ge ida 'aubaidi. ³⁴ Ta 'esi toluavia taha ena gita 'inega Iesu leuleuna 'idawea, 'inega go'ila ta wese sulala inoqa. ^{35 n} Ba'e yani diavona taha 'oloto matanega 'itedi, 'inega simana 'ifoqe yani diavona weaqidi. Ta ena simana vonahaqiaqi,

ⁱ 19:25 Md 27:55-56 ^j 19:26 Ion 13:23 ^k 19:28 Same 22:15 ^l 19:29 Same 69:21

^m 19:31 Luve 21:22-23 ⁿ 19:35 Ion 21:24

be yaqisa omi'a wese simana~nana ami fata ona vetumaqanea. ^{36°} Ta ba'e yani diavona i'ifoqe be yaqisa Buki Nugwenugweina ena simana ana aqiaqi na'ifoqe, vonaya, "Ge taha wese luluna ina baia." ^{37°} Ta wese taha vona Buki~nana 'inaya vonaya, "Tomotau~nana ni'a i'idawea ina vevekovea."

Ieisu itavunia

(Madiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Luke 23:50-56)

³⁸ Ta Ieisu ena 'aliga 'abibodanaya Iosefa Alimatia 'olotona mai Failato 'inaya ta venoqiea Ieisu 'wafina weaqina. Ta ba'e Iosefa~nana tauna Ieisu ana to'abiboda taha. Ta tauna lova 'waivega veto'abiboda Ieisu weaqina, mana me Diu mwaninivedi. Ta Failato Iosefa ena venoqi weaqina awafela, 'inega tauya Goligota 'inaya ta Ieisu 'wafina 'ewa webuiea 'etoluiega. ^{39°} Ta wese Nekodimo Iosefa maega imai. Ta ba'e Nekodimo~nana lova taha velovelovana 'inaya tauya Ieisu 'inaya sabi vayausina. Ta Nekodimo~nana 'uluma ana 'ebe'etoboda mulo be wese aloi' wayawayavilana miea Ieisu 'wafina weaqina. Ta kulufa~dina adi vita kavona 30 kilo 'idewani. ^{40°} Inega magilafudina Ieisu 'wafina ifainia kaleko wadawadaeana 'inega, ta mulo be aloi maega ifainia. Ba'e 'idewani itavuna 'aiqea me Diu edi ilivu 'inega. ^{41°} Ieisu ena 'ebe'aliga ana 'abaga Goligota di'wenaya taha talaqa 'eno'eno, ta 'inaya taha deba'unu ana 'ita kavona vatu'ubu 'eno'eno, lova ge taha toga ida tavuni 'inaya. ^{42°} Ta omo'e 'inaya Ieisu 'wafina ia'uya, mana ba'e yani diavona i'ifoqe me Diu edi 'aubena 'Ebe'iva'ava'ata 'inaya, ta wese deba'unu~nana ge luluvai Goligota 'inega.

Deba'unu tomotau gegana

(Madiu 28:1-8; Maki 16:1-8; Luke 24:1-12)

20 ^{1°} Wiki ana 'aubena nugweta 'awa'awai otaqaya, nawale tufwana mata velovelovanaya, 'inega Meli Magidala tauya deba'unu~nana 'inaya. Ta ana 'auboda dabo beabeana 'itea ni'a 'u'uvekawawa naqona. ^{2°} Inega Meli 'evivi vihila tauya to'abiboda magilafudi 'idia, taudi Saimoni Fita ta wese to'abiboda~nana Ieisu veyolubea qiduana. 'Inega Meli vonedi vonaya, "Eda Kaiwabu ni'a i'ewea deba'unuyega, ta ge ada alamania ma'inaya 'wafina ia'uya!"

^{3°} Inega Fita ma iana to'abiboda~nana itutuvila itauya deba'unu~nana sabi 'itana. ^{4°} Magilafudina ivivihila ta Fita iana nugweta 'ifoqe deba'unu~nana 'inaya. ^{5°} Inega to'abiboda~nana tunulugu ta deba'unu

° 19:36 Same 34:20; 'Ifo 12:46; Naba 9:12 ° 19:37 Sek 12:10; Ve 1:7 ° 19:39 Ion 3:1-2

° 19:39 Me Diu edi bunama aloi "aloe" iviaqia 'aiwe vayona 'inega edi 'ebebunama mana meilana aqiaqina, ta wese to'aliga ibunamidi adi tavuna weaqina.

gamona 'itea, ta kaleko wadawadaeana 'itedi, ta ge dalugu otaqa gamonaya. ⁶Ta 'abibodanaya wese Saimoni Fita 'ifoqe mai ta lugu deba'unu~nana 'inaya. Ta tauna wese kaleko wadawadaeana Ieisu 'wafina ana 'ebeuma 'itedi i'eno'eno. ⁷Fita wese taha kaleko kavona tawelo 'itea, ta omo'e tawelo~nana 'inega Ieisu 'unu'ununa ifainia tuta~nana 'wafina i'iva'ava'aia sabi tavunina. Ta tawelo~nana ge da'eno'eno kaleko wadawadaeana maega, ta 'esi 'itea nununumina 'eno duma. ⁸'Inega to'abiboda~nana tauna nugweta 'ifoqe mai deba'unu~nana 'inaya wese lugu gamonaya. Ta yani diavona 'itedi 'inega vetumaqana. ⁹^s (Ta nawale nuadi ge da'eqa'uuya Buki Nugwenugweina ena vona weaqina, vonigo Ieisu luaqiaqiea be 'aligega naya'itoto 'evivi.) ¹⁰'Inega to'abiboda magilafudina i'evivi itauya edi 'ebetoaya.

Ieisu 'ifoqe Meli Magidala matanaya

(Madiu 28:9-10; Maki 16:9-11)

¹¹Ta Meli tovtovolo deba'unu~nana 'iawanaya ta doudou. Ta me ena dou tunulugu ta gamona 'itea. ¹²'Inega Yaubada ena tovale'ewayavo magilafudi ma adi kaleko wadawadaeana Meli 'itedi itoabui itoatoa Ieisu 'wafina ena 'ebe'enoya, taha 'unugeinega ta taha 'aqenega.

¹³Ta ivetala'aiea ivonaya, "Vavine, tola'ai weaqina udoudou?"

'Inega Meli vona 'eviviedi vonaya, "Egu Kaiwabu ni'a i'ewea, ta ya'a ge eda alamania ma'inaya ia'uuya." ¹⁴^t Vonedu gumwala 'inega tunugivila ta Ieisu 'itea gwavunaya tovtovolo, ta Meli nuana nawale ge da'eqa'ui vonigo omo'e tauna Ieisu.

¹⁵'Inega Ieisu vonea vonaya, "Vavine, tola'ai weaqina udoudou? Togama usalisalia?"

Ta Meli 'oloto~nana 'itea ta vonaya be tauna talaqa~nana ana tofewa, 'inega voneaya, "Kaiwabu, 'eguma Ieisu 'wafina ni'a u'ewea ta utauyea mali di'wea, e 'inega una vonegu ma'inaya ua'uuya, be 'inega ya'a ena tauya di'we~nana 'inaya ta ena 'ewea."

¹⁶Ta Ieisu vonea vonaya, "Meli."

'Inega Meli valialia Ieisu di'wenaya, ta me Ibeliu bonadiega voneaya, "Laboni." (Ta Laboni ana givila Tove'ita).

¹⁷^u 'Inega Ieisu vonaya, "Ge una kafigu, mana nawale ge eda vane 'evivi Tamagu 'inaya. Ta 'esi una tauya taigwavo 'idia ta una vonedi vonigo ya'a yavanevane Tamagu ta Tamami 'inaya, ya'a egu Yaubada ta omi'a wese emi Yaubada 'inaya"

¹⁸'Inega Meli Magidala 'evivi tauya Ieisu ana to'abibodayavo 'idia vonedi vonaya, "Ya'a eda Kaiwabu ni'a ya'itea!" 'Inega Meli Ieisu ena vona simana 'ifoqeyea to'abiboda diavona 'idia.

^s 20:9 Via 2:24-32; 1Kol 15:4 ^t 20:14 Lk 24:16; Ion 21:4 ^u 20:17 Lom 8:29; Ibe 2:11-12

Ieisu 'ifoqe ana to'abibodayavo 'idia
(Madiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Luke 24:36-49)

¹⁹Ta wiki ana 'aubena nugweta velovelovana 'inaya Ieisu ana to'abibodayavo edi 'ebetoa 'inaya itoa va'auta, ta 'ebetoa~nana ana 'awa ilokea, mana imwaniniva me Diu adi tovanugwetayavo weaqidi. 'Inega lukwayavonega Ieisu luveafedi ta tovtovolo nuanidia, ta vonedia, "Omi'a me emi nuadaumwala ona toatoa."
²⁰v Ena vona 'abibodanaya 'inega nimana si'otoi ta nele 'awa'ivina ve'itedi, ta wese leuleunaya i'idawea ve'itedi. Ta iqaiawa qiduana tuta~nana edi Kaiwabu i'itea. ²¹'Inega wese vonedi vonaya, "Omi'a me emi nuadaumwala ona toatoa. Lova Tamagu vetunegu yamai bwa'obwa'oya, ta ya'a wese 'edewanina yavevetunemi tomtau 'idia."
²²'Inega Ieisu yawainega mu'edi, ta vonedia, "Niboana Gwalagwalana o'ewei 'iguyega. ²³w Ta 'eguma omi'a tomtau edi luweifana weaqina ona nuataqodi, e 'inega Yaubada wese nanuataqodi. Ta 'esi 'eguma ge ona nuataqodi, e 'inega luweifa~nana nayoqona vatayedi."

Ieisu 'ifoqe Tomasi 'inaya

²⁴Ta tuta~nana Ieisu 'ifoqe mai ana to'abibodayavo 'idia, 'inega iadi taha ana wawa Tomasi ge datoatoa taudi maega. Tauna wese Tuwelo~dina taha 'idiega ta igabea Didimasi (wawa~nana ana givila didilualua). ²⁵'Inega Tomasi mai to'abiboda~dina 'idia, ta ivonea ivonaya, "Ima'a eda Kaiwabu ni'a a'itea!"

Ta Tomasi vonedia, "Eguma Ieisu nimana nele 'awa'ivina taugu mataguyega ena 'itedi ta wese 'eguma ana fata nimagu ena a'uluguyea nele 'awa'ividi 'inaya, e 'inega emi vona ena vetumaqanea. Ta wese 'eguma leuleuna i'idawea 'awa'ivinaya nimagu ena a'uluguyei, e 'inega wese emi vona bena'e ena vetumaqanea."

²⁶'Inega 'aubena seveni 'abibodanaya Ieisu ana to'abibodayavo wese iva'auta 'evivi vanuea, ta ba'itagana iadi Tomasi maega itoatoa. Ta vanue~nana ana 'awa wese iloka aqiaqiea. 'Inega wese lukwayavonega lova 'idewani Ieisu tovolu 'iawadia ta vonedia, "Omi'a nuadaumwala 'inaya ona toatoa." ²⁷'Inega Ieisu Tomasi vonea vonaya, "Nimagu una 'itedi ta nimanoyau una a'uluguyea nele 'awa'ivinaya. Ta wese nimau una a'uluguyea leulueguya agu kima 'inaya. 'Inega ge wese una venuana magilafu ya'a weaqigu. Ta 'esi una vetumaqanegu!"

²⁸'Inega Tomasi bonana qiduanega vonaya, "O'a egu Kaiwabu, ta wese egu Yaubada!"

v 20:20 Ion 16:22; 1Ion 1:1 w 20:23 Md 16:19

29^x 'Inega Ieisu voneaya, "O'a uvetumaqanegu mana ni'a u'itegu. Ta tomeqabu ge ida 'itegu ta tua ivevetumaqanegu, e taudina adi fata be ina qaiawa qiduana."

Buki ba'ena 'iuna

30 Ieisu ana to'abibodayavo matadia viaqa waiwaidi qabudi viaqidi. Ta 'idiega 'evisa dimo 'waya'wayavidi ba'e buki~nana gamonaya i'eno'eno.
31^y Ta ba'e 'wayavi diavona i'eno'eno be yaqisa Ieisu ona vetumaqanea tauna To'etoyavua be wese Yaubada Natuna, ta ba'e vetumaqana~nana 'inega yawaimi ona lobe.

Ieisu 'ifoqe ana to'abiboda adi yau seveni 'idia

21 1 Ta ba'e yani diavona 'abibodanaya Ieisu wese 'ifoqe ana to'abibodayavo 'idia lavu Taibilia 'inaya. Ta ena 'ifoqe ana alamani ba'e 'idewani: 2 Ieisu ana to'abibodayavo vaidi omo'e lavu~nana 'inaya itoatoa, taudi Saimoni Fita ma enavo Tomasi tauna igabea Didimasi be, Nataniela tauna Kena 'olotona di'we Galili gamonaya. Ta Sebedi natunavo ta wese to'abiboda magilafudi maega itoatoa.

3^z Ta Saimoni Fita vonaya, "Ya'a yatautauya sabi gomana."

'Inega enavo sikisi~dina ivoneaya, "Ima'a nuanuama wese ana wai!" 'Inega wagega itauya, ta velovelovana 'inega ana laba manu bodobodoya ge taha 'iqana ida 'onei.

4 'Inega mahala vulihia Ieisu to'abiboda balabalaya, ta to'abiboda~dina tomotau~nana i'itea ta ge ida alamanian vonigo tauna Ieisu.

5 'Inega gabedi vonaya, "Ei egwavo, nage 'evisa 'iqana o'onedi?"

Ta ivona ve'iea, "Gebu'e!"

6 'Inega Ieisu vonedi vonaya, "Emi gomana ona felea 'ataqimiega, 'inega 'iqana 'ea'ealidi ona 'onedi!" 'Inega vona~nana imatayagea ta ge adi fata gomana~nana ina lihi vaneyei wagaya, mana 'iqana gomana iluveagatuna'ia.

7^a 'Inega to'abiboda~nana Ieisu veyolubea qiduana Fita 'inaya vonaya, "Tauna eda Kaiwabu!" Ta tuta~nana Fita iana ena vona noqolia vonaya, "Tauna eda Kaiwabu!" e 'inega ana kwakwalufai 'ewea, (mana tuta~nana nawale igomagomana ana kaleko vata'ia). Ta tuta~nana ni'a alamanian Ieisu toatoa 'inega Fita ana kwakwalufai 'autaonea 'wafinaya ta fifiea lavuya ta tauya balabalaya.

8 Ta to'abiboda~dina nawale wagaya itoatoa kavona 90 mita balebalega 'idewani, ta edi gomana ma 'iqanina ilihilihia. 9 Ni'a ivawebui balabalaya, ta 'inega 'aiwe 'alaganidolina i'itea ma 'iqanina, ta wese vaina beledi

^x 20:29 1Fit 1:8 ^y 20:31 Ion 3:15; Lom 1:17; 1Ion 5:13 ^z 21:3-6 Lk 5:4-7

^a 21:7 Ion 13:23; Md 14:29

'eno'eno. ¹⁰ Ta Iesu vonedi vonaya, "Vaina 'iqana ni'a o'onedia omiedi ba'idia."

^{11 b} 'Inega Saimoni Fita gelu wagaya ta gomana lihi webuiea balabalaya. Ta gomani~nana gamonaya 'iqana gegoyogoyo iluveagatuna'ia, adi yau 153. Vonahaqiaqi, gomana~nana luluveagatuna'ina 'iqana 'inega, ta tua ge daeabui.

¹² 'Inega Iesu vonaya, "Omai, ami mase'awai ona 'eweal!" Ta ge taha toga to'abiboda~dina 'idiega davegiwalifatu be davetala'aiei davonaya, "O'a togama?", mana ni'a ialamania tauna edi Kaiwabu. ¹³ 'Inega Iesu vanaqo beledi 'eweal ta neidi, ta wese 'idewani 'iqana 'eweal ta neidi.

^{14 c} Ta ena ya'itoto 'evivi 'aligega 'abibodanaya, ba'e ena 'ifoqe vetoina ana to'abibodayavo 'idia.

Iesu ta Fita

¹⁵ 'Ai gumwala 'inega Iesu Saimoni Fita 'inaya vonaya, "O'a Saimoni Ioni natuna, nage eu veyoluba weafigu ba'e to'abiboda~dina edi veyoluba 'iguya veqidua va'inedi?"

'Inega Saimoni ve'iea vonaya, "Ao Kaiwabu, 'idewani. Ni'a ualamania ya'a yaveveylubeu."

'Inega Iesu voneaya, "Egu lamiavo una 'itamakidi."

^{16 d} Ta Iesu ena vetala'ai lu'eviviea 'inaya vonaya, "O'a Saimoni Ioni natuna, nage uveveylubegu?"

'Inega Saimoni wese ve'iea vonaya, "Ao Kaiwabu, 'idewanina. Ni'a ualamania yaveveylubeu."

Ta Iesu voneaya, "Egu sifiavo una 'itamakidi."

¹⁷ Ta wese tuta vetoina Iesu Saimoni vetala'aiea vonaya, "O'a Saimoni Ioni natuna, nage uveveylubegu?"

Ta Fita nuana vita, mana tuta vetoina Iesu vetala'aiea, "Nage uveveylubegu?" Tuata voneaya, "Kaiwabu, yani qabuna ni'a ualamania, 'inega wese ualahalamania ya'a yaveveylubeu!"

'Inega Iesu voneaya, "Egu sifiavo una 'itamakidi! ¹⁸ Yavona aqiaqieu, lova eu tuta kilakai 'inaya tuta qabuna u'iva'ava'ata ta tau'u eu nuenuaga utautauya dadana. Ta 'esi nawale eu tuta vekofekofe 'inaya nimau una si'otoidi ta taha toga nayoqonidi, ta di'we~nana 'inaya ge nuanuau be una tauya, e 'inaya natauyeu." ^{19 e} Iesu ena vona ba'ena 'inega ve'ita 'ifoqeyea ma'oda nawale Fita na'aliga 'aiqa, ta 'aliga~nana 'inega Yaubada ena aqiaqi otaqa nave'ifoqeyea. 'Inega Iesu Fita voneaya, "Una 'abibodegu!"

^{20 f} Itutuvila itautauya, 'inega Fita tunugivila ta to'abiboda taha 'itea talatala'obedi. Ta Iesu ba'e to'abiboda~nana veveylubea qiduana.

^b 21:11 Lk 5:6 ^c 21:14 Ion 20:19,26 ^d 21:16 Via 20:28 ^e 21:19 Md 16:24-25; 2Fit 1:14
^f 21:20 Ion 13:23-25

Ba'e taunana lova Kaiwabu ena 'ai 'inaya tunuvahala Ieisu 'inaya ta vetala'aiea, "Kaiwabu, togama nasuluveu?" ²¹ Ta tuta~nana Fita ba'e to'abiboda~nana 'itea 'inega vonaya, "Kaiwabu, ta tauna ma'oda?"

²² Ta Ieisu ve'iea vonaya, "Eguma ya'a egu nuanua tauna mayawaina natoatoa ana laba ena 'evivi mai, e 'inega o'a ge eu yani, waisa? Ta 'esi u'abibodegumo!" ²³ Ta Ieisu ena vona ba'e weaqina to'abiboda ive'ale ivevonavona ivonaya be ba'e to'abiboda~nana ge wese na'aliga. Ta Ieisu ge davona vonigo ba'e to'abiboda~nana ge wese na'aliga, ta 'esi ni'a vonaya, "Eguma ya'a egu nuanua taunana mayawaina natoatoa ana laba ena 'evivi mai, e 'inega o'a ge eu yani."

²⁴ ^g Ba'e to'abiboda~nana tauna yani qabuna Ieisu weaqina simana 'ifoqeyedi, ta wese 'wayavidi. Ta ni'a ahalamania tauna ena simana qabuna vonahaqiaqi.

²⁵ ^h Ta wese yani koyadi Ieisu viaqidi, ta 'eguma viaqa diavona qabudi ida 'wayavidi buki 'idia, e 'inega buki diavona bwa'obwa'o qabuna ge wese ana fata daluveaqedi.

^g 21:24 Ion 19:35 ^h 21:25 Ion 20:30